

# GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY LASOWICE WIELKIE



Opracowanie:



tel.: 509 18 16 15, 604 997 125,  
e-mail: [biuro@finanse-srodowisko.pl](mailto:biuro@finanse-srodowisko.pl)

## Spis treści

<b>1. WPROWADZENIE .....</b>	<b>5</b>
1.1. PRZEDMIOT I PODSTAWA PRAWNA .....	5
1.2. CEL I ZAKRES DOKUMENTU .....	5
<b>2. OGÓLNE INFORMACJE O GMINIE LASOWICE WIELKIE.....</b>	<b>7</b>
<b>3. SYNTEZA DIAGNOZY, WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I     REWITALIZACJI.....</b>	<b>8</b>
<b>4. SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI.....</b>	<b>13</b>
4.1. PODOBSZAR REWITALIZACJI CIARKA .....	18
4.2. PODOBSZAR REWITALIZACJI ŁASKOWICE .....	22
4.3. PODOBSZAR REWITALIZACJI TUŁY .....	25
4.4. PODSUMOWANIE ZIDENTYFIKOWANYCH PROBLEMÓW I POTRZEB.....	29
<b>5. WIZJA STANU OBSZARU PO REWITALIZACJI.....</b>	<b>32</b>
<b>6. CELE REWITALIZACJI I KIERUNKI DZIAŁAŃ.....</b>	<b>33</b>
<b>7. OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH.....</b>	<b>35</b>
7.1. LISTA PLANOWANYCH PODSTAWOWYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH .....	40
7.2. POZOSTAŁE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE .....	56
<b>8. MECHANIZMY INTEGROWANIA DZIAŁAŃ.....</b>	<b>59</b>
<b>9. FINANSOWANIE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACYJNEGO.....</b>	<b>67</b>
<b>10. SPÓJNOŚĆ GPR Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI.....</b>	<b>68</b>
10.1. DOKUMENTY EUROPEJSKIE I KRAJOWE .....	68
10.2. DOKUMENTY REGIONALNE .....	70
10.3. DOKUMENTY LOKALNE .....	74
10.4. ZGODNOŚĆ GPR Z FUNKCJĄ STRATEGII IIT .....	77
<b>11. OPIS STRUKTURY ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ GMINNEGO PROGRAMU     REWITALIZACJI.....</b>	<b>78</b>
11.1. STRUKTURA ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ GPR WRAZ Z KOSZTAMI I HARMONOGRAMEM.....	78
<b>12. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA W PROCESIE REWITALIZACJI.....</b>	<b>81</b>
12.1. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA PRZY OPRACOWANIU GPR .....	82
12.2. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA PRZY WDRAŻANIU I OCENIE REWITALIZACJI.....	84
<b>13. SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY GPR.....</b>	<b>87</b>

<b>14.</b>	<b>ZMIANY PRZEPISÓW PRAWA LOKALNEGO.....</b>	<b>90</b>
14.1.	WSKAZANIE SPOSOBU REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI W ZAKRESIE PLANOWANIA I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO .....	91
<b>15.</b>	<b>SPECJALNA STREFA REWITALIZACJI.....</b>	<b>91</b>
<b>16.</b>	<b>SPIS TABEL.....</b>	<b>92</b>
<b>17.</b>	<b>SPIS RYSUNKÓW.....</b>	<b>94</b>
<b>18.</b>	<b>ZAŁĄCZNIK GRAFICZNY.....</b>	<b>95</b>

## 1. WPROWADZENIE

### 1.1. PRZEDMIOT I PODSTAWA PRAWNA

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Przedmiotem dokumentu jest opracowanie gminnego programu rewitalizacji (GPR) – „mapy drogowej” procesu rewitalizacji w gminie Lasowice Wielkie tj. przygotowanie, koordynowanie, tworzenie warunków i prowadzenie rewitalizacji w zakresie właściwości gminy. Pokazuje on, jak w założonej wieloletniej perspektywie rozwiązać problemy społeczności lokalnej lub jak wydatnie zmniejszyć ich natężenie. Gminny program rewitalizacji sporządzono dla obszaru rewitalizacji wyznaczonego uchwałą nr LXII/467/24 Rady Gminy Lasowice Wielkie z dnia 27 marca 2024 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy Lasowice Wielkie (Dz.Urz.Woj.Opolskiego poz. 1024).

Gminny program rewitalizacji opracowany jest zgodnie z obowiązującym prawem na podstawie ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz.U. 2024 r. poz. 278)<sup>1</sup>. Ponadto został sporządzony zgodnie z wymogami zawartymi w: Umowie Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności na 2021-2027 przyjętej 30 czerwca 2022 r., ustawą o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (Dz.U poz. 1079) oraz opublikowanymi przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej: Zasadami realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027.

Opracowanie GPR poprzedziło także podjęcie uchwały nr II/14/24 Rady Gminy Lasowice Wielkie z dnia 29 maja 2024 roku o przystąpieniu do sporządzenia Gminnego programu rewitalizacji dla gminy Lasowice Wielkie.

### 1.2. CEL I ZAKRES DOKUMENTU

Celem sporządzenia dokumentu jest określenie kierunków działań, które spowodują wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, a w związku z tym pobudzenie rozwoju tych obszarów, czego konsekwencją będzie także rozwój całej gminy. Realizacja GPR ma spowodować wyprowadzenie wyznaczonych obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenie warunków do ich zrównoważonego rozwoju. Kluczowa jest aktywizacja społeczna i gospodarcza mieszkańców dzięki realizacji GPR. Zakłada się, że kompleksowe działania na rzecz lokalnej

<sup>1</sup> <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20150001777/U/D20151777Lj.pdf>

społeczności w ramach gminnego programu rewitalizacji otworzą nowe możliwości i spowodują poprawę jakości życia mieszkańców. Oczekuje się także rezultatów w wymiarze środowiskowym, gospodarczym oraz technicznym i przestrzennym.

Jednym z głównych etapów opracowania gminnego programu rewitalizacji było rozpoznanie negatywnych zjawisk występujących w gminie, co pozwoliło na określenie czy rewitalizacja jest właściwą odpowiedzią na te problemy. W przypadku, gdy problemy społeczne są rozproszone na obszarze całej gminy i nie współwystępują z problemami w innych sferach, nie jest zasadne podejmowanie działań rewitalizacyjnych. W takim przypadku trzeba położyć nacisk na pełne wdrożenie strategii rozwiązywania problemów społecznych. Natomiast w razie występowania deficytów technicznych, środowiskowych czy przestrzenno-funkcjonalnych niezwiązanych z problemami społecznymi należy odpowiedzieć programami modernizacyjnymi, które nie są działaniami rewitalizacyjnymi w rozumieniu ustawy o rewitalizacji.

Przeprowadzona analiza wykazała, że na obszarze gminy negatywne zjawiska społeczne i inne nawarstwiają się i dlatego też konieczne są działania rewitalizacyjne. Występowanie kilku negatywnych zjawisk społecznych na ograniczonym obszarze i stwierdzenie negatywnych zjawisk w przynajmniej jednej innej sferze (gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej lub/i technicznej) spowodowało, że na terenie gminy Lasowice Wielkie wyznaczono obszar zdegradowany. Po wykonaniu delimitacji obszaru zdegradowanego wyznaczono obszar rewitalizacji, gdzie gmina chciałaby realizować zadania własne.

Gminny program rewitalizacji został opracowany z podziałem na 3 podobszary, zgodnie z art. 14 ust. 3 ustawy o rewitalizacji oraz uchwałą nr LXII/467/24 Rady Gminy Lasowice Wielkie z dnia 27 marca 2024 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy Lasowice Wielkie (Dz.Urz.Woj.Opolskiego poz. 1024), w której obszar rewitalizacji został podzielony na podobszary.

Zakres dokumentu jest zgodny z art. 15 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji i zawiera:

- szczegółową diagnozę obszaru rewitalizacji, obejmującą analizę negatywnych zjawisk, oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie tego obszaru;
- opis powiązań gminnego programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi gminy, w tym strategią rozwoju gminy, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz strategią rozwiązywania problemów społecznych;
- opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji;
- cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk;
- opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w szczególności o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym, w tym:
  - listę planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wraz z ich opisami zawierającymi w odniesieniu do każdego przedsięwzięcia: nazwę i wskazanie podmiotów je realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do

celów rewitalizacji, opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami,

- charakterystykę pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
  - mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
  - szacunkowe ramy finansowe gminnego programu rewitalizacji wraz z szacunkowym wskazaniem środków finansowych ze źródeł publicznych i prywatnych;
  - opis struktury zarządzania realizacją gminnego programu rewitalizacji, wskazanie kosztów tego zarządzania wraz z ramowym harmonogramem realizacji programu;
  - system monitorowania i oceny gminnego programu rewitalizacji;
  - wskazanie sposobu realizacji gminnego programu rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego.

## 2. OGÓLNE INFORMACJE O GMINIE LASOWICE WIELKIE

Gmina Lasowice Wielkie leży w północnej części województwa opolskiego, w powiecie kluczborskim w odległości ok. 40 km od stolicy województwa – Opola oraz 8 km od Kluczborka. Gmina Lasowice Wielkie sąsiaduje z sześcioma gminami tj.:

- od północy z gminą Kluczbork (powiat kluczborski);
- od wschodu z gminą Olesno (powiat oleski);
- od południowego wschodu z gminą Zębowice (powiat oleski);
- od południa z gminami: Turawa i Łubniany (powiat opolski);
- od zachodu zaś z gminą Murów (powiat opolski).

Administracyjnie gmina Lasowice Wielkie zajmuje powierzchnię: 21 084 ha, co stanowi ok. 24,8 % powierzchni powiatu. Gminę zamieszkuje 6 468 osób. Gmina podzielona jest na 13 sołectw: Chocianowice, Chudoba, Ciarka, Gronowice, Jasienie, Laskowice, Lasowice Małe, Lasowice Wielkie, Oś, Szumirad, Trzebiszyn, Tuły, Wędrynia. Rozmieszczenie przestrzenne ludności charakteryzuje się stosunkowo dużym zróżnicowaniem. Można wyróżnić cztery wyraźne miejsca koncentracji mieszkańców tj. Chocianowice, Chudoba, Laskowice i Jasienie. Jednostki pomocnicze gminy to wsie typowo rolnicze<sup>2</sup>.

Gmina Lasowice Wielkie położona jest w obszarze makroregionu Niziny Śląskiej, w mezoregionie Równiny Opolskiej. Przez jej teren przepływają rzeki prawobrzeżnego dorzecza środkowej Odry: Bogacica, Budkowiczanka, Stobrawa. Lasy zajmują około 58,6%<sup>3</sup> powierzchni całej gminy. Wskaźnik lesistości jest dwukrotnie większy od przeciętnej lesistości województwa opolskiego (26,7%) i kraju oraz powiatu kluczborskiego (29,8%), a w związku z tym pod względem przyrodniczo-krajobrazowym

---

<sup>2</sup> Raport o stanie gminy Lasowice Wielkie za rok 2022

<sup>3</sup> GUS BDL

gminę ocenia się jako atrakcyjną dla rozwoju turystyki. Ponadto 91% powierzchni gminy objętych jest ochroną w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody.

Wzdłuż dróg zlokalizowana jest zabudowa mieszkaniowa zagrodowa i jednorodzinna, usługowa i produkcyjno-usługowa. Przez teren gminy przebiegają: droga ekspresowa S11 (obwodnica Olesna) drogi krajowe nr 45 Opole - Kluczbork – Kępno i nr 43 Kluczbork - Gliwice oraz droga wojewódzka nr 493 Opole – Olesno, a także linia kolejowa nr 293 Jełowa – Kluczbork.



RYСУNEK 1. LOKALIZACJA GMINY LASOWICE WIELKIE [ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WWW.GMINY.PL].

### 3. SYNTEZA DIAGNOZY, WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I REWITALIZACJI

**Obszar zdegradowany** to obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1062), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

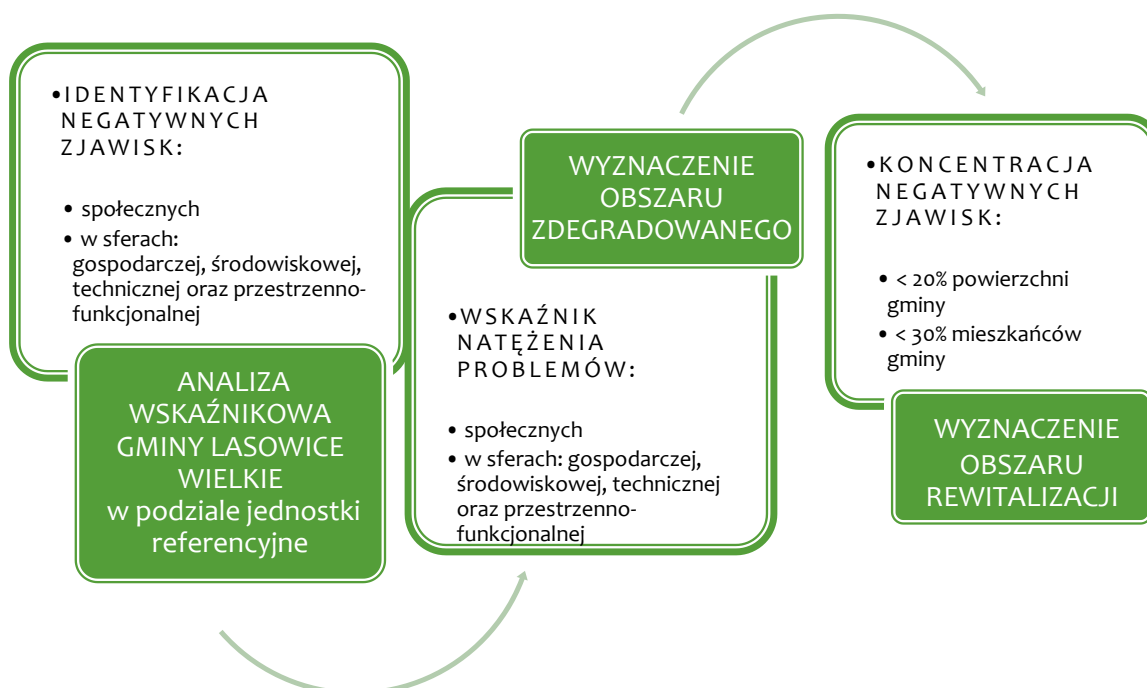
- **gospodarczych** – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- **środowiskowych** – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- **przestrzenno-funkcjonalnych** – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu



dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub

- **technicznych** – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

**Obszar rewitalizacji** – to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.



**RYСУNEK 2. WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI** [ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE: GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI. PRAKTYCZNY PORADNIK DLA MIESZKAŃCÓW I WŁADZ LOKALNYCH].

W celu wytypowania obszarów kryzysowych w gminie Lasowice Wielkie przeprowadzono analizę zróżnicowania wewnętrznego zjawisk w niej zachodzących. Do analizy konieczny był podział przestrzeni gminy na jednostki podstawowe, które stanowiły obszary, dla których przeprowadzana została agregacja danych. Zdecydowano się posłużyć jednostkami pseudonaturalnymi (których granice nawiązują do różnego rodzaju układów osadniczych oraz granic naturalnych) jakimi są jednostki pomocnicze tj. sołectwa (których granica odpowiada obszarom tradycyjnie uznawanym za pojedynczą wieś). Analizowanie danych w sołectwach pozwoliło na uchwycenie problemów i procesów zachodzących w poszczególnych fragmentach gminy intuicyjnie i funkcjonalnie wskazywanych jako pewne najmniejsze, jednolite organizmy osadnicze.

Analiza danych w sferze społecznej jest jednym z najważniejszych elementów diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. W celu zobrazowania zróżnicowanych problemów społecznych przeprowadzono analizę występowania problemów społecznych w jednostkach gminy Lasowice Wielkie na podstawie wybranych obiektywnych wskaźników częściowych, o których mowa w *ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji*. Syntetyczny wskaźnik natężenia (koncentracji) problemów społecznych opracowano w oparciu o 19 wskaźników częściowych odnoszących się do: problemów demograficznych, problemu bezrobocia i pozostałych problemów społecznych – w tym ubóstwa, przemocy w rodzinie, wysokiej liczby mieszkańców z potrzebami oraz problemów w zakresie aktywności obywatelskiej.

Zestawiając ze sobą wyniki charakteryzujące poszczególne zjawiska wyróżniono 6 jednostek (spośród 13) odznaczających się bardzo wysokim lub wysokim natężeniem negatywnych zjawisk w sferze społecznej. W 4 jednostkach poziom natężenia problemów społecznych określono jako bardzo wysoki, są to tereny znajdujące się w sołectwach: Tuły, Laskowice, Lasowice Wielkie, Jasienie. Natomiast w 2 jednostkach poziom natężenia problemów społecznych określono jako wysoki, są to tereny znajdujące się w sołectwach Chudoba i Ciarka.

TABELA 1. PODSUMOWANIE ANALIZY WSKAŹNIKOWEJ SFERY SPOŁECZNEJ

Lp.	Nazwa jednostki	Wartość wskaźnika natężenia problemów społecznych	Poziom natężenia problemów społecznych	Sfera społeczna
1.	Tuły	0,65	Bardzo wysoki	zdegradowany
2.	Laskowice	0,54	Bardzo wysoki	zdegradowany
3.	Lasowice Wielkie	0,20	Bardzo wysoki	zdegradowany
4.	Jasienie	0,15	Bardzo wysoki	zdegradowany
5.	Chudoba	0,10	Wysoki	zdegradowany
6.	Ciarka	0,02	Wysoki	zdegradowany
7.	Szumirad	0,00	Przeciętny	niezdegradowany
8.	Lasowice Małe	-0,04	Przeciętny	niezdegradowany
9.	Oś	-0,10	Przeciętny	niezdegradowany
10.	Wędrynia	-0,24	Przeciętny	niezdegradowany
11.	Chocianowice	-0,29	Przeciętny	niezdegradowany
12.	Gronowice	-0,39	Przeciętny	niezdegradowany
13.	Trzebiszyn	-0,60	Przeciętny	niezdegradowany

Źródło: Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji dla gminy Lasowice Wielkie, 2023.

Dodatkową przesłanką, która została wzięta pod uwagę w wytypowaniu obszaru zdegradowanego były oceny w pozostałych sferach (gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej) w oparciu o 10 wskaźników: w sferze gospodarczej – 2 wskaźniki, w sferze środowiskowej – 3 wskaźniki, w sferze technicznej – 4 wskaźniki i jeden wskaźnik w sferze przestrzenno-funkcjonalnej. Na podstawie przeprowadzonej diagnozy określono obszary w gminie Lasowice Wielkie będące w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz co najmniej jednego z pośród zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub/i technicznych. W gminie wyznaczono obszar zdegradowany składający się z 6 podobszarów obejmujących tereny zabudowane sołectw: Tuły, Laskowice, Lasowice Wielkie, Jasienie, Chudoba i Ciarka.

TABELA 2. PODSUMOWANIE ANALIZY WSKAŹNIKOWEJ POZOSTAŁYCH SFER W WYDZIELONYCH JEDNOSTKACH W GMINIE LASOWICE WIELKIE

Lp.	Nazwa jednostki	Sfera gospodarcza		Sfera środowiskowa			Sfera techniczna			Sfera przestrzenno-funkcjonalna	Udział pozostałych zjawisk	Wskaźnik syntetyczny pozostałych zjawisk
1.	Chocianowice	+		+	+	+					0,4	0,7
2.	Chudoba	+	+	+	+	+		+			0,6	0,9
3.	Ciarka		+				+		+	+	0,4	0,7
4.	Gronowice	+	+	+	+	+		+	+		0,7	0,9
5.	Laskowice		+	+	+	+					0,4	0,7
6.	Lasowice Małe	+		+						+	0,3	0,5
7.	Lasowice Wielkie			+	+	+		+	+	+	0,6	0,9
8.	Jasienie		+	+	+	+					0,4	0,5
9.	Oś		+				+	+	+	+	0,5	0,8
10.	Szumirad		+				+		+	+	0,4	0,7
11.	Tuły	+	+							+	0,3	0,5
12.	Trzebiszyn	+						+		+	0,3	0,5
13.	Wędrynia	+						+	+	+	0,4	0,7

Źródło: Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji dla gminy Lasowice Wielkie, 2023.

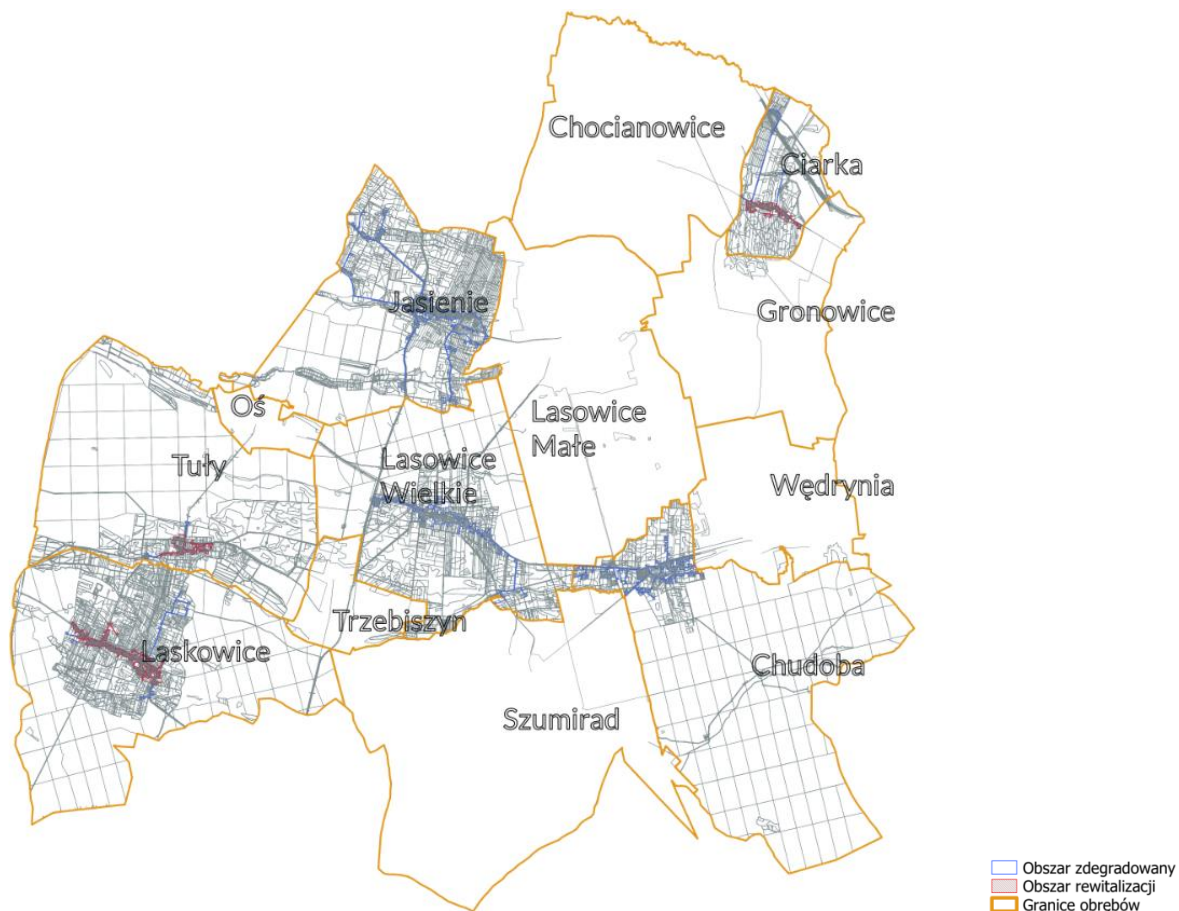
Następnie w obrębie obszaru zdegradowanego **wyznaczono obszar rewitalizacji** cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Ich pozytywna zmiana będzie wpływać na rozwój gminy oraz oddziaływać na pozostałe jednostki w gminie. Wybrane do analizy wskaźniki oraz tereny wskazane przez interesariuszy jednoznacznie wskazują na następujące 3 podobszary rewitalizacji: Tuły, Laskowice i Ciarka.

Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji w gminie Lasowice Wielkie wyznaczono w oparciu o wnioski wynikające z diagnozy zjawisk kryzysowych w sferze społecznej oraz co najmniej jednej z pozostałych sfer, a także wynikających z rozmów z przedstawicielami urzędu gminy, analizy lokalnych dokumentów strategicznych i planistycznych oraz badania ankietowego mieszkańców.

TABELA 3. ANALIZA WSKAŹNIKOWA - WYZNACZENIE OBSZARÓW REWITALIZACJI

Lp.	Nazwa jednostki	Wskaźnik syntetyczny zjawisk społecznych	Wskaźnik syntetyczny pozostałych zjawisk	Istotność podobszaru dla rozwoju lokalnego
1.	Chocianowice	-0,29	0,7	
2.	Chudoba	0,10	0,9	
3.	Ciarka	0,02	0,7	+
4.	Gronowice	-0,39	0,9	
5.	Laskowice	0,54	0,7	+
6.	Lasowice Małe	-0,04	0,5	
7.	Lasowice Wielkie	0,20	0,9	
8.	Jasienie	0,15	0,5	
9.	Oś	-0,10	0,8	
10.	Szumirad	0,00	0,7	
11.	Tuły	0,65	0,5	+
12.	Trzebiszyn	-0,60	0,5	
13.	Wędrynia	-0,24	0,7	

Źródło: opracowanie własne na podstawie Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji ..., 2023.



RYСУNEK 3. OBSZAR REWITALIZACJI NA TLE OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH [ŹRÓDŁO: DELIMITACJA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI DLA GMINY LASOWICE WIELKIE, 2023].

Wyznaczony obszar rewitalizacji zajmuje powierzchnię 0,63 km<sup>2</sup> (mniej niż 1% powierzchni gminy ogółem) i jest zamieszkały przez 1161 mieszkańców, co stanowi ok. 18% ludności ogółem gminy. Parametry te mieszczą się w wartościach maksymalnych dopuszczanych zapisami art. 10 ust. 2 ustawy o rewitalizacji.

Szczegółowy przebieg i analizy związane z delimitacją obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji dla gminy Lasowice Wielkie wraz z metodologią przedstawione są w opracowaniu „Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji dla gminy Lasowice Wielkie” (2023). Opracowanie to stanowiło załącznik do wniosku Wójta Gminy Lasowice Wielkie w sprawie wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji.

#### 4. SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI

Pogłębioną diagnozę obszaru rewitalizacji opracowano z podziałem na podobszary, zgodnie z art. 14 ust. 3 ustawy o rewitalizacji jako obowiązkowy element treści GPR na podstawie tzw. diagnozy delimitacyjnej, badań i wywiadów, dokumentów strategicznych i planistycznych gminy oraz danych statystycznych.

Podstawowe dane dotyczące obszaru rewitalizacji w podziale na podobszary przedstawia poniższa tabela. Generalnie cały obszar rewitalizacji w gminie zajmuje powierzchnię 0,63 km<sup>2</sup> (mniej niż 1% powierzchni gminy ogółem), gdzie największym podobszarem są Laskowice, a najmniejszym Tuły. Wyznaczony obszar rewitalizacji zamieszkuje 1161 mieszkańców, co stanowi ok. 18% ludności ogółem gminy, w tym największy udział w liczbie ludności ma podobszar Laskowice, a najmniejszym Tuły. Parametry te mieszczą się w wartościach maksymalnych dopuszczanych zapisami art. 10 ust. 2 ustawy o rewitalizacji.

TABELA 4. PODSTAWOWE DANE DOTYCZĄCE POWIERZCHNI I LICZBY LUDNOŚCI NA OBSZARZE REWITALIZACJI W PODZIALE NA PODOBSZARY

Lp.	Obszar	Powierzchnia [km <sup>2</sup> ]	Powierzchnia [%]	Ludność [osoba]	Ludność [%]
1.	Gmina Lasowice Wielkie	210,45	100	6468	100,00
2.	Obszar rewitalizacji	0,63	0,3	1161	17,95
2a	Podobszar rewitalizacji Ciarka	0,13	0,06	219	3,39
2b	Podobszar rewitalizacji Laskowice	0,15	0,07	751	11,61
2c	Podobszar rewitalizacji Tuły	0,35	0,17	191	2,95

[Źródło: Opracowanie własne]

Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji na terenie gminy Lasowice Wielkie występują problemy zdiagnozowane na etapie delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, których rozwiązanie / zniwelowanie wpisuje się w ogólne cele rewitalizacji. Wybrane problemy w podziale

na podobszary, na tle gminy i obszaru rewitalizacji ogółem, przedstawiono poniżej w formie graficznej.

Obszar rewitalizacji charakteryzuje się problemami demograficznymi – starzeniem się społeczeństwa i utrwaleniem ujemnego przyrostu naturalnego, bardziej widocznym na tle gminy ogółem, co obrazują w szczególności wskaźniki: obciążenie demograficzne osobami starszymi, liczba osób w starszym wieku (65+) czy liczba urodzeń na 100 mieszkańców.

DEMOGRAFIA

obszar rewitalizacji			pozostały obszar gminy – poza obszarem rewitalizacji
1	2	3	

1 - Podobszar rewitalizacji Ciarka; 2 - Podobszar rewitalizacji Laskowice, 3 - Podobszar rewitalizacji Tuły



Wskaźnik obciążenia demograficznego  
(ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób  
w wieku produkcyjnym)

154,53
152,00
133,33
178,26
<b>89,31</b>



Liczba osób w starszym wieku (65 lat i więcej) na  
100 mieszkańców

18,62
17,35
17,04
21,47
<b>13,25</b>



Liczba urodzeń na 100 mieszkańców

3,00
2,99
3,02
2,99
<b>3,29</b>

Kolejnym zdiagnozowanym problemem jest bardziej widoczne niż w pozostałej części gminy (za wyjątkiem Ciarki) bezrobocie, zarówno długotrwałe, jak i wynikające z braku kwalifikacji dostosowanych do potrzeb lokalnego rynku pracy. Wśród zarejestrowanych bezrobotnych na obszarach rewitalizacji znajdują się zarówno osoby młode - do 30 roku życia, jak i starsze – po 50 roku życia.

**BEZROBOCIE**

obszar rewitalizacji			pozostały obszar gminy – poza obszarem rewitalizacji
1	2	3	

1 - Podobszar rewitalizacji Ciarka; 2 - Podobszar rewitalizacji Laskowice, 3 - Podobszar rewitalizacji Tuły



Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Kluczborku na 100 osób w wieku produkcyjnym

3,35
0,68
2,43
6,92
<b>1,92</b>



Liczba bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych na 100 mieszkańców

0,88
0,00
0,53
2,09
<b>0,46</b>



Liczba bezrobotnych do 30 roku życia na 100 mieszkańców

0,57
0,00
0,67
1,05
<b>0,21</b>



Liczba bezrobotnych powyżej 50 roku życia na 100 mieszkańców

0,83
0,00
0,40
2,09
<b>0,23</b>



Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców

1,49
0,00
1,33
3,14
<b>0,81</b>

Na obszarze rewitalizacji występują problemy społeczne wyrażające się koniecznością pomocy przez udzielanie różnego typu świadczeń dla mieszkańców. Są to m.in. problemy związane z ubóstwem. Jest tu też wyraźniej większa liczba dłużników gminy (osób fizycznych).



**ŚWIADCZENIA, DŁUŻNICY I UBÓSTWO**

obszar rewitalizacji			pozostały obszar gminy – poza obszarem rewitalizacji
1	2	3	

1 - Podobszar rewitalizacji Ciarka; 2 - Podobszar rewitalizacji Laskowice, 3 - Podobszar rewitalizacji Tuły



Liczba osób, którym przyznano świadczenia na 100 mieszkańców

3,81
2,74
3,46
5,24
1,32



Liczba dłużników gminy (osób fizycznych) na 100 mieszkańców

5,91
5,48
4,39
7,85
2,83



Liczba osób, dla których przyznano świadczenia z uwagi na ubóstwo na 100 mieszkańców

2,28
0,00
2,13
4,71
0,81

Wśród osób, którym przyznano świadczenia, na obszarze rewitalizacji zamieszkują również mieszkańcy z potrzebami, w szczególności z uwagi na bezradność i niepełnosprawność.

**WYSOKA LICZBA MIESZKAŃCÓW  
Z POTRZEBAMI**

obszar rewitalizacji			pozostały obszar gminy – poza obszarem rewitalizacji
1	2	3	

1 - Podobszar rewitalizacji Ciarka; 2 - Podobszar rewitalizacji Laskowice, 3 - Podobszar rewitalizacji Tuły



Liczba osób, dla których przyznano świadczenia z uwagi na bezradność na 100 mieszkańców

1,01
1,83
0,67
0,52
0,37





Liczba osób, dla których przyznano świadczenia z uwagi na niepełnosprawności na 100 mieszkańców

1,10
0,91
1,86
0,52
<b>0,26</b>

Istotnym negatywnym zjawiskiem w sferze społecznej jest również niska aktywność społeczna widoczna w Laskowicach.

**AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA**

obszar rewitalizacji			pozostały obszar gminy – poza obszarem rewitalizacji
1	2	3	

1 - Podobszar rewitalizacji Ciarka; 2 - Podobszar rewitalizacji Laskowice, 3 - Podobszar rewitalizacji Tuły



Frekwencja w wyborach

49,92%
54,70%
40,32%
54,73%
<b>53,41%</b>

Obszar rewitalizacji w Tułach charakteryzuje się niską aktywnością gospodarczą mieszkańców. Istotnym negatywnym zjawiskiem w sferze gospodarczej jest znaczna migracja zarobkowa mieszkańców i co się z tym wiąże mniejsza przedsiębiorczość mieszkańców na terenie gminy.

**AKTYWNOŚĆ GOSPODARCZA**

obszar rewitalizacji			pozostały obszar gminy – poza obszarem rewitalizacji
1	2	3	




1 - Podobszar rewitalizacji Ciarka; 2 - Podobszar rewitalizacji Laskowice, 3 - Podobszar rewitalizacji Tuły



Liczba podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców

3,76
4,87
4,93
1,50
<b>4,86</b>

Na obszarze rewitalizacji w Laskowicach występuje wyraźnie większy poziom zanieczyszczeń środowiska tj. pyłu zawieszonego PM10, PM 2,5 i benzo(a)pirenu.

ZANIECZYSZCZENIA	obszar rewitalizacji			pozostały obszar gminy – poza obszarem rewitalizacji
	1	2	3	
1 - Podobszar rewitalizacji Ciarka; 2 - Podobszar rewitalizacji Laskowice, 3 - Podobszar rewitalizacji Tuły				
 Emisja pyłu zawieszonego PM10				7,04
				3,75
				13,39
				3,97
				<b>7,92</b>
 Emisja pyłu zawieszonego PM2,5				6,93
				3,69
				13,19
				3,91
				<b>7,80</b>
 Emisja benzo(a)pirenu				0,004
				0,002
				0,008
				0,002
				<b>0,004</b>

Podjęcie działań rewitalizacyjnych pozwoli na wyeliminowanie zjawisk, które spowodowały degradację oraz pomoże we wzmocnieniu potencjału rozwojowego obszaru. W wyniku przeprowadzonej pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji na terenie gminy Lasowice Wielkie zidentyfikowano problemy i potencjały oraz wynikające z nich potrzeby o różnym charakterze i skali oddziaływania w powiązaniu pomiędzy sferą społeczną, gospodarczą, środowiskową, techniczną i funkcjonalno-przestrzenną.

#### 4.1. PODOBSZAR REWITALIZACJI CIARKA

Podobszar rewitalizacji Ciarka ma powierzchnię 0,15 km<sup>2</sup> i znajduje się w północno-wschodniej części gminy Lasowice Wielkie. Zamieszkiwany jest przez 219 osób, co stanowi 3,39% wszystkich mieszkańców gminy.



RYSUNEK 4. PODOBSZAR REWITALIZACJI CIARKA NA TLE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO [ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE].

Znaczącym problemem są tu **potrzeby osób starszych i ich opiekunów**, co obrazuje wskaźnik obciążenia demograficznego wynoszący 152, przy wartości 89,31 dla całej gminy oraz liczba osób w starszym wieku (65 lat i więcej) na 100 mieszkańców, która wynosi 17,35, przy średniej dla gminy wynoszącej 13,25. Przyczyną tego stanu rzeczy jest m.in. niski przyrost naturalny, ale świadczy to także o niskiej atrakcyjności tego podobszaru jako miejsca zamieszkania, zwłaszcza dla młodych osób.

Podobszar charakteryzuje się również występowaniem problemów wymagających pomocy w formie świadczeń. Wskaźnik liczby osób, którym przyznano świadczenia na 100 mieszkańców wynosi 2,74, przy średniej gminy wynoszącej 1,32. W podobszarze występuje przede wszystkim problem osób bezradnych. Wskaźnik liczby osób, dla których przyznano świadczenia z uwagi na bezradność na 100 mieszkańców wysoki i wynosi 1,83, przy średniej gminy wynoszącej 0,37. Ciarka charakteryzuje się również wysokim wskaźnikiem dłużników gminy (osób fizycznych) na 100 mieszkańców, który wynosi 5,48, przy średniej gminy wynoszącej 2,83.

Analizując pozostałe sfery można stwierdzić, że występują tu przede wszystkim problemy techniczne, przestrzenno-funkcjonalne i środowiskowe. Znacznym problemem obszaru jest niska liczba podmiotów gospodarczych.

Na terenie podobszaru znajdują się także obiekty gminne niedostosowane do potrzeb społecznych i osób z potrzebami oraz w słabym stanie technicznym - wymagające modernizacji lub remontów (m.in. sala wiejska w Ciarce).

TABELA 5. KLUCZOWE PROBLEMY W PODOBSZARZE CIARKA ORAZ ICH PRZYCZYNY, W TYM W OPINII INTERESARIUSZY

Stwierdzone problemy	Przyczyny problemów
<ul style="list-style-type: none"> <li>– wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego oraz duża liczba starszych osób (65+), co powoduje wzrost zapotrzebowania na usługi dedykowane osobom starszym,</li> <li>– depopulacja, mała liczba urodzeń i migracje, w tym zagraniczne,</li> <li>– wysoki wskaźnik osób, którym przyznano świadczenia na 100 mieszkańców,</li> <li>– niska liczba podmiotów gospodarczych,</li> <li>– problem wysokiej liczby osób bezradnych i niepełnosprawnych,</li> <li>– mało młodych osób aktywnych społecznie,</li> <li>– słabnąca integracja i więzi społeczne, zagrożenie patologiami społecznymi,</li> <li>– słaby dostęp do usług,</li> <li>– niewystarczająca ilość działań aktywizujących mieszkańców (zajęć, warsztatów, spotkań), w szczególności dla seniorów i dzieci,</li> <li>– brak atrakcyjnego i nowoczesnego obiektu na miejsce spotkań, integracji i aktywizacji mieszkańców,</li> <li>– słabe skomunikowanie z głównymi ośrodkami miejskimi (niewystarczający transport publiczny),</li> <li>– obiekty gminne niedostosowane do nowych potrzeb społecznych i standardów środowiska, brak miejsca spędzania wolnego czasu m.in. dla seniorów i dzieci, brak żłobka,</li> <li>– zła jakość powietrza w okresie grzewczym (pozaklasowe kotły na paliwa stałe, spalanie śmieci),</li> <li>– mało terenów inwestycyjnych.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– zagraniczne migracje zarobkowe, niski przyrost naturalny,</li> <li>– starzenie się mieszkańców,</li> <li>– brak dużych zakładów przemysłowych,</li> <li>– brak korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, tworzenia nowych, atrakcyjnych miejsc pracy,</li> <li>– brak kanalizacji,</li> <li>– duża ilość źródeł ciepła opartych na paliwach stałych,</li> <li>– niewystarczające środki finansowe gminy na rewitalizację obiektów na cele społeczne czy usługowe, zagospodarowanie terenów,</li> <li>– brak środków finansowych gminy na zatrudnienie animatorów dla seniorów,</li> <li>– rosnące koszty realizacji infrastrukturalnych inwestycji gminnych,</li> <li>– niska świadomość ekologiczna mieszkańców.</li> </ul>

Źródło: opracowanie własne

Skutkiem występowania problemów społecznych jest przede wszystkim marginalizacja społeczna osób z potrzebami, w szczególności seniorów i osób z niepełnosprawnościami oraz dalsza migracja mieszkańców i pogarszanie jakości życia. Diagnoza podobszaru rewitalizacji wykazała wysoki poziom zagrożenia wykluczeniem części mieszkańców, w szczególności starszych osób i osób bezradnych. Aby przeciwdziałać negatywnym zjawiskom w sferze społecznej, należy w najwyższym stopniu zadbać o nowoczesną infrastrukturę społeczną i usługową m.in. przeznaczoną dla działań aktywizacyjnych i integracyjnych. Kluczowym wydaje się danie możliwości dla wszechstronnych działań seniorom i dedykowanym im oddolnym inicjatywom.

Na podobszarze rewitalizacji brakuje także miejsc służących integracji, rekreacji i spędzaniu wolnego czasu przystosowanego dla seniorów, ale także dla dzieci, gdzie mieszkańcy mogliby się spokojnie spotykać i prowadzić własne działania służące również integracji międzypokoleniowej. Ważna jest dostępność terenów i obiektów dla rodzin oraz osób z niepełnosprawnościami i ograniczeniami ruchowymi. Z powodu niedostosowania obiektów do potrzeb mieszkańców i słabego dostępu do usług (brak żłobka) pogłębiać się może wyludnianie miejscowości i „ucieczki” młodych osób do większych miast.

Nowoczesne formy integracji społecznej wraz z dedykowanymi działaniami osobom z potrzebami pozwolą na niezbędną na tym obszarze aktywizację dużej liczby seniorów i angażowanie ich w ramach różnych spotkań, imprez i warsztatów, co będzie zapobiegać ich marginalizacji i wykluczeniu społecznemu.

TABELA 6. WYBRANE POTENCJAŁY W PODOBSZARZE CIARKA, W TYM W OPINII INTERESARIUSZY

SFERA	Wybrane potencjały rozwojowe
Społeczna, z uwzględnieniem zagadnień gospodarczych	<ul style="list-style-type: none"> <li>– tradycje rolnicze, przywiązanie mieszkańców do miejsca zamieszkania,</li> <li>– cisza i spokojne życie z daleka od zgiełku miasta,</li> <li>– aktywnie działająca jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej,</li> <li>– zasoby ludzkie (pracownicy, współpracownicy, animatorzy, liderzy) organizacji pozarządowych,</li> <li>– pielęgnowanie porządku na posesjach prywatnych,</li> <li>– dziedzictwo kultury niematerialnej, np. procesja Bożego Ciała, odpust, dożynki,</li> <li>– kultywowanie tradycji kulinarnych, lokalne potrawy śląskie,</li> <li>– współpracująca społeczność lokalna,</li> <li>– lokalizacja na obszarze funkcjonowania Lokalnej Grupa Działania Dolina Stobrawy.</li> </ul>
Techniczna i przestrzenno-funkcjonalna	<ul style="list-style-type: none"> <li>– cmentarz,</li> <li>– dużo terenów zielonych,</li> <li>– wysoka estetyka domostw,</li> <li>– przebieg obwodnicy Olesna, trasy S11,</li> <li>– duży potencjał terenów pod budownictwo mieszkaniowe.</li> </ul>
Środowiskowa	<ul style="list-style-type: none"> <li>– niska emisja</li> <li>– brak zanieczyszczeń przemysłowych,</li> <li>– Obszar Chronionego Krajobrazu „Lasy Stobrawsko-Turawskie”</li> </ul>

Źródło: opracowanie własne

Na podobszarze rewitalizacji Ciarka występują różnego typu potencjały, rozumiane jako walory i zasoby, które mogą wspomóc proces rewitalizacji. Są to zarówno potencjały w sferze społecznej, jak i w pozostałych sferach (gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej). Wydaje się, że najważniejsze z nich są związane z grupą liderów wiejskich potrafiących współdziałać na rzecz obszaru oraz aktywnie działającym OSP, co będzie sprzyjało integracji i aktywizacji mieszkańców oraz może wspomóc w działaniach na rzecz osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.



## 4.2. PODOBSZAR REWITALIZACJI LASKOWICE

Podobszar rewitalizacji Laskowice ma powierzchnię 0,35 km<sup>2</sup> i znajduje się w zachodniej części gminy Lasowice Wielkie. Zamieszkiwany jest przez 751 osób, co stanowi 11,61% wszystkich mieszkańców gminy Lasowice Wielkie.



RYSUNEK 5. PODOBSZAR REWITALIZACJI LASKOWICE NA TLE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO [ŹRÓDŁO: OPRAWOWANIE WŁASNE].

Laskowice wyróżniają się w gminie licznymi negatywnymi zjawiskami społecznymi, przede wszystkim związanymi z **dużą liczbą osób starszych**, co obrazuje m.in. wskaźnik obciążenia demograficznego wynoszący 133, przy wartości dla całej gminy – 89,31 oraz liczba osób w starszym wieku (65 lat i więcej) na 100 mieszkańców, która wynosi 17,04, przy średniej dla gminy wynoszącej 13,25.

Przyczyną tego stanu rzeczy jest m.in. niski przyrost naturalny, ale świadczy to także o niskiej atrakcyjności tego podobszaru jako miejsca zamieszkania, zwłaszcza dla młodych osób. Problemem

obszaru jest również **najniższy w gminie poziom aktywności społecznej**, frekwencja w wyborach wynosiła 40,32%, przy średniej gminy 53,41%.

Podobszar charakteryzuje się również występowaniem problemów wymagających pomocy w formie świadczeń. Wskaźnik liczby osób, którym przyznano świadczenia na 100 mieszkańców wynosi 3,46 i jest większy od średniej dla gminy wynoszącej 1,32.

Prawdopodobnie przejawem procesu starzenia się mieszkańców jest także **duża liczba osób z potrzebami**, w stosunku do pozostałej części gminy, co obrazuje wskaźnik liczby osób, dla których przyznano świadczenia z uwagi na bezradność na 100 mieszkańców wynosi 0,67, przy wskaźniku dla gminy wynoszącym 0,37 oraz ubóstwo (2,13) przy średniej 0,81. Wskaźnik liczby osób, dla których przyznano świadczenia z uwagi na niepełnosprawność na 100 mieszkańców, który jest największy w gminie i wynosi 1,86, przy średniej gminy wynoszącej 0,26.

W podobszarze występuje wysoki wskaźnik **bezrobocia** - liczba bezrobotnych zarejestrowanych w PUP na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosi 2,43, przy średniej dla gminy wynoszącej 1,92. Może to świadczyć o niewystarczającym rynku pracy, w tym w najbliższej okolicy, niskiej atrakcyjności inwestycyjnej oraz słabych warunkach dla rozwoju gospodarczego zwłaszcza w zakresie produkcji. Laskowice charakteryzują się również wyższym w porównaniu do całej gminy, **wskaźnikiem liczby dłużników gminy** (osób fizycznych) na 100 mieszkańców, który wynosi 4,39, przy średniej gminy wynoszącej 2,83.

Sytuacja ta wymaga pilnej interwencji w zakresie dedykowanych programów czy projektów skierowanych na aktywizację społeczno-zawodową mieszkańców, którzy borykają się z problemami wykluczenia społecznego, niepełnosprawnością, bezradnością i marginalizacją. Ważne są także proste działania aktywizujące czy integrujące.

W sferach pozaspółecznych najbardziej dotkliwy kryzys odnotowuje się w sferze środowiskowej i gospodarczej. Występują tu **wysokie poziomy emisji zanieczyszczeń do powietrza** tj. emisji pyłu zawieszonego PM10 wynoszącego 13,39 t/rok, przy średniej wartości dla gminy wynoszącej 7,92 t/rok; pyłu zawieszonego PM2,5 wynoszącego 13,19 t/rok, przy średniej wartości dla gminy wynoszącej 7,8 t/rok, benzo(a)pirenu wynoszącego 0,008 t/rok, przy średniej gminnej 0,004 t/rok. Jest to skutek licznych źródeł ciepła opartych na paliwach stałych, głównie spalanie węgla kamiennego.

TABELA 7. KLUCZOWE CZYNNIKI KRYZYSOWE W PODOBSZARZE LASKOWICE ORAZ ICH PRZYCZYNY, W TYM W OPINII INTERESARIUSZY

Stwierdzone problemy	Przyczyny problemów
<ul style="list-style-type: none"> <li>- wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego oraz duża liczba starszych osób (65+), co powoduje wzrost zapotrzebowania na usługi dedykowane osobom starszym,</li> <li>- mała liczba urodzeń,</li> <li>- duża migracja zarobkowa za granicę,</li> <li>- zjawisko bezrobocia i jego konsekwencje, w tym marginalizacja społeczna i ekonomiczna mieszkańców, znacząca liczba dłużników gminy,</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- mała atrakcyjność do zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej, w szczególności dla młodych osób,</li> <li>- peryferyjność, znaczna odległość od dużych miast, (słaby dostęp do rynku pracy i usług),</li> <li>- brak dużych zakładów przemysłowych, korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i tworzenia nowych miejsc pracy,</li> <li>- duża ilość źródeł ciepła opartych na paliwach stałych,</li> </ul>

Stwierdzone problemy	Przyczyny problemów
<ul style="list-style-type: none"> <li>– problem osób z potrzebami, w szczególności wysokiej liczby osób bezradnych i niepełnosprawnych,</li> <li>– najniższy w gminie wskaźnik frekwencji w wyborach,</li> <li>– brak lub obiekty gminne niedostosowane do nowych potrzeb społecznych i standardów środowiska (brak żłobka), niewystarczająca ilość miejsc spędzania wolnego czasu i rekreacji,</li> <li>– mało młodych osób aktywnych społecznie,</li> <li>– słabnąca integracja i więzi społeczne, zagrożenie patologiami społecznymi,</li> <li>– słabe skomunikowanie z głównymi ośrodkami miejskimi (niewystarczający transport publiczny),</li> <li>– niewystarczająca ilość działań aktywizujących mieszkańców (zajęć, warsztatów, spotkań), w szczególności dla seniorów oraz dzieci i młodzieży,</li> <li>– zła jakość powietrza w okresie grzewczym - najwyższy w gminie wskaźnik emisji pyłów zawieszonych PM10 i PM2,5 i benzo(a)pirenu.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– niewystarczające środki finansowe gminy na rewitalizację obiektów na cele edukacyjne, integracyjne,</li> <li>– brak środków finansowych gminy na zatrudnienie animatorów dla seniorów,</li> <li>– rosnące koszty realizacji infrastrukturalnych inwestycji gminnych,</li> <li>– niska świadomość ekologiczna mieszkańców.</li> </ul>

Źródło: opracowanie własne

Skutkiem występowania problemów społecznych jest przede wszystkim marginalizacja społeczna mieszkańców z potrzebami, słabe więzi społeczne i pogorszenie jakości życia dla osób bezrobotnych, w tym w wieku przedemerytalnym. Diagnoza jasno wykazała kluczowe problemy i pilną potrzebę przeprowadzenia rewitalizacji. Sytuacja ta wymaga interwencji na różnych polach m.in. w zakresie dedykowanych programów czy projektów skierowanych na aktywizację społeczno – zawodową mieszkańców, którzy borykają się z problemami wykluczenia społecznego, niepełnosprawnością, bezradnością i marginalizacją.

Ważne są także proste działania aktywizujące mieszkańców, w tym dzieci i młodzież np. kulturalne, sportowe i edukacyjne. Z powodu niedostosowania obiektów do potrzeb mieszkańców i słabego dostępu do usług (brak żłobka) pogłębiać się może wyludnianie miejscowości i „ucieczki” młodych osób i rodzin do większych miast lub za granicę.



TABELA 8. WYBRANE POTENCJAŁY PODOBSZARU REWITALIZACJI LASKOWICE, W TYM W OPINII INTERESARIUSZY

SFERA	Wybrane potencjały rozwojowe
Społeczna, z uwzględnieniem zagadnień gospodarczych	<ul style="list-style-type: none"> <li>– zasoby ludzkie związane z funkcjonującą szkołą i przedszkolem,</li> <li>– mieszkańcy chętni do współpracy,</li> <li>– wydarzenia kulturalne,</li> <li>– aktywne Stowarzyszenie Przyjaciół Wsi Laskowice,</li> <li>– siedziba Lokalnej Grupa Działania Dolina Stobrawy,</li> <li>– dobrze funkcjonująca OSP – jedna z 3 w gminie w Krajowym systemie ratowniczo-gaśniczym,</li> <li>– pielęgnowanie porządku na posesjach prywatnych,</li> <li>– dziedzictwo kultury niematerialnej, np. procesja Bożego Ciała, odpust, dożynki,</li> <li>– kultywowanie tradycji kulinarnych, lokalne potrawy śląskie,</li> <li>– spokojne życie w oddaleniu od miast.</li> </ul>
Techniczna i przestrzenno-funkcjonalna	<ul style="list-style-type: none"> <li>– kanalizacja,</li> <li>– rozbudowana sala wiejska,</li> <li>– linia kolejowa ze stacją PKP,</li> <li>– bezpieczeństwo i cisza, ze względu na brak drogi o dużym natężeniu ruchu,</li> <li>– dobra jakość dróg,</li> <li>– budynki i tereny publiczne (szkoła, przedszkole, boisko)</li> <li>– atrakcyjność przyrodnicza i kulturowo-krajobrazowa (drewniany kościół, harmonijny krajobraz),</li> <li>– tereny rolnicze,</li> </ul>
Środowiskowa	<ul style="list-style-type: none"> <li>– dużo zielonych terenów,</li> <li>– Obszar Chronionego Krajobrazu „Lasy Stobrawsko-Turawskie” i Stobrawski Park Krajobrazowy (w sąsiedztwie).</li> </ul>

Źródło: opracowanie własne

Na podobszarze rewitalizacji Laskowice występują różnego typu potencjały, rozumiane jako walory i zasoby, które mogą wspomóc proces rewitalizacji. Są to zarówno potencjały w sferze społecznej, jak i w pozostałych sferach (gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej). Kluczowe wydaje się położenie podobszaru na terenach cennych przyrodniczo i krajobrazowo, w sąsiedztwie Stobrawskiego Parku Krajobrazowego oraz aktywnie działające organizacje.

### 4.3. PODOBSZAR REWITALIZACJI TUŁY

Podobszar rewitalizacji Tuły ma powierzchnię 0,13 km<sup>2</sup> i znajduje się w zachodniej części gminy Lasowice Wielkie. Zamieszkiwany jest przez 191 osób, co stanowi 2,95% wszystkich mieszkańców gminy Lasowice Wielkie.



RYSUNEK 6. PODOBSZAR REWITALIZACJI TUŁY NA TLE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO [ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE].

Tuły spośród całej gminy, a nawet obszarów rewitalizacji wyróżniają się widocznymi negatywnymi zjawiskami społecznymi. Do podstawowych negatywnych procesów można zaliczyć problemy demograficzne: **starzenie się mieszkańców i małą liczbę urodzeń**. Wskaźnik obciążenia demograficznego jest największy w całej gminie i wynosi 178,26 przy wartości wskaźnika dla całej gminy – 89,31. Liczba osób w starszym wieku (65 lat i więcej) na 100 mieszkańców jest również największa w całej gminie i wynosi 21,47, przy średniej gminy wynoszącej 13,25. Prawdopodobnie przejawem procesu starzenia się mieszkańców jest także **większa liczba osób z potrzebami**, w stosunku do pozostałej części gminy.

Podobszar charakteryzuje się **dużym problemem ubóstwa** i największymi w gminie wskaźnikami: liczby osób, którym przyznano świadczenia na 100 mieszkańców (wynoszącym 5,24, przy średniej gminy 1,32), liczby dłużników gminy (osób fizycznych) na 100 mieszkańców (wynoszący 7,85, przy średniej gminy 2,83) i liczby osób, dla których przyznano świadczenia z uwagi na ubóstwo na 100 mieszkańców (wynoszący 4,71, przy średniej gminy 0,81).

Tuły charakteryzują się również **największym problemem bezrobocia**. Wskaźnik liczby bezrobotnych zarejestrowanych w PUP jest największy w gminie i wynosi 6,92, największe w gminie są również pozostałe wskaźniki bezrobocia tj.: wskaźnik liczby bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych na 100 mieszkańców (wynoszący 2,09, przy średniej gminy 0,46), wskaźnik liczby bezrobotnych do 30 roku życia i do 50 roku życia na 100 mieszkańców (wynoszący kolejno 1,05 i 2,09, przy średnich gminy wynoszących odpowiednio 0,21 i 0,23) oraz wskaźnik liczby osób długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców, który wynosi 3,14, przy średniej gminy wynoszącej 0,81.

Analizując pozostałe sfery występują tu problemy związane z infrastrukturą (techniczne) oraz środowiskowe oraz gospodarcze. Podobszar charakteryzuje **najniższy wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych** na 100 mieszkańców, wynoszący 1,5, przy średniej gminy 4,86.

TABELA 9. KLUCZOWE CZYNNIKI KRYZYSOWE W PODOBSZARZE TUŁY ORAZ ICH PRZYCZYNY, W TYM W OPINII INTERESARIUSZY

Stwierdzone problemy	Przyczyny problemów
<ul style="list-style-type: none"> <li>– najwyższy w gminie wskaźnik obciążenia demograficznego oraz najwyższy w gminie wskaźnik liczby osób w starszym wieku (65+), co powoduje gwałtowny wzrost zapotrzebowania na usługi dedykowane osobom starszym,</li> <li>– najniższy w gminie wskaźnik liczby urodzeń na 100 mieszkańców, migracje, w tym zagraniczne,</li> <li>– grupy zagrożone wykluczeniem społecznym (największa liczba przyznanych świadczeń): osoby z potrzebami, w tym szczególnie ze względu na ubóstwo,</li> <li>– największy w gminie wskaźnik liczby dłużników gminy (osób fizycznych) na 100 mieszkańców,</li> <li>– największy w gminie wskaźnik liczby bezrobotnych zarejestrowanych w PUP, w tym: bez kwalifikacji zawodowych, do 30 roku życia i do 50 roku życia, długotrwale bezrobotnych,</li> <li>– mało młodych osób angażujących się w działalność społeczną,</li> <li>– słabnąca integracja i więzi społeczne, zagrożenie patologiami społecznymi,</li> <li>– niewystarczająca ilość działań kulturalnych i aktywizujących seniorów (zajęć, warsztatów, spotkań),</li> <li>– brak atrakcyjnych i dobrze wyposażonych miejsc integracji, organizacji spotkań i spędzania wolnego czasu dla mieszkańców, w tym seniorów i osób z potrzebami (sala wiejska w złym stanie)</li> <li>– brak obiektów i usług publicznych (żłobek, przedszkole, szkoła),</li> <li>– zły stan zabytków, w tym prywatnych,</li> <li>– słabe skomunikowanie i zły stan dróg.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– starzenie się mieszkańców, niski przyrost naturalny,</li> <li>– mała atrakcyjność do zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej, w szczególności dla młodych osób,</li> <li>– peryferyjność, znaczna odległość od dużych miast, (słaby dostęp do rynku pracy i usług),</li> <li>– brak dużych zakładów przemysłowych, korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i tworzenia nowych miejsc pracy,</li> <li>– niewystarczające środki finansowe gminy na rewitalizację obiektów na cele społeczne,</li> <li>– brak środków finansowych gminy na zatrudnienie animatorów dla seniorów i osób z potrzebami,</li> <li>– rosnące koszty realizacji infrastrukturalnych inwestycji gminnych.</li> </ul>

Źródło: opracowanie własne

Skutkiem występowania problemów społecznych jest przede wszystkim marginalizacja społeczna mieszkańców, w szczególności osób starszych oraz osób z potrzebami. Wyniki diagnozy pokazały, iż na wyznaczonym obszarze istnieje konieczność przeprowadzenia rewitalizacji, z uwagi na koncentrację zjawisk kryzysowych, w szczególności związanych z procesami demograficznymi i dużym udziałem osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Głównym zdiagnozowanym problemem infrastrukturalnym jest brak miejsca i warunków do prowadzenia działań społecznych czy integracyjnych ze względu na zły stan techniczny istniejących obiektów oraz brak usług publicznych

integrujących mieszkańców i poprawiających warunki życia dla rodzin. Przede wszystkim brakuje żłobka pozwalającego na pracę rodziców małych dzieci oraz atrakcyjnego, nowoczesnego, dobrze wyposażonego i dostępnego dla wszystkich miejsca spotkań i prowadzenia działań aktywizujących mieszkańców, a w szczególności seniorów i osób młodych. Brak tego typu miejsca ogranicza oddolne inicjatywy społeczne, pogarsza jakość życia i tworzy barierę dla aktywizacji, integracji i rozwijania więzi społecznych.

Do tej pory wykorzystywana sala wiejska, od lat była ważnym obiektem życia kulturalnego oraz społecznego mieszkańców Tuł ale stan techniczny całego obiektu sprawia, że mieszkańcy nie mają gdzie organizować spotkań i innych aktywności. Budynek wraz z salą wiejską wymaga rozbudowy i modernizacji, w tym dostosowania do osób ze szczególnymi potrzebami i zwiększenia dostępności, co pozwoli na organizowanie spotkań, imprez i zajęć różnego typu. Nowoczesne miejsce integracji społecznej wraz z dedykowanymi działaniami dla seniorów i osób młodych pozwoli na potrzebną na tym obszarze integrację międzypokoleniową i aktywizację dużej liczby osób starszych oraz angażowanie przy prowadzonych inicjatywach społecznych, kursach i zajęciach także osób z potrzebami, co będzie zapobiegać ich marginalizacji i wykluczeniu społecznemu. Dla mieszkańców potrzebne są także działania kulturalne, sportowe i edukacyjne, również związane ze środowiskiem poruszające tematy takie jak: zmiany klimatu i możliwe sposoby na adaptację do tych zmian.

TABELA 10. WYBRANE POTENCJAŁY W PODOBSZARZE TUŁY, W TYM W OPINII INTERESARIUSZY

SFERA	Wybrane potencjały rozwojowe
Społeczna, z uwzględnieniem zagadnień gospodarczych	<ul style="list-style-type: none"> <li>– mieszkańcy potrafiący wspólnie działać, co sprzyja aktywizacji społecznej,</li> <li>– zasoby ludzkie (liderzy, pasjonaci),</li> <li>– utrzymywanie porządku na posesjach prywatnych,</li> <li>– organizowane spotkania okolicznościowe, w tym dla dzieci i seniorów</li> <li>– lokalizacja na obszarze funkcjonowania Lokalnej Grupa Działania Dolina Stobrawy,</li> <li>– ciekawa i bogata historia miejscowości,</li> <li>– kultywowanie śląskich tradycji i zwyczajów,</li> <li>– spokojne życie w oddaleniu od miast.</li> </ul>
Techniczna i przestrzenno-funkcjonalna	<ul style="list-style-type: none"> <li>– zachowane liczne zabytki (kompleks parkowo-pałacowy, kościół, młyn),</li> <li>– zachowany układ przestrzenny wsi,</li> <li>– kanalizacja,</li> <li>– linia kolejowa ze stacją PKP,</li> <li>– bezpieczeństwo i cisza, ze względu na brak drogi o dużym natężeniu ruchu</li> <li>– plac zabaw,</li> <li>– tereny zielone.</li> </ul>
Środowiskowa	<ul style="list-style-type: none"> <li>– walory przyrodnicze sprzyjające rozwojowi rekreacji w sąsiedztwie obszaru, rzeka Budkowiczanka,</li> <li>– czyste powietrze,</li> <li>– brak dużych zakładów przemysłowych,</li> <li>– Obszar Chronionego Krajobrazu „Lasy Stobrawsko-Turawskie” i Stobrawski Park Krajobrazowy (w sąsiedztwie).</li> </ul>

Źródło: opracowanie własne

Na podobszarze rewitalizacji Tuły występują różnego typu potencjały, rozumiane jako walory i zasoby, które mogą wspomóc proces rewitalizacji. Są to zarówno potencjały w sferze społecznej, jak i w pozostałych sferach (gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej). Wydaje się, że najważniejsze z nich są związane z grupą liderów wiejskich potrafiących współdziałać na rzecz obszaru i organizujących spotkania dla mieszkańców, co będzie sprzyjało integracji i aktywizacji mieszkańców oraz może wspomóc w działaniach na rzecz osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym. Ważnym elementem jest również położenie obszaru na terenach cennych przyrodniczo i krajobrazowo oraz bogate dziedzictwo historyczne.

#### 4.4. PODSUMOWANIE ZIDENTYFIKOWANYCH PROBLEMÓW I POTRZEB

Pogłębiona diagnoza, przeprowadzona na potrzeby Gminnego programu rewitalizacji gminy Lasowice Wielkie wykazała zjawiska kryzysowe, które przesądzą o konieczności podjęcia działań rewitalizacyjnych. Kluczowym problemem mającym wpływ na pozostałe kryzysowe procesy jest depopulacja i starzenie się społeczeństwa, gdzie migracje zagraniczne i do dużych miast pogłębiają jeszcze to zjawisko. Główne problemy w podobszarach rewitalizacji występują zarówno w sferze społecznej, jak i w pozostałych sferach, a dotyczą często braków w infrastrukturze. Skupiają się wokół osób z potrzebami, zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją, w szczególności seniorami. Dotyczą także słabego dostępu do rynku pracy i usług, ograniczonej dostępności do nowoczesnych i atrakcyjnych obiektów pełniących rolę miejsca spotkań, integracji i aktywizacji mieszkańców, a co się często z tym wiąże słabej aktywności społecznej.

TABELA 11. ZIDENTYFIKOWANE KLUCZOWE PROBLEMY WYSTĘPUJĄCE W PODOBSZARACH REWITALIZACJI

PROBLEMY
<b>SFERA SPOŁECZNA</b>
Starzenie się mieszkańców, wzrost zapotrzebowania na aktywizację i usługi dedykowane osobom starszym
Depopulacja, mała liczba urodzeń i migracje, w tym zagraniczne
Występowanie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją
Bezrobocie i jego konsekwencje, w tym marginalizacja społeczna i ekonomiczna mieszkańców
Słaba integracja i więzi społeczne
Zagrożenie patologiami społecznymi
Słaba aktywność społeczna mieszkańców i zaangażowanie w sprawy lokalne, w szczególności osób młodych
Słaba dostępność do usług publicznych i komercyjnych
<b>POZOSTAŁE SFERY</b>
Brak atrakcyjnych i nowoczesnych obiektów na miejsce spotkań, integracji i aktywizacji mieszkańców
Obiekty gminne niedostosowane do potrzeb społecznych, osób z niepełnosprawnościami, w złym stanie technicznym, nie spełniające standardów efektywności energetycznej
Przestrzeń i obiekty publiczne niedostosowane do pełnienia funkcji społecznych i oczekiwań mieszkańców, brak żłobka

PROBLEMY
Zła jakość powietrza w okresie grzewczym (pozaklasowe kotły na paliwa stałe, spalanie śmieci)
Brak dużych zakładów i miejsc pracy w bliskiej odległości od miejsca zamieszkania
Ograniczone warunki rozwoju dla lokalnych przedsiębiorstw
Niepełne skanalizowanie obszarów
Niska świadomość ekologiczna mieszkańców, ograniczone działania retencyjne

[Źródło: Opracowanie własne]

W powyższym zestawieniu podsumowano zidentyfikowane problemy wyłonionych podobszarów. Na tej podstawie poniżej, opisano skonsolidowane potrzeby dotyczące obszaru rewitalizacji wynikające ze zdiagnozowanych problemów. Ich wyodrębnienie pozwoli skuteczniej realizować działania rewitalizacyjne i wyprowadzić obszar rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz zapobiec rozlewaniu się negatywnych zjawisk na inne części gminy.

**Potrzeby** w zakresie przezwycięzania problemów w **sferze społecznej** to:

- **zapewnienie udziału w życiu społecznym seniorom oraz innym osobom ze specjalnymi potrzebami** – niezbędne jest zwiększanie usług opiekuńczych oraz organizacja aktywnych form spędzania czasu wolnego (zapewnienie łatwo dostępnych miejsc spotkań, zaspokajanie ich potrzeb kulturalno-społecznych, rekreacyjnych i edukacyjnych poprzez organizowanie cyklicznych wydarzeń i spotkań integracyjnych, warsztatów międzypokoleniowych, wycieczek itp.),
- **kompleksowe wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym** (szczególnie wsparcie rodzin dotkniętych bezradnością, bezrobociem, ubóstwem, niepełnosprawnością), niezbędne jest przerwanie procesu dziedziczenia ubóstwa, bezrobocia i patologii społecznych poprzez różnorodne i zindywidualizowane formy pracy zarówno z dorosłymi, jak i dziećmi czy młodzieżą, m.in. poprzez indywidualne wsparcie i programy socjalne, edukację i szkolenia zawodowe, animację społeczną, profilaktykę społeczną czy środowiskowe formy wsparcia zapewniające organizację czasu wolnego. Ważne jest również podnoszenie świadomości społecznej: organizowanie kampanii edukacyjnych i działań informacyjnych. Niezbędna jest tu współpraca pomiędzy różnymi instytucjami i sektorami, takimi jak władze lokalne, organizacje pozarządowe i przedsiębiorstwa. Dzięki współpracy międzysektorowej można osiągnąć lepsze efekty w tym zakresie,
- **przeciwdziałanie bezrobociu i tworzenie miejsc pracy** – gmina powinna stwarzać dogodne warunki dla rozwoju lokalnej gospodarki i promować przedsiębiorczość, co pozwoli tworzyć nowe miejsca pracy i zwiększać zarobki mieszkańców. Zapewnienie wsparcia dla osób bezrobotnych, takie jak poradnictwo zawodowe, szkolenia, czy programy aktywizacji zawodowej, a nawet prosta aktywizacja w dowolnej formie pozwoli podnieść osobie bezrobotnej swoją wartość i przywrócić pewność siebie oraz zdobyć nowe umiejętności i szybciej powrócić na rynek pracy. Zapewnienie wsparcia dla rodziców z małymi dziećmi – tworzenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3;



- **zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne oraz integracji we współdziałaniu na rzecz obszaru rewitalizacji** – niezbędne jest budowanie wspólnoty aktywnych mieszkańców wokół dobra wspólnego, zachęcanie do działania dzieci i młodzieży, w tym w organizacjach pozarządowych, wzmacnianie tożsamości lokalnej poprzez różne formy aktywności społecznej (m.in. zapewnienie atrakcyjnych, nowoczesnych obiektów pełniących rolę miejsc spotkań i integracji społecznej, wsparcie „oddolnych” inicjatyw, wydarzeń i imprez wzmacniających więzi społeczne) we współpracy z podmiotami czy instytucjami działającymi na obszarze rewitalizacji.

Potrzeby w zakresie przewyższania problemów w **sferze gospodarczej** to:

- **wspieranie małych i lokalnych przedsiębiorstw:** gmina powinna wspierać lokalne przedsiębiorstwa poprzez stworzenie warunków do ich rozwoju, wsparcie w znalezieniu dogodnych przestrzeni i lokali do ich działalności, preferowanie ich podczas zamówień publicznych i promocję lokalnych produktów. To pozwoli zachować i stworzyć nowe miejsca pracy,
- **tworzenie warunków do rozwoju sektora usług lokalnych**, w tym związanych z turystyką i rekreacją.

Potrzeby w zakresie przewyższania zjawisk kryzysowych w **sferze technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej** to:

- **tworzenie atrakcyjnych obiektów i przestrzeni publicznych sprzyjających aktywności mieszkańców** – poprawa estetyki, funkcjonalności i bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej dla wzrostu aktywności społecznej i gospodarczej (m.in. poprzez tworzenie infrastruktury społecznej, elementów małej architektury, a także likwidowanie barier architektonicznych dla osób z niepełnosprawnościami i starszych, a także wprowadzanie nowych terenów zielonych lub/i drzew), budowa nowoczesnych obiektów usług publicznych poprawiających jakość życia mieszkańców,
- **zatrzymanie postępującej degradacji technicznej i/lub poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej oraz budynków komunalnych i prywatnych** – zidentyfikowano na terenie obszaru rewitalizacji zdegradowane budynki, które wymagają przeprowadzenia kompleksowych działań związanych m.in. z ich odbudową, przebudową, rozbudową i/lub modernizacją w celu przywrócenia bądź nadania im innych funkcji społecznych,

Potrzeby w zakresie przewyższania problemów w **sferze środowiskowej** to:

- **ograniczenie niskiej emisji** – wspieranie inwestycji związanych z wymianą źródeł ciepła i działań termomodernizacyjnych w budynkach publicznych, komunalnych i mieszkań prywatnych, wspieranie nowych, „ekologicznych” inwestycji,
- **przeciwdziałanie zanieczyszczeniu wód** podziemnych i powierzchniowych – rozwijanie infrastruktury wodno-ściekowej,
- **wprowadzanie zielonej infrastruktury i działań retencyjnych** – wspieranie i rozwijanie działań związanych z adaptacją do zmian klimatu,

- **podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców** – potrzebne są inicjatywy edukacyjne dla mieszkańców obszaru rewitalizacji w zakresie świadomości, postaw i zachowań ekologicznych przyczyniających się do ochrony środowiska naturalnego i adaptacji do zmian klimatu.

## 5. WIZJA STANU OBSZARU PO REWITALIZACJI

Wizja rozwoju to inaczej idealny obraz przyszłości, do którego się dąży i który służy do opisu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji czyli w relatywnie odległej przyszłości. Przedstawia stan, który chcemy uzyskać w najbardziej korzystnych warunkach rozwoju. Wyznacza ona określony punkt orientacyjny, który jest pomocny w procesie realizacji rewitalizacji.

**Obszar rewitalizacji stanowi atrakcyjne miejsce dla inwestorów i turystów, a dla mieszkańców jest przyjaznym i zadbanym miejscem z dostępną infrastrukturą, czystym środowiskiem oraz bogatą ofertą kulturalną i sportową.**

Mieszkańcy odczuwają wyraźną poprawę jakości życia. W rewitalizowanych miejscowościach wzrasta liczba lokalnych przedsiębiorstw i miejsc pracy, w tym związanych z turystyką. Mieszkańcy korzystają z wielu lokalnych usług oraz chętnie angażują się przy organizowaniu wielu inicjatyw społecznych. Wiele ofert spędzania wolnego czasu na atrakcyjnych terenach rekreacyjnych i w nowoczesnych, przyjaznych dla środowiska i osób z potrzebami obiektach publicznych integruje społeczność, w tym osoby marginalizowane. Organizacje pozarządowe inicjują liczne imprezy i akcje z dużym wsparciem gminy i instytucji publicznych. Zadbane posesje prywatne oraz zabytki zachęcają do osiedlania się nowych mieszkańców w spokojnej i otoczonej zielenią przestrzeni, w tym młodych rodzin, co przekłada się na rozwój miejscowości.

Wizja obszaru rewitalizacji, a następnie cele i kierunki działań rewitalizacyjnych zostały sformułowane na podstawie:

- pogłębionej diagnozy podobszarów rewitalizacji na podstawie danych pozyskanych z instytucji gminnych i powiatowych oraz danych GUS,
- analizy uwarunkowań, wyzwań, potencjałów i potrzeb poszczególnych podobszarów rewitalizacji na podstawie dokumentów strategicznych i planistycznych,
- analiz eksperckich z wykorzystaniem badania ankietowego mieszkańców oraz opinii uzyskanych w czasie konsultacji społecznych,
- analiz eksperckich z wykorzystaniem informacji odnośnie potrzeb i problemów pochodzącej od pracowników samorządowych,
- analizy fiszek projektowych zgłoszonych podczas ogłoszonego naboru, gdzie interesariusze artykułowali potrzeby i problemy jakie ma rozwiązać ich propozycja działań rewitalizacyjnych.



## 6. CELE REWITALIZACJI I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Cele sformułowano w odpowiedzi na problemy i potrzeby zidentyfikowane na etapie diagnostycznym, dla lepszego wykorzystania istotnych zasobów i potencjałów gminy. Określono je w wyniku przeprowadzonych prac kameralnych i analiz statystycznych oraz zidentyfikowanych przez mieszkańców problemów, potrzeb i szans rozwojowych. Założeniem struktury celów jest realizacja wizji obszaru, na który cel strategiczny i cele operacyjne oraz kierunki działań powinny mieć bezpośredni i pośredni wpływ.

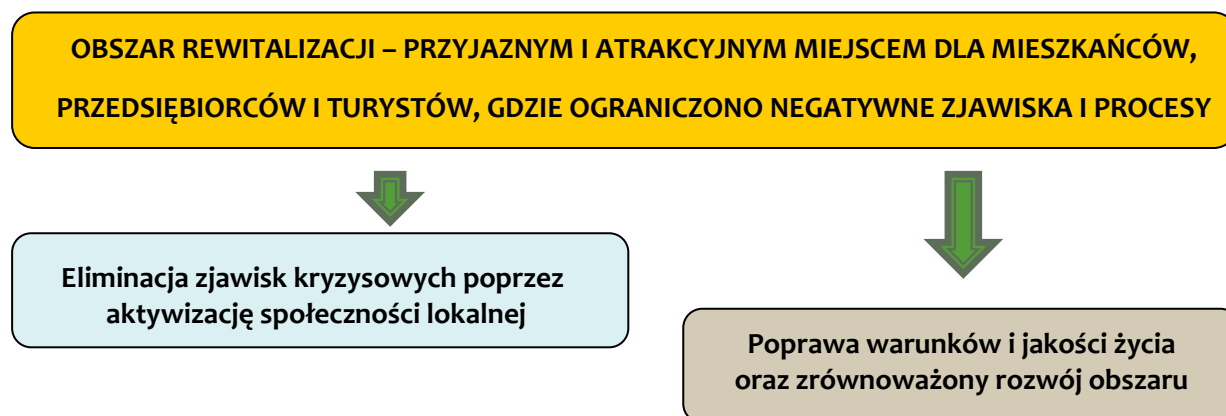
Cel strategiczny i cele operacyjne:

- przyczyniają się do realizacji wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji,
- są powiązane z zidentyfikowanymi kluczowymi problemami/potrzebami,
- służą eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, technicznych i/lub przestrzenno-funkcjonalnych,
- adresowane są do wszystkich mieszkańców, w tym osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ze szczególnymi potrzebami,
- posiadają wymiar przestrzenny określony w ramach podstawowych kierunków zmian funkcjonalno-przestrzennej obszaru rewitalizacji,
- spełniają kryterium SMART - są: specyficzne, mierzalne, osiągalne, istotne i określone w czasie.

Jednym z priorytetowych założeń Programu jest rozwój zrównoważony, co oznacza, że **wszystkie cele oraz kierunki działań opierają się na zasadzie zrównoważonego rozwoju** mając na uwadze w szczególności: zachowanie i rozwój zielonej infrastruktury, adaptację do zmian klimatu oraz zapobieganie ubóstwu energetycznemu i przywrócenie czystego powietrza.

Urzeczywistnienie wizji będzie możliwe w przypadku osiągnięcia wyznaczonego celu strategicznego i trzech celów operacyjnych (wraz z kierunkami działań) obejmujących trzy sfery: społeczną, techniczną i przestrzenno-funkcjonalną oraz środowiskową.

Urzeczywistnienie wizji będzie możliwe w przypadku osiągnięcia wyznaczonego celu strategicznego i dwóch celów operacyjnych, które wraz z kierunkami działań obejmują sferę społeczną oraz sfery pozostałe (gospodarczą, techniczną i przestrzenno-funkcjonalną oraz środowiskową):



Cele operacyjne uszczegóławiają cel strategiczny, a kierunki działań określają potrzebne interwencje. Wymienione działania nie mają charakteru zamkniętego, co oznacza, że mogą być uzupełniane i rozbudowywane na etapie wdrażania dokumentu. Wszystkie cele operacyjne i kierunki działań wpływają i prowadzą do realizacji celu strategicznego, a przez to wizji rozwoju obszarów rewitalizacji ponieważ wszystkie oddziałują na siebie nawzajem. W poniższej tabeli przedstawiono kierunki działań realizujących cele operacyjne:

TABELA 12. SCHEMAT CELÓW I KIERUNKÓW DZIAŁAŃ GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY LASOWICE WIELKIE

Nr CO	Cel Operacyjny (CO)	Nr KD	Kierunek działania (KD)
<b>Cel strategiczny:</b> Obszar rewitalizacji – przyjaznym i atrakcyjnym miejscem dla mieszkańców, przedsiębiorców i turystów, gdzie ograniczono negatywne zjawiska i procesy			
I.	Eliminacja zjawisk kryzysowych poprzez aktywizację społeczności lokalnej	I.1.	Działania aktywizujące grupy zagrożone wykluczeniem i marginalizacją oraz młode osoby, w tym wsparcie organizacji pozarządowych
		I.2.	Wspieranie integracji i współpracy lokalnej, w tym rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjno-sportowej oraz edukacji
		I.3.	Wspieranie osób starszych, samotnych, potrzebujących opieki oraz rodzin, w tym poprawa dostępu do usług
II.	Poprawa warunków i jakości życia oraz zrównoważony rozwój obszaru	II.1.	Adaptacja i budowa obiektów i terenów wspierających aktywizację mieszkańców, w tym grup zagrożonych wykluczeniem
		II.2.	Wspieranie przedsiębiorczości, w tym rozwój infrastruktury i atrakcji turystycznych
		II.3.	Poprawa jakości środowiska oraz ochrona i rozwój zielonej infrastruktury i adaptacja do zmian klimatu

[Źródło: Opracowanie własne]

Wszystkie kierunki działań wynikają ze zdiagnozowanych problemów, potrzeb i potencjałów obszarów rewitalizacji, co sprawia, że przedsięwzięcia realizowane w ramach GPR będą realizowane w sposób kompleksowy, zintegrowany i komplementarny z uwzględnieniem różnych sektorów i obszarów, aby wprowadzić wszechstronną zmianę na obszarze rewitalizacji i ograniczyć niepożądane zjawiska społeczne.

TABELA 13. KIERUNKI DZIAŁAŃ W POWIĄZANIU Z KLUCZOWYMI PROBLEMAMI, POTRZEBAMI I POTENCJAŁAMI

Kierunki działań	Problemy	Potrzeby	Potencjał
<b>Cel operacyjny I: Eliminacja zjawisk kryzysowych poprzez aktywizację społeczności lokalnej</b>			
I.1. Działania aktywizujące grupy zagrożone wykluczeniem i marginalizacją oraz młode osoby, w tym wsparcie organizacji pozarządowych	starzenie się mieszkańców, wzrost zapotrzebowania na aktywizację i usługi dedykowane osobom starszym występowanie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją	kompleksowe wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją przeciwdziałanie bezrobociu i tworzenie miejsc pracy wspieranie małych i lokalnych przedsiębiorstw	podtrzymanie przez mieszkańców śląskich tradycji, kuchni regionalnej, funkcjonowanie organizacji pozarządowych, w szczególności OSP i grup odnowy wsi
I.2. Wspieranie integracji i współpracy lokalnej, w			

Kierunki działań	Problemy	Potrzeby	Potencjał
tym rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjno-sportowej oraz edukacji	bezrobocie i jego konsekwencje, w tym marginalizacja społeczna i ekonomiczna mieszkańców	tworzenie warunków do rozwoju sektora usług lokalnych, w tym związanych z turystyką	zasoby ludzkie (pracownicy, współpracownicy, animatorzy, liderzy)
I.3. Wsparcie osób starszych, samotnych, potrzebujących opieki oraz rodzin, w tym poprawa dostępu do usług	słaba integracja i więzi społeczne słaba aktywność społeczna mieszkańców i zaangażowanie w sprawy lokalne, w szczególności osób młodych brak dużych zakładów i miejsc pracy w bliskiej odległości od miejsca zamieszkania słaba dostępność do usług publicznych i komercyjnych ograniczone warunki rozwoju dla lokalnych przedsiębiorstw	zwiększenie zaangażowania mieszkańców, w tym osób młodych w sprawy lokalne oraz integracji we współdziałaniu na rzecz obszaru rewitalizacji zapewnienie udziału w życiu społecznym seniorom oraz innym osobom ze specjalnymi potrzebami wsparcie dla rodzin	instytucji publicznych oraz organizacji pozarządowych funkcjonowanie Lokalnej Grupa Działania Dolina Stobrawy tradycje rolnicze, przywiązanie mieszkańców do miejsca zamieszkania.
<b>Cel operacyjny II. Poprawa warunków i jakości życia oraz zrównoważony rozwój obszaru</b>			
II.1. Adaptacja i budowa obiektów i terenów wspierających aktywizację mieszkańców, w tym grup zagrożonych wykluczeniem	brak atrakcyjnych i nowoczesnych obiektów na miejsce spotkań, integracji i aktywizacji mieszkańców obiekty gminne niedostosowane do potrzeb społecznych, osób z niepełnosprawnościami, w złym stanie technicznym, nie spełniające standardów efektywności energetycznej	tworzenie atrakcyjnych przestrzeni i obiektów publicznych sprzyjających aktywności mieszkańców i wspierających rodziny zatrzymanie postępującej degradacji technicznej i/lub poprawa efektywności energetycznej obiektów	budynki i tereny gminne sieć osadnicza wkomponowana w lokalny krajobraz historycznie ukształtowany układ urbanistyczny walory przyrodnicze i kulturowe sprzyjające rozwojowi rekreacji (krajobraz, lasy, zabytki)
II.2. Wspieranie przedsiębiorczości, w tym rozwój infrastruktury i atrakcji turystycznych	przestrzeni i obiekty publiczne niedostosowane do pełnienia funkcji społecznych i oczekiwań mieszkańców (np. brak żłobka)	poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej oraz budynków komunalnych i prywatnych	Obszar Chronionego Krajobrazu „Lasy Stobrowsko-Turawskie” i Stobrowski Park Krajobrazowy
II.3. Poprawa jakości środowiska oraz ochrona i rozwój zielonej infrastruktury i adaptacja do zmian klimatu	zła jakość powietrza w okresie grzewczym (pozaklasowe kotły na paliwa stałe, spalanie śmieci) brak infrastruktury kanalizacyjnej, zagrożenie czystości wód powierzchniowych i podziemnych niewystarczająca ilość publicznych terenów zielonych i drzew, ograniczone działania retencyjne niska świadomość ekologiczna mieszkańców	ograniczenie niskiej emisji przeciwdziałanie zanieczyszczeniu wód podziemnych i powierzchniowych wprowadzanie zielonej infrastruktury i działań retencyjnych podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców	mały ruch samochodowy brak ciężkiego przemysłu linia kolejowa i drogi krajowe

Źródło: opracowanie własne

## 7. OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

W Gminnym programie rewitalizacji dla gminy Lasowice Wielkie zamieszczono listę z opisami przedsięwzięć rewitalizacyjnych służących realizacji wizji i celów zawartych w dokumencie. Założono, że wybrane do realizacji przedsięwzięcia będą przyczyniać się do rozwiązania lokalnych problemów społecznych oraz dodatkowo, w zależności od potrzeb także gospodarczych lub/i środowiskowych,

technicznych czy przestrzenno-funkcjonalnych w celu wyprowadzenia obszaru z sytuacji kryzysowej. Wszystkie opisane przedsięwzięcia będą bezpośrednio lub pośrednio przyczyniać się do poprawy jakości życia mieszkańców oraz aktywizacji i wzmocnienia więzi społecznych. W poniższej tabeli pogrupowano przedsięwzięcia rewitalizacyjne według podobszarów, aby zobrazować koncentracje przestrzenną i komplementarność działań inwestycyjnych i pozainwestycyjnych (społecznych).

TABELA 14. WYBRANE DO REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE POGRUPOWANE WEDŁUG PODOBSZARÓW

Podobszar	Przedsięwzięcia rewitalizacyjne
Ciarka	Integracja w Ciarce – spotkania dla mieszkańców Rewitalizacja centrum integracji w Ciarce
Laskowice	Bezpieczeństwo i pierwsza pomoc – zajęcia dla dzieci i młodzieży w Laskowicach
Tuły	Rewitalizacja centrum aktywności społecznej w Tułach Integracja międzypokoleniowa w Tułach
<b>Poza obszarem rewitalizacji</b>	
Lasowice Wielkie	Przyjaźni dla dzieci – budowa żłobka w Lasowicach Wielkich

Źródło: opracowanie własne

W związku z tym, że rewitalizacja ma być procesem kompleksowym i integrującym działania społeczne z pozostałymi sferami wybrano do realizacji przedsięwzięcia oddziałujące równocześnie na problemy i potrzeby więcej niż jednej sfery, przy czym społeczne zjawiska kryzysowe uznano jako priorytetowe do rozwiązania w ramach danego projektu. Dla zobrazowania wpływu przedsięwzięć rewitalizacyjnych na ograniczenie lub rozwiązanie społecznych zjawisk kryzysowych i barier rozwojowych w poszczególnych podobszarach podsumowano je w formie tabeli.

TABELA 15. WYBRANE DO REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE POGRUPOWANE PODOBSZARAMI W POWIĄZANIU ZE ZDIAGNOZOWANYMI PROBLEMAMI I POTRZEBAMI

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne w podobszarach	Problemy i potrzeby w sferze społecznej	Problemy i potrzeby w pozostałych sferach
<b>PODOBSZAR CIARKA</b>		
Integracja w Ciarce – spotkania dla mieszkańców  Rewitalizacja centrum integracji w Ciarce	starzenie się mieszkańców, wzrost zapotrzebowania na aktywizację i usługi dedykowane osobom starszym, słaba integracja i więzi społeczne słaba aktywność społeczna mieszkańców i zaangażowanie w sprawy lokalne, w szczególności osób młodych, brak działań aktywizujących grupy zagrożone wykluczeniem i marginalizacją oraz młode osoby, w tym wsparcie organizacji pozarządowych występowanie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją, niska świadomość ekologiczna mieszkańców,	słaba dostępność do usług publicznych i komercyjnych, słaba jakość powietrza w okresie grzewczym, brak kanalizacji, zanieczyszczenie wód, niewystarczająca ilość terenów zielonych i drzew.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne w podobszarach	Problemy i potrzeby w sferze społecznej	Problemy i potrzeby w pozostałych sferach
	<p>wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją,</p> <p>zwiększenie zaangażowania mieszkańców, w tym osób młodych w sprawy lokalne oraz integracji we współdziałaniu na rzecz obszaru rewitalizacji,</p> <p>zapewnienie udziału w życiu społecznym seniorom oraz innym osobom ze specjalnymi potrzebami,</p> <p>wsparcie dla rodzin</p>	<p>ograniczenie niskiej emisji</p> <p>przeciwdziałanie zanieczyszczeniu wód podziemnych i powierzchniowych</p> <p>wprowadzanie zielonej infrastruktury i działań retencyjnych</p> <p>podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców</p>
<b>PODOBSZAR LASKOWICE</b>		
<p>Bezpieczeństwo i pierwsza pomoc – zajęcia dla dzieci i młodzieży w Laskowicach</p>	<p>starzenie się mieszkańców, wzrost zapotrzebowania na aktywizację i usługi dedykowane osobom starszym,</p> <p>słaba integracja i więzi społeczne</p> <p>słaba aktywność społeczna mieszkańców i zaangażowanie w sprawy lokalne, w szczególności osób młodych,</p> <p>brak działań aktywizujących grupy zagrożone wykluczeniem i marginalizacją oraz młode osoby, w tym wsparcie organizacji pozarządowych</p> <p>występowanie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją,</p> <p>niska świadomość ekologiczna mieszkańców,</p> <p>zagrożenie patologiami społecznymi</p> <p>problem osób z potrzebami, w szczególności wysokiej liczby osób bezradnych i niepełnosprawnych,</p> <p>najniższy w gminie wskaźnik frekwencji w wyborach.</p>	<p>słaba dostępność do usług publicznych i komercyjnych, niewystarczająca ilość terenów zielonych i drzew.</p>
	<p>wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją,</p> <p>zwiększenie zaangażowania mieszkańców, w tym osób młodych w sprawy lokalne oraz integracji we współdziałaniu na rzecz obszaru rewitalizacji,</p> <p>zapewnienie udziału w życiu społecznym osobom ze specjalnymi potrzebami,</p> <p>wsparcie dla rodzin.</p>	<p>zapewnienie dostępności do działań zastępujących usługi publiczne lub komercyjne</p> <p>wprowadzanie zielonej infrastruktury i działań retencyjnych</p> <p>podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców.</p>
<b>PODOBSZAR TUŁY</b>		
<p>Rewitalizacja centrum aktywności społecznej w Tułach</p> <p>Integracja międzypokoleniowa w Tułach</p>	<p>starzenie się mieszkańców, wzrost zapotrzebowania na aktywizację i usługi dedykowane osobom starszym</p> <p>występowanie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją</p> <p>bezrobocie i jego konsekwencje, w tym marginalizacja społeczna i ekonomiczna mieszkańców</p> <p>słaba integracja i więzi społeczne</p> <p>słaba aktywność społeczna mieszkańców i zaangażowanie w sprawy lokalne, w szczególności osób młodych</p>	<p>brak atrakcyjnych i nowoczesnych obiektów na miejsce spotkań, integracji i aktywizacji mieszkańców</p> <p>obiekty gminne niedostosowane do potrzeb społecznych, osób z niepełnosprawnościami, w złym stanie technicznym, nie spełniające standardów efektywności energetycznej</p> <p>przestrzeni i obiekty publiczne niedostosowane do pełnienia funkcji</p>

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne w podobszarach	Problemy i potrzeby w sferze społecznej	Problemy i potrzeby w pozostałych sferach
	<p>słaba dostępność do usług publicznych i komercyjnych</p> <p>brak działań aktywizujących grupy zagrożone wykluczeniem i marginalizacją oraz młode osoby, w tym wsparcie organizacji pozarządowych</p>	<p>społecznych i oczekiwań mieszkańców</p> <p>zła jakość powietrza w okresie grzewczym (pozaklasowe kotły na paliwa stałe, spalanie śmieci)</p> <p>niewystarczająca ilość publicznych terenów zielonych i drzew, ograniczone działania retencyjne</p> <p>niska świadomość ekologiczna mieszkańców</p>
	<p>kompleksowe wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją</p> <p>przeciwdziałanie bezrobociu i tworzenie miejsc pracy</p> <p>zwiększenie zaangażowania mieszkańców, w tym osób młodych w sprawy lokalne oraz integracji we współdziałaniu na rzecz obszaru rewitalizacji</p> <p>zapewnienie udziału w życiu społecznym seniorom oraz innym osobom ze specjalnymi potrzebami</p> <p>wsparcie dla rodzin</p> <p>organizowanie różnego typu działań aktywizujących społeczeństwo, w tym osoby starsze i młodsze</p>	<p>tworzenie atrakcyjnych przestrzeni i obiektów publicznych sprzyjających aktywności mieszkańców i wspierających rodziny</p> <p>zatrzymanie postępującej degradacji technicznej i/lub poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej oraz budynków komunalnych i prywatnych</p> <p>ograniczenie niskiej emisji</p> <p>wprowadzanie zielonej infrastruktury i działań retencyjnych</p> <p>podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców</p>
<b>POZA OBSZAREM REWITALIZACJI</b>		
Przedsięwzięcie rewitalizacyjne oddziałujące na podobszary rewitalizacji	Problemy i potrzeby podobszarów rewitalizacji w sferze społecznej, na które ma wpływ przedsięwzięcie	Problemy i potrzeby podobszarów rewitalizacji w pozostałych sferach, na które ma wpływ przedsięwzięcie
<p>Przyjaźni dla dzieci – budowa żłobka w Lasowicach Wielkich</p>	<p>starzenie się mieszkańców, depopulacja</p> <p>migracje, w tym zagraniczne</p> <p>bezrobocie i jego konsekwencje, w tym marginalizacja społeczna i ekonomiczna mieszkańców</p> <p>słaba integracja i więzi społeczne,</p> <p>słaba aktywność społeczna mieszkańców i zaangażowanie w sprawy lokalne, w szczególności osób młodych,</p> <p>występowanie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją,</p>	<p>słaba dostępność do usług publicznych i komercyjnych (np. brak żłobka)</p> <p>obiekty gminne niedostosowane do potrzeb społecznych, osób z niepełnosprawnościami, w złym stanie technicznym, nie spełniające standardów efektywności energetycznej</p> <p>przestrzeń i obiekty publiczne niedostosowane do pełnienia funkcji społecznych i oczekiwań mieszkańców</p> <p>zła jakość powietrza w okresie grzewczym (pozaklasowe kotły na paliwa stałe, spalanie śmieci)</p>



Przedsięwzięcia rewitalizacyjne w podobszarach	Problemy i potrzeby w sferze społecznej	Problemy i potrzeby w pozostałych sferach
		niewystarczająca ilość publicznych terenów zielonych i drzew.
	wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją, zwiększenie zaangażowania mieszkańców, w tym osób młodych w sprawy lokalne oraz integracji we współdziałaniu na rzecz obszaru rewitalizacji, zapewnienie udziału w życiu społecznym osobom ze specjalnymi potrzebami, wsparcie dla rodzin.	tworzenie atrakcyjnych przestrzeni i obiektów publicznych sprzyjających aktywności mieszkańców i wspierających rodziny wprowadzanie zielonej infrastruktury i działań retencyjnych.

Źródło: opracowanie własne

Założono, że przedsięwzięcia inwestycyjne może realizować wyłącznie podmiot posiadający tytuł prawny do nieruchomości planowanej do objęcia rewitalizacją. Jednak wskazane podmioty, w tym przypadku Gmina Lasowice Wielkie, będą dodatkowo potrzebować wsparcia organizacji pozarządowych, aby zmniejszyć natężenie danego problemu m.in. poprzez komplementarne “miękkie” działania rewitalizacyjne. Wszystkie przedsięwzięcia będą realizować założone cele rewitalizacji, co będzie na bieżąco monitorowane za pomocą wybranych wskaźników produktu i rezultatu określonych w kartach projektowych danego przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.

TABELA 16. WYBRANE DO REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE REALIZUJĄCE CELE OPERACYJNE REWITALIZACJI

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne	Cele operacyjne rewitalizacji
Integracja w Ciarce – spotkania dla mieszkańców	Cel operacyjny I: Eliminacja zjawisk kryzysowych poprzez aktywizację społeczności lokalnej
Rewitalizacja centrum integracji w Ciarce	Cel operacyjny I: Eliminacja zjawisk kryzysowych poprzez aktywizację społeczności lokalnej Cel operacyjny II. Poprawa warunków i jakości życia oraz zrównoważony rozwój obszaru
Bezpieczeństwo i pierwsza pomoc – zajęcia dla dzieci i młodzieży w Laskowicach	Cel operacyjny I: Eliminacja zjawisk kryzysowych poprzez aktywizację społeczności lokalnej
Rewitalizacja centrum aktywności społecznej w Tułach	Cel operacyjny I: Eliminacja zjawisk kryzysowych poprzez aktywizację społeczności lokalnej Cel operacyjny II. Poprawa warunków i jakości życia oraz zrównoważony rozwój obszaru.
Integracja międzypokoleniowa w Tułach	Cel operacyjny I: Eliminacja zjawisk kryzysowych poprzez aktywizację społeczności lokalnej
Przyjaźni dla dzieci – budowa żłobka w Lasowicach Wielkich	Cel operacyjny I: Eliminacja zjawisk kryzysowych poprzez aktywizację społeczności lokalnej Cel operacyjny II. Poprawa warunków i jakości życia oraz zrównoważony rozwój obszaru.

Źródło: opracowanie własne

## 7.1. LISTA PLANOWANYCH PODSTAWOWYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Przedsięwzięcia (projekty) rewitalizacyjne ujęte w Gminnym programie rewitalizacji dla gminy Lasowice Wielkie zgłoszono w przeprowadzonym otwartym naborze w ramach partycypacji społecznej. Łącznie w ramach otwartego naboru zebrano 6 fiszek projektowych. Zebrane w otwartym naborze propozycje projektowe zostały przeanalizowane i zweryfikowane przez pracowników urzędu gminy w Lasowicach Wielkich. Zdecydowano, że wszystkie propozycje przedsięwzięć rewitalizacyjnych zostaną wprowadzone do niniejszego programu.

Lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych opracowana została w formie kart dla poszczególnych projektów, które zawierają ich szczegółowy opis: nazwę i wskazanie podmiotów je realizujących, zakres realizowanych zadań, cel jaki realizują, lokalizację, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji, opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, sposób ich wskazania poprzez powiązanie z celami i zdiagnozowanymi problemami oraz innymi projektami, termin realizacji, źródła finansowania.

TABELA 17. KARTA PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNEGO NR 1 "REWITALIZACJA CENTRUM AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ W TUŁACH"

NAZWA PLANOWANEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA	
<b>Rewitalizacja centrum aktywności społecznej w Tułach</b>	
<p>Cel przedsięwzięcia i jego powiązanie z celami rewitalizacji</p>	<p>Głównym celem przedsięwzięcia jest poprawa stanu budynku pełniącego funkcje społeczne. Budynek wymaga kompleksowej modernizacji, co przełoży się na podniesie jakości życia mieszkańców. Ponadto osiągnięte zostaną następujące efekty:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- poprawa warunków działalności społecznej mieszkańców i organizacji pozarządowych,</li> <li>- zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne, w tym młodych osób oraz szersza współpraca na rzecz obszaru rewitalizacji,</li> <li>- zapewnienie udziału w życiu społecznym seniorom oraz innym osobom ze specjalnymi potrzebami,</li> <li>- poprawa estetyki miejscowości,</li> </ul>



	<ul style="list-style-type: none"> <li>- dotrzymanie standardów efektywności energetycznej budynku użyteczności publicznej,</li> <li>- poprawa atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej gminy.</li> </ul> <p>Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi celami rewitalizacji:                  Cel operacyjny I: Eliminacja zjawisk kryzysowych poprzez aktywizację społeczności lokalnej                  Cel operacyjny II. Poprawa warunków i jakości życia oraz zrównoważony rozwój obszaru.</p>
Podmioty uczestniczące w realizacji	Gmina Lasowice Wielkie 46-282 Lasowice Wielkie 99A Sołectwo Tuły 46-282 Tuły
OPIS PLANOWANEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA	
Powiązanie ze zdiagnozowanymi problemami oraz innymi projektami	
<p>Przedsięwzięcie ma wpływ na następujące kluczowe problemy na podobszarze:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- występowanie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją,</li> <li>- bezrobocie i jego konsekwencje, w tym marginalizacja społeczna i ekonomiczna mieszkańców,</li> <li>- starzenie się mieszkańców, wzrost zapotrzebowania na aktywizację i usługi dedykowane osobom starszym, mało młodych osób angażujących się w działalność społeczną,</li> <li>- brak atrakcyjnych i nowoczesnych obiektów na miejsce spotkań, integracji i aktywizacji mieszkańców,</li> <li>- obiekty gminne niedostosowane do potrzeb społecznych, osób z niepełnosprawnościami, w złym stanie technicznym, nie spełniające standardów efektywności energetycznej,</li> <li>- zła jakość powietrza w okresie grzewczym (pozaklasowe kotły na paliwa stałe, spalanie śmieci),</li> <li>- niska świadomość ekologiczna mieszkańców.</li> </ul> <p>Przedsięwzięcie jest komplementarne do działań prowadzonych w ostatnich latach przez gminę i organizacje pozarządowe, takich jak m.in. budowa, rozbudowa, przebudowa świetlic wiejskich/miejsc spotkań.</p>	
Krótki opis przedsięwzięcia z uwzględnieniem potrzeb i potencjałów obszaru	
<p>Rewitalizacja budynku, stanowiącego od lat centrum życia społecznego w Tułach, przywróci to miejsce mieszkańcom w atrakcyjnej i nowoczesnej formie pozwalającej na prowadzenie różnego typu spotkań i zajęć. Obecne rozwiązania technologiczne nie spełniają standardów efektywności energetycznej ani wymogów sanitarnych. Budynek nie jest przystosowany dla osób ze specjalnymi potrzebami, nie jest ocieplony, brak nowoczesnych toalet i zaplecza kuchennego, co znacząco ogranicza jego wykorzystanie jako miejsca spotkań mieszkańców.</p>	

<p>Nowoczesne i przyjazne dla osób ze specjalnymi potrzebami centrum aktywności w Tułach, oprócz podniesienia walorów technicznych budynku i zapewnienia standardów środowiska, niewątpliwie pozytywnie wpłynie na rozwój obszaru oraz całej miejscowości i okolicznych sołectw. W szczególności stworzone zostaną warunki dla działalności organizacji pozarządowych oraz innych grup aktywnych mieszkańców. Przewiduje się tu także organizację spotkań, warsztatów, kursów, zajęć edukacyjnych dedykowanych osobom starszym i innym grupom zagrożonym wykluczeniem społecznym i marginalizacją, w tym bezrobotnym oraz dzieciom i młodzieży. Działania tego typu z całą pewnością przyczynią się także do poprawy atrakcyjności wsi pod kątem osiedlania się nowych mieszkańców lub zatrzymania młodych osób.</p>	
<p><b>Zakres rzeczowy przedsięwzięcia:</b></p>	
<p>Zakres rzeczowy przedsięwzięcia rewitalizacyjnego zakłada dostosowanie istniejącego obiektu do potrzeb społecznych i standardów środowiska. Obejmuje przebudowę budynku sali wiejskiej wraz z m.in. dociepleniem ścian, dostosowaniem zaplecza kuchennego do obsługi imprez i spotkań, wybudowaniu wewnątrz budynku WC osobno dla kobiet i mężczyzn oraz WC dla osób niepełnosprawnych. Zakłada się także utworzenie terenów zielonych przy budynku, w tym nasadzenia drzew.</p>	
<p><b>Dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami</b></p>	
<p>W zmodernizowanym obiekcie nowoczesnego centrum aktywności społecznej w Tułach przewiduje się poprawę dostępności dla osób z niepełnosprawnościami m.in. zaplanowano pełny dostęp z poziomu terenu wejściem głównym do budynku oraz WC, które wyposażone będzie w poręcze stałe przy umywalce oraz stałe i ruchome przy muszli sedesowej.</p>	
<p><b>Miejsce realizacji przedsięwzięcia (adres):</b></p>	
<p>Podobszar rewitalizacji Tuły nr 39A, na terenie nieruchomości oznaczonej jako działka nr 201/1</p>	
<p><b>FINANSOWANIE I MONITORING PRZEDSIĘWZIĘCIA</b></p>	
<p>Szacunkowa wartość planowanego przedsięwzięcia (brutto PLN):</p>	<p>2 500 000,00</p>
<p><b>Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji:</b></p>	
<p><b>Wskaźniki produktu</b> (wielkość wskaźnika obrazującego bezpośredni, materialny efekt realizacji przedsięwzięcia)</p>	
<p>Liczba obiektów użyteczności publicznej poddanych rewitalizacji – 1 szt. Liczba przedsięwzięć z zakresu efektywności energetycznej - 1 szt. Sposób oceny: protokół odbioru, dokumentacja zdjęciowa</p>	
<p><b>Wskaźniki rezultatu</b> (wielkość wskaźnika informującego o zmianach, jakie nastąpiły w wyniku wcielenia w życie przedsięwzięcia, wynikającego ze wskaźnika produktu)</p>	
<p>Liczba osób korzystających ze zmodernizowanej infrastruktury – 100 os/rok, Liczba osób biorących udział w zajęciach/spotkaniach, które angażują także seniorów/osób grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją – 45 os/rok</p>	

Sposób oceny: listy obecności/sprawozdania z działalności NGO
Termin realizacji planowanego przedsięwzięcia:
2025-2026

Źródło: opracowanie własne na podstawie fiszek projektowych

TABELA 18. KARTA PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNEGO NR 2 “REWITALIZACJA CENTRUM INTEGRACJI W CIARCE”

NAZWA PLANOWANEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA	
<b>Rewitalizacja centrum integracji w Ciarce</b>	
<p>Cel przedsięwzięcia i jego powiązanie z celami rewitalizacji</p>	<p>Głównym celem przedsięwzięcia jest poprawa stanu budynku pełniącego funkcje społeczne. Budynek wymaga kompleksowej modernizacji, co przełoży się na podniesie jakości życia mieszkańców. Ponadto osiągnięte zostaną następujące efekty:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- poprawa warunków działalności społecznej mieszkańców i organizacji pozarządowych,</li> <li>- zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne, w tym młodych osób oraz szersza współpraca na rzecz obszaru rewitalizacji,</li> <li>- zapewnienie udziału w życiu społecznym seniorom oraz innym osobom ze specjalnymi potrzebami,</li> <li>- poprawa estetyki miejscowości,</li> <li>- dotrzymanie standardów efektywności energetycznej budynku użyteczności publicznej,</li> <li>- poprawa atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej gminy.</li> </ul> <p>Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi celami rewitalizacji:                      Cel operacyjny I: Eliminacja zjawisk kryzysowych poprzez aktywizację społeczności lokalnej                      Cel operacyjny II. Poprawa warunków i jakości życia oraz zrównoważony rozwój obszaru.</p>

<p>Podmioty uczestniczące w realizacji</p>	<p>Gmina Lasowice Wielkie 46-282 Lasowice Wielkie 99A OSP Ciarka 46-280 Ciarka</p>
<p><b>OPIS PLANOWANEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA</b></p>	
<p>Powiązanie ze zdiagnozowanymi problemami oraz innymi projektami</p>	
<p>Przedsięwzięcie ma wpływ na następujące kluczowe problemy na podobszarze:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- występowanie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją,</li> <li>- niska świadomość ekologiczna mieszkańców,</li> <li>- problem osób z potrzebami, w szczególności wysokiej liczby osób bezradnych i niepełnosprawnych,</li> <li>- mało młodych osób aktywnych społecznie,</li> <li>- niewystarczająca ilość działań aktywizujących mieszkańców (zajęć, warsztatów, spotkań), w szczególności dla seniorów oraz dzieci i młodzieży,</li> <li>- starzenie się mieszkańców, wzrost zapotrzebowania na aktywizację i usługi dedykowane osobom starszym, mało młodych osób angażujących się w działalność społeczną,</li> <li>- brak atrakcyjnych i nowoczesnych obiektów na miejsce spotkań, integracji i aktywizacji mieszkańców,</li> <li>- obiekty gminne niedostosowane do potrzeb społecznych, osób z niepełnosprawnościami, w złym stanie technicznym, nie spełniające standardów efektywności energetycznej,</li> <li>- zła jakość powietrza w okresie grzewczym (pozaklasowe kotły na paliwa stałe, spalanie śmieci).</li> </ul> <p>Przedsięwzięcie jest komplementarne do działań prowadzonych w ostatnich latach przez gminę i organizacje pozarządowe, takich jak m.in. budowa, rozbudowa, przebudowa świetlic wiejskich/miejsc spotkań.</p>	
<p><b>Krótki opis przedsięwzięcia z uwzględnieniem potrzeb i potencjałów obszaru</b></p>	
<p>Rewitalizacja budynku, stanowiącego jedyne centrum integracji lokalnej w Ciarce, przywróci to miejsce mieszkańcom w atrakcyjnej i nowoczesnej formie pozwalającej na prowadzenie różnego typu spotkań i zajęć. Obecne rozwiązania technologiczne nie spełniają standardów efektywności energetycznej ani wymogów sanitarnych. Budynek nie jest przystosowany dla osób ze specjalnymi potrzebami, brakuje nowoczesnych, dostępnych toalet, ma przestarzałe systemy ogrzewania pomieszczeń, dach, nieszczelne okna i drzwi, co znacząco ogranicza jego wykorzystanie jako miejsca spotkań mieszkańców.</p> <p>Nowoczesne i przyjazne dla osób ze specjalnymi potrzebami centrum integracyjne w Ciarce, oprócz podniesienia walorów technicznych budynku i zapewnienia standardów środowiska, niewątpliwie pozytywnie wpłynie na rozwój obszaru oraz całej miejscowości i okolicznych sołectw. W szczególności stworzone zostaną warunki dla działalności organizacji pozarządowych oraz innych grup aktywnych mieszkańców. W zrewitalizowanym budynku przewiduje się także organizację spotkań, warsztatów, kursów, zajęć edukacyjnych dedykowanych osobom starszym i innym grupom zagrożonym wykluczeniem społecznym i marginalizacją, w tym bezrobotnym oraz dzieciom i młodzieży. Działania tego typu z całą</p>	

<p>pewnością przyczynią się także do poprawy atrakcyjności wsi pod kątem osiedlania się nowych mieszkańców lub zatrzymania młodych osób.</p>	
<p>Zakres rzeczowy przedsięwzięcia:</p>	
<p>Zakres rzeczowy przedsięwzięcia rewitalizacyjnego zakłada dostosowanie istniejącego obiektu do potrzeb społecznych i standardów środowiska. W ramach rewitalizacji planuje się wykonać m.in.: wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, remont dachu, wymianę instalacji c.o., wymianę systemu ogrzewania z pieca węglowego na pompę ciepła, montaż paneli fotowoltaicznych. Zakłada się także działania związane z terenami zielonymi przy budynku, w tym nasadzenia drzew.</p>	
<p>Dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami</p>	
<p>W zmodernizowanym obiekcie nowoczesnego centrum integracji w Ciarce przewiduje się poprawę dostępności dla osób z niepełnosprawnościami m.in. zaplanowano pełny dostęp do budynku oraz WC.</p>	
<p>Miejsce realizacji przedsięwzięcia (adres):</p>	
<p>Podobszar rewitalizacji Ciarka, na terenie nieruchomości oznaczonej jako działka nr nr 288/92</p>	
<p><b>FINANSOWANIE I MONITORING PRZEDSIĘWZIĘCIA</b></p>	
<p>Szacunkowa wartość planowanego przedsięwzięcia (brutto PLN):</p>	<p>2 500 000,00</p>
<p>Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji:</p>	
<p>Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika obrazującego bezpośredni, materialny efekt realizacji przedsięwzięcia)</p>	
<p>Liczba obiektów użyteczności publicznej poddanych rewitalizacji – 1 szt. Liczba przedsięwzięć z zakresu efektywności energetycznej - 1 szt. Sposób oceny: protokół odbioru, dokumentacja zdjęciowa</p>	
<p>Wskaźniki rezultatu (wielkość wskaźnika informującego o zmianach, jakie nastąpiły w wyniku wcielenia w życie przedsięwzięcia, wynikającego ze wskaźnika produktu)</p>	
<p>Liczba osób korzystających ze zmodernizowanej infrastruktury – 100 os/rok, Liczba osób biorących udział w zajęciach/spotkaniach, które angażują także seniorów/osób grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją – 45 os/rok Sposób oceny: listy obecności/sprawozdania z działalności NGO</p>	
<p>Termin realizacji planowanego przedsięwzięcia:</p>	
<p>2025-2026</p>	

Źródło: opracowanie własne na podstawie fiszek projektowych

TABELA 199. KARTA PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNEGO NR 3 "INTEGRACJA MIĘDZYPOKOLENIOWA W TUŁACH"

NAZWA PLANOWANEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA	
<b>Integracja międzypokoleniowa w Tułach</b>	
<p>Cel przedsięwzięcia i jego powiązanie z celami rewitalizacji</p>	<p>Głównym celem przedsięwzięcia jest aktywizacja mieszkańców poprzez spotkania i imprezy, w tym seniorów/osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, co przełoży się na zwiększenie integracji i podniesie jakość życia mieszkańców.</p> <p>Ponadto osiągnięte zostaną następujące efekty:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- rozwój współpracy międzypokoleniowej między mieszkańcami,</li> <li>- zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne, w tym młodych osób oraz szersza współpraca na rzecz obszaru rewitalizacji,</li> <li>- zapewnienie udziału w życiu społecznym seniorom oraz innym osobom ze specjalnymi potrzebami,</li> <li>- poprawa atrakcyjności osiedleńczej gminy.</li> </ul> <p>Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi celami rewitalizacji:</p> <p>Cel operacyjny I: Eliminacja zjawisk kryzysowych poprzez aktywizację społeczności lokalnej</p> <p>Cel operacyjny II. Poprawa warunków i jakości życia oraz zrównoważony rozwój obszaru</p>
<p>Podmioty uczestniczące w realizacji</p>	<p>Gmina Lasowice Wielkie 46-282 Lasowice Wielkie 99A Sołectwo Tuły 46-282 Tuły</p>
OPIS PLANOWANEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA	
Powiązanie ze zdiagnozowanymi problemami oraz innymi projektami	
<p>Przedsięwzięcie ma wpływ na następujące kluczowe problemy na podobszarze:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- występowanie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją,</li> </ul>	



<ul style="list-style-type: none"> <li>- bezrobocie i jego konsekwencje, w tym marginalizacja społeczna i ekonomiczna mieszkańców,</li> <li>- starzenie się mieszkańców, wzrost zapotrzebowania na aktywizację i usługi dedykowane osobom starszym, mało młodych osób angażujących się w działalność społeczną,</li> <li>- niska świadomość ekologiczna mieszkańców.</li> </ul> <p>Przedsięwzięcie jest komplementarne do działań prowadzonych w ostatnich latach przez gminę i organizacje pozarządowe, takich jak m.in. spotkania integracyjne/okolicznościowe dla mieszkańców np. spotkanie wigilijne.</p>	
<p>Krótki opis przedsięwzięcia z uwzględnieniem potrzeb i potencjałów obszaru</p>	
<p>Planuje się zorganizowanie atrakcyjnych spotkań i imprez dla dzieci i seniorów w zmodernizowanym budynku centrum aktywności społecznej w Tułach, co zintegruje społeczność lokalną, a docelowo podniesie zaangażowanie mieszkańców i pozwoli im aktywnie działać na rzecz lokalnej społeczności. Przeprowadzone spotkania pozwolą na zaktywizowanie środowiska lokalnego oraz międzypokoleniową integrację i wymianę doświadczeń poprzez swoją atrakcyjną formę. Pomoże także w zapewnieniu udziału w życiu społecznym seniorom oraz innym osobom zagrożonym wykluczeniem bądź marginalizacją. Działania tego typu przyczynią się do poprawy jakości życia mieszkańców.</p>	
<p>Zakres rzeczowy przedsięwzięcia:</p>	
<p>Zakres rzeczowy przedsięwzięcia rewitalizacyjnego zakłada zorganizowanie 3 spotkań integracyjnych rocznie, w trakcie których mieszkańcy oprócz biesiady i zabawy będą również zdobywali wiedzę ekologiczną. Spotkania będą się odbywały w zmodernizowanym budynku w Tułach.</p>	
<p>Dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami</p>	
<p>W zmodernizowanym obiekcie nowoczesnego centrum aktywności społecznej w Tułach, w którym będą się odbywać spotkania zapewniona będzie dostępność dla osób z niepełnosprawnościami.</p>	
<p>Miejsce realizacji przedsięwzięcia (adres):</p>	
<p>Podobszar rewitalizacji Tuły nr 39A</p>	
<p><b>FINANSOWANIE I MONITORING PRZEDSIĘWZIĘCIA</b></p>	
<p>Szacunkowa wartość planowanego przedsięwzięcia (brutto PLN):</p>	<p>2 000,00</p>
<p>Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji:</p>	
<p>Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika obrazującego bezpośredni, materialny efekt realizacji przedsięwzięcia)</p>	
<p>Liczba przedsięwzięć integracyjnych w ramach prowadzonej rewitalizacji – 3 szt.</p>	
<p>Sposób oceny: lista obecności, dokumentacja zdjęciowa</p>	

Wskaźniki rezultatu (wielkość wskaźnika informującego o zmianach, jakie nastąpiły w wyniku wcielenia w życie przedsięwzięcia, wynikającego ze wskaźnika produktu)
Liczba osób biorących udział w zajęciach/spotkaniach, które angażują także seniorów/osoby z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją – 45 osób
Sposób oceny: listy obecności/dokumentacja zdjęciowa
Termin realizacji planowanego przedsięwzięcia:
2026-2027

Źródło: opracowanie własne na podstawie fiszek projektowych

TABELA 20. KARTA PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNEGO NR 4 “INTEGRACJA W CIARCE – SPOTKANIA MIESZKAŃCÓW” DLA

NAZWA PLANOWANEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA	
<b>Integracja w Ciarce – spotkania dla mieszkańców</b>	
<p>Cel przedsięwzięcia i jego powiązanie z celami rewitalizacji</p>	<p>Głównym celem przedsięwzięcia jest integracja i aktywizacja mieszkańców, w szczególności seniorów i młodzieży, w tym osób zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją, co wzmocni więzi społeczne i podniesie jakość życia mieszkańców. Ponadto osiągnięte zostaną następujące efekty:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- rozwój organizacji pozarządowych i współpracy międzypokoleniowej między mieszkańcami,</li> <li>- zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne, w tym osób młodych,</li> <li>- zapewnienie udziału w życiu społecznym seniorom oraz innym osobom ze specjalnymi potrzebami,</li> <li>- nabywanie nowych umiejętności,</li> <li>- poprawa atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej gminy.</li> </ul> <p>Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi celami rewitalizacji: Cel operacyjny I: Eliminacja zjawisk kryzysowych poprzez aktywizację społeczności lokalnej.</p>

	Cel operacyjny II. Poprawa warunków i jakości życia oraz zrównoważony rozwój obszaru.
Podmioty uczestniczące w realizacji	Gmina Lasowice Wielkie 46-282 Lasowice Wielkie 99A OSP Ciarka 46-280 Ciarka
<b>OPIS PLANOWANEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA</b>	
Powiązanie ze zdiagnozowanymi problemami oraz innymi projektami	
<p>Przedsięwzięcie ma wpływ na następujące kluczowe problemy na podobszarze:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- występowanie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją, w szczególności seniorów,</li> <li>- niska świadomość ekologiczna mieszkańców,</li> <li>- problem osób z potrzebami, w szczególności wysokiej liczby osób bezradnych i niepełnosprawnych,</li> <li>- mało młodych osób aktywnych społecznie,</li> <li>- niewystarczająca ilość działań aktywizujących mieszkańców (zajęć, warsztatów, spotkań), w szczególności dla seniorów oraz dzieci i młodzieży.</li> </ul> <p>Przedsięwzięcie jest komplementarne do działań prowadzonych w ostatnich latach przez gminę i organizacje pozarządowe, takich jak m.in.: spotkania i zebrania z mieszkańcami mające na celu integrację społeczną.</p>	
Krótki opis przedsięwzięcia z uwzględnieniem potrzeb i potencjałów obszaru	
<p>Przewiduje się organizację spotkań integracyjnych dla mieszkańców, w szczególności dla seniorów oraz osób młodych. Oprócz wspólnego biesiadowania przewiduje się także pogadankę z zakresu bezpieczeństwa i pierwszej pomocy, w tym: przeciwdziałania pożarom, rozpoznawania miejscowych zagrożeń, w tym ekologicznych, udzielania pierwszej pomocy oraz bezpiecznego wypoczynku. Przewiduje się, że spotkania mieszkańców zwiększą ich integrację oraz motywację do wspólnego działania, co ostatecznie przełoży się także na większe zaangażowanie w sprawy lokalne, w szczególności młodych osób. Spotkania te pogłębią także wiedzę mieszkańców oraz przygotują ich do działania w razie zagrożenia. Na spotkania zostaną również zaproszone osoby ze specjalnymi potrzebami, co zapobiegnie ich wykluczeniu i sprawi, że będą się lepiej czuły w swoim środowisku.</p>	
Zakres rzeczowy przedsięwzięcia:	
<p>Zakres rzeczowy przedsięwzięcia rewitalizacyjnego zakłada zorganizowanie 3 spotkań integracyjnych rocznie, w trakcie których mieszkańcy będą również zdobywali wiedzę o udzielaniu pierwszej pomocy oraz radzeniu sobie z napotkanymi zagrożeniami, w tym ekologicznymi. Spotkania będą się odbywały na sali wiejskiej w Ciarce.</p>	
Dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami	
Zostanie zapewniona dostępność dla osób ze specjalnymi potrzebami.	
Miejsce realizacji przedsięwzięcia (adres):	

Podobszar rewitalizacji Ciarka 28c (sala wiejska)	
FINANSOWANIE I MONITORING PRZEDSIĘWZIĘCIA	
Szacunkowa wartość planowanego przedsięwzięcia (brutto PLN):	2 000,00
Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji:	
Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika obrazującego bezpośredni, materialny efekt realizacji przedsięwzięcia)	
Liczba przedsięwzięć integracyjnych w ramach prowadzonej rewitalizacji – 3 szt. Sposób oceny: lista obecności, dokumentacja zdjęciowa	
Wskaźniki rezultatu (wielkość wskaźnika informującego o zmianach, jakie nastąpiły w wyniku wcielenia w życie przedsięwzięcia, wynikającego ze wskaźnika produktu)	
Liczba osób biorących udział w zajęciach/spotkaniach, które angażują m.in. także seniorów/osoby z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją – 90 osób Sposób oceny: listy obecności/dokumentacja zdjęciowa	
Termin realizacji planowanego przedsięwzięcia:	
2025-2026	

Źródło: opracowanie własne na podstawie fiszek projektowych

TABELA 21. KARTA PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNEGO NR 5 “BEZPIECZEŃSTWO I PIERWSZA POMOC – ZAJĘCIA DLA DZIECI I MŁODZIEŻY W LASKOWICACH”

NAZWA PLANOWANEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA	
<b>Bezpieczeństwo i pierwsza pomoc – zajęcia dla dzieci i młodzieży w Laskowicach</b>	
Cel przedsięwzięcia i jego powiązanie z celami rewitalizacji	<p>Głównym celem przedsięwzięcia jest integracja i aktywizacja mieszkańców, w szczególności dzieci i młodzieży, w tym osób zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją, co wzmocni więzi społeczne i podniesie jakość życia mieszkańców.</p> <p>Ponadto osiągnięte zostaną następujące efekty:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- rozwój organizacji pozarządowych i współpracy międzypokoleniowej między mieszkańcami,</li> <li>- zwiększenie zaangażowania młodych osób w sprawy lokalne,</li> <li>- zapewnienie udziału w życiu społecznym osobom ze specjalnymi potrzebami,</li> <li>- nabywanie nowych umiejętności.</li> </ul>

	<p>Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi celami rewitalizacji:</p> <p>Cel operacyjny I: Eliminacja zjawisk kryzysowych poprzez aktywizację społeczności lokalnej.</p> <p>Cel operacyjny II. Poprawa warunków i jakości życia oraz zrównoważony rozwój obszaru.</p>
<p>Podmioty uczestniczące w realizacji</p>	<p>Gmina Lasowice Wielkie 46-282 Lasowice Wielkie 99A OSP Laskowice 46-282 Laskowice</p>
<p><b>OPIS PLANOWANEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA</b></p>	
<p>Powiązanie ze zdiagnozowanymi problemami oraz innymi projektami</p>	
<p>Przedsięwzięcie ma wpływ na następujące kluczowe problemy na podobszarze:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- występowanie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją,</li> <li>- niska świadomość ekologiczna mieszkańców,</li> <li>- problem osób z potrzebami, w szczególności wysokiej liczby osób bezradnych i niepełnosprawnych,</li> <li>- najniższy w gminie wskaźnik frekwencji w wyborach,</li> <li>- mało młodych osób aktywnych społecznie,</li> <li>- niewystarczająca ilość działań aktywizujących mieszkańców (zajęć, warsztatów, spotkań), w szczególności dla seniorów oraz dzieci i młodzieży.</li> </ul> <p>Przedsięwzięcie jest komplementarne do działań prowadzonych w ostatnich latach przez gminę i organizacje pozarządowe, takich jak m.in.: szkolenia i spotkania dla mieszkańców z zakresu bezpieczeństwa i pierwszej pomocy.</p>	
<p>Krótki opis przedsięwzięcia z uwzględnieniem potrzeb i potencjałów obszaru</p>	
<p>Przewiduje się organizację spotkań dla dzieci i młodzieży z zakresu bezpieczeństwa i pierwszej pomocy. Spotkania te przygotują miejscową młodzież i dzieci do udzielania pierwszej pomocy oraz do odpowiednich zachowań w przypadku różnych zagrożeń, w tym ekologicznych. Przewiduje się, że spotkania młodych osób zwiększą ich integrację oraz motywację do wspólnego działania, co ostatecznie przełoży się także na ich większe zaangażowanie w sprawy lokalne. Założono, że dostęp do spotkań będą miały też osoby ze specjalnymi potrzebami, co zapobiegnie ich wykluczeniu i sprawi, że będą się lepiej czuły w swoim środowisku. Fachową wiedzę i przekazanie umiejętności zapewni OSP, co pozwoli na wykorzystanie potencjału lokalnej organizacji pozarządowej i nawiązanie więzi międzypokoleniowej między mieszkańcami Laskowic.</p>	
<p>Zakres rzeczowy przedsięwzięcia:</p>	
<p>Zakres rzeczowy przedsięwzięcia rewitalizacyjnego zakłada zorganizowanie 3 zajęć przygotowujących dzieci i młodzież do udzielania pierwszej pomocy oraz do radzenia sobie z</p>	

napotkanymi zagrożeniami, w tym ekologicznymi. Spotkania będą się odbywały w budynku i otoczeniu remizy OSP.	
Dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami	
Zostanie zapewniona dostępność dla osób ze specjalnymi potrzebami.	
Miejsce realizacji przedsięwzięcia (adres):	
Podobszar rewitalizacji Laskowice ul. Wiejska 68 (budynek OSP).	
<b>FINANSOWANIE I MONITORING PRZEDSIĘWZIĘCIA</b>	
Szacunkowa wartość planowanego przedsięwzięcia (brutto PLN):	2 000,00
Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji:	
Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika obrazującego bezpośredni, materialny efekt realizacji przedsięwzięcia)	
Liczba przedsięwzięć edukacyjnych w ramach prowadzonej rewitalizacji – 3 szt. Sposób oceny: lista obecności, dokumentacja zdjęciowa	
Wskaźniki rezultatu (wielkość wskaźnika informującego o zmianach, jakie nastąpiły w wyniku wcielenia w życie przedsięwzięcia, wynikającego ze wskaźnika produktu)	
Liczba osób biorących udział w innych inicjatywach rewitalizacyjnych – 60 osób Sposób oceny: listy obecności/dokumentacja zdjęciowa	
Termin realizacji planowanego przedsięwzięcia:	
2025-2026	

Źródło: opracowanie własne na podstawie fiszek projektowych

TABELA 222. KARTA PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNEGO NR 6 “PRZYJAŹNI DLA DZIECI – BUDOWA ŻŁOBKA W LASOWICACH WIELKICH”

<b>NAZWA PLANOWANEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA</b>	
<b>Przyjaźni dla dzieci – budowa żłobka w Lasowicach Wielkich</b> (poza obszarem rewitalizacji)	
Cel przedsięwzięcia i jego powiązanie z celami rewitalizacji	Głównym celem przedsięwzięcia jest poprawa jakości życia mieszkańców poprzez stworzenie miejsca, gdzie rodzice będą mogli zostawiać dzieci pod fachową opieką. Ponadto osiągnięte zostaną następujące efekty: <ul style="list-style-type: none"> <li>- poprawa dostępu do usług,</li> <li>- zwiększenie aktywności młodych osób oraz szersza współpraca na rzecz obszaru rewitalizacji,</li> </ul>



	<ul style="list-style-type: none"> <li>- przeciwdziałanie bezrobociu,</li> <li>- poprawa atrakcyjności osiedleńczej gminy.</li> </ul> <p>Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi celami rewitalizacji:                  Cel operacyjny I: Eliminacja zjawisk kryzysowych poprzez aktywizację społeczności lokalnej                  Cel operacyjny II. Poprawa warunków i jakości życia oraz zrównoważony rozwój obszaru.</p>
<p>Podmioty uczestniczące w realizacji</p>	<p>Gmina Lasowice Wielkie 46-282 Lasowice Wielkie 99A</p>
<p><b>OPIS PLANOWANEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA</b></p>	
<p>Powiązanie ze zdiagnozowanymi problemami oraz innymi projektami</p>	
<p>Przedsięwzięcie ma wpływ na następujące kluczowe problemy występujące na wszystkich podobszarach rewitalizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- starzenie się mieszkańców i depopulacja,</li> <li>- migracja mieszkańców, w tym zagraniczna,</li> <li>- brak usług publicznych dedykowanych rodzinom z małymi dziećmi,</li> <li>- mało młodych osób angażujących się w działalność społeczną,</li> <li>- brak nowoczesnych obiektów publicznych dostosowanych do pełnienia funkcji społecznych i oczekiwań mieszkańców, w szczególności młodych rodzin,</li> <li>- bezrobocie i jego konsekwencje, w tym marginalizacja społeczna i ekonomiczna mieszkańców.</li> </ul> <p>Przedsięwzięcie jest komplementarne do działań prowadzonych w ostatnich latach przez gminę, takich jak m.in. Remont sal lekcyjnych w szkołach i przedszkolach w gminie, Montaż elementów placu zabaw w Przedszkolu w Chudobie, Gronowicach, Jasieniu.</p>	
<p><b>Krótki opis przedsięwzięcia z uwzględnieniem potrzeb i potencjałów obszaru</b></p>	
<p>W ramach przedsięwzięcia rewitalizacyjnego zakłada się wybudowanie żłobka w miejscowości Lasowice Wielkie, leżącej poza wyznaczonym obszarem rewitalizacji. Dzieci do lat 3 na obszarze rewitalizacji oraz na pozostałym terenie gminy nie mały do tej pory zapewnionej opieki, ponieważ w gminie nie było takiego obiektu, a możliwości w tym względzie poza terenem gminy były bardzo niewielkie. Stworzenie miejsca, gdzie będą mogły pozostawać pod fachową opieką najmłodsze dzieci tj. budowa żłobka w Lasowicach Wielkich może znacząco pomóc w ograniczeniu zjawisk kryzysowych występujących na terenie podobszarów rewitalizacji. Zwłaszcza, że w przeciwieństwie do podobszarów rewitalizacji, w Lasowicach Wielkich występują potencjały to umożliwiające (działki będące własnością gminy, zgodność inwestycji z dokumentami planistycznymi gminy). Na podobszarze rewitalizacji w Tułach, Ciarce i Laskowicach brakuje odpowiedniego terenu należącego do gminy, gdzie można by zlokalizować tego typu obiekt. Ponadto miejscowość Lasowice Wielkie położona jest centralnie w stosunku</p>	

do wszystkich podobszarów rewitalizacji i pozostałych miejscowości w gminie, co znacząco ułatwi wszystkim chętnym rodzicom dostęp do obiektu. Brak nowoczesnego, dobrze wyposażonego i dostępnego dla wszystkich rodzin z małymi dziećmi miejsca opieki, pogarszało jakość życia mieszkańców i ograniczało możliwości pracy rodzicom oraz tworzyło barierę dla ich aktywności. Wykorzystanie potencjału rozwojowego związanego z przygotowanymi terenami inwestycyjnymi w dyspozycji gminy poprawi sytuację mieszkańców podobszarów rewitalizacji, zarówno pod względem umożliwienia rodzicom pracy na pełnym etacie, jak i ich integracji i aktywizacji pod względem społecznym. Budowa nowego obiektu usług publicznych miałaby także znaczący wpływ na zwiększenie atrakcyjności podobszarów rewitalizacji do zamieszkania, a w perspektywie na ograniczenie „ucieczek” mieszkańców, w tym młodych osób oraz rozwój całej gminy. Przy tak małej liczbie urodzeń i migracji, w szczególności zagranicznej każde przedsięwzięcie ułatwiające życie młodym osobom może spowodować zahamowanie procesów depopulacyjnych i przyciągnięcie nowych mieszkańców czy całych rodzin na tereny rewitalizacji i gminy. Uwzględniając predyspozycje terenów we wsi Lasowice Wielkie do rozwoju funkcji społecznych zaplanowano budowę żłobka wraz z terenami zielonymi, co pozwoli na wykorzystanie tego potencjału do rozwoju gospodarczego i społecznego podobszarów rewitalizacji i całej gminy.

#### Zakres rzeczowy przedsięwzięcia:

Żłobek będzie się składał z 3 oddziałów – w każdym oddziale po 8 dzieci. Łącznie do żłobka będzie mogło uczęszczać 24 dzieci (także z obszaru rewitalizacji). Zakłada się wybudowanie budynku parterowego, obejmującego strefę wejściową z wiatrołapem, holem wejściowym, toaletą ogólnodostępną przystosowaną dla osób niepełnosprawnych oraz dwie niezależne szatnie, a także pomieszczenia administracji i personelu. W budynku będą znajdować się niezależne sale z własnymi węzłami sanitarnymi. W budynku planuje się także strefę kuchenną.

W zakresie instalacji zaplanowano wyposażać budynek w:

1. Ogrzewanie budynku - podłogowe zasilane pompą powietrzną.
2. Instalację fotowoltaiczną - zlokalizowaną na dachu budynku z magazynem energii.
3. Instalację wentylacji mechanicznej z centralą wentylacyjną zlokalizowaną na dachu budynku.
4. Instalacja ciepłej wody z zastosowaniem podgrzewaczy elektrycznych z zasobnikami, zlokalizowanych w łazienkach.
5. Instalację elektryczną, instalację alarmową, instalację monitoringu, instalację kontroli dostępu wejścia do budynku itd. Zakłada się także utworzenie terenów zielonych przy budynku.

#### Dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami

W wybudowanym obiekcie będzie zapewniona dostępność dla osób z niepełnosprawnościami m.in. zaplanowano pełny dostęp z poziomu terenu wejściem głównym do budynku oraz WC, które wyposażone będzie w pochwyty stałe przy umywalce oraz stałe i ruchome przy muszli sedesowej.

#### Miejsce realizacji przedsięwzięcia (adres):

Lasowice Wielkie dz. nr 29/13 i 30/18 (poza obszarem rewitalizacji)

FINANSOWANIE I MONITORING PRZEDSIĘWZIĘCIA	
Szacunkowa wartość planowanego przedsięwzięcia (brutto PLN):	5 300 000,00
Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji:	
Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika obrazującego bezpośredni, materialny efekt realizacji przedsięwzięcia)	
Liczba wybudowanych obiektów użyteczności publicznej w ramach rewitalizacji – 1 szt. Sposób oceny: protokół odbioru, dokumentacja techniczna i zdjęciowa	
Wskaźniki rezultatu (wielkość wskaźnika informującego o zmianach, jakie nastąpiły w wyniku wcielenia w życie przedsięwzięcia, wynikającego ze wskaźnika produktu)	
Liczba osób (dzieci) korzystających z wybudowanej infrastruktury – 24/rok, Sposób oceny: listy obecności/sprawozdania z działalności żłobka	
Termin realizacji planowanego przedsięwzięcia:	
2025-2026	

Źródło: opracowanie własne na podstawie fiszek projektowych

Wszystkie przedsięwzięcia podstawowe ujęte w Gminnym programie rewitalizacji dla gminy Lasowice Wielkie zostały przeanalizowane i będą wdrażane z uwzględnieniem kwestii dostępności architektonicznej, cyfrowej lub informacyjno-komunikacyjnej osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2022 poz. 2240).

Założono przy pracach nad GPR, że kwestia poprawy jakości życia i funkcjonowania osób ze szczególnymi potrzebami, w tym seniorów, którzy są w dużym stopniu narażeni na marginalizację lub wykluczenie ze względu na niepełnosprawność lub obniżony poziom sprawności z powodu wieku czy choroby będzie istotnym elementem programu.

Podczas wdrażania przedsięwzięć zakłada się, że będą brane pod uwagę następujące możliwe udogodnienia dla osób ze szczególnymi potrzebami:

- w zakresie dostępności architektonicznej:
  - zapewnienie wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych budynków,
  - instalację urządzeń lub zastosowanie środków technicznych i rozwiązań architektonicznych w budynku, które umożliwiają dostęp do wszystkich pomieszczeń,
  - zapewnienie informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy,
  - zapewnienie wstępu do budynku osobie korzystającej z psa asystującego,
  - zapewnienie osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji lub ich uratowania w inny sposób.

- w zakresie dostępności cyfrowej: wymagania określone w ustawie z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych.
  
- w zakresie dostępności informacyjno-komunikacyjnej:
  - obsługę z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się w języku migowym i innych środkach komunikowania się lub przez wykorzystanie zdalnego dostępu online do usługi tłumacza przez strony internetowe i aplikacje,
  - instalację urządzeń lub innych środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących, których celem jest wspomaganie słyszenia,
  - zapewnienie na stronie internetowej danego podmiotu informacji o zakresie jego działalności - w postaci elektronicznego pliku zawierającego tekst odczytywalny maszynowo, nagrania treści w polskim języku migowym oraz informacji w tekście łatwym do czytania,
  - zapewnienie, na wniosek osoby ze szczególnymi potrzebami, komunikacji z podmiotem publicznym w formie określonej w tym wniosku.

Ponadto w przypadku prowadzenia prac modernizacyjnych i termomodernizacyjnych w budynkach, zostanie uwzględniona możliwość negatywnego oddziaływania na ptaki i nietoperze. W związku z powyższym koniecznym będzie właściwe planowanie i prowadzenie tego typu robót, a także uprzednie przeprowadzenie inwentaryzacji występujących gatunków na danym budynku. Najdogodniejszym terminem prowadzenia termomodernizacji obiektów budowlanych jest okres od 16 października do 28 lutego, przypadający poza okresem rozrodu większości gatunków zwierząt. Natomiast w przypadku działań związanych z terenami zielonymi nowe nasadzenia będą prowadzone z preferencją gatunków rodzimych, bez wprowadzania gatunków obcych, a w szczególności inwazyjnych.

Ponadto przy planowaniu i realizacji wszystkich przedsięwzięć inwestycyjnych będzie brane pod uwagę ich położenie na obszarze chronionym – Obszarze Chronionego Krajobrazu „Lasy Stobrowsko-Turawskie”, w tym analizowana będzie zgodność planowanych działań przede wszystkim z uchwałą nr XX/228/2016 SEJMIKU WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO z dnia 27 września 2016 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz.Urz.Woj.Op. 2017, poz. 414 z późn.zm.) i zakazami tam zawartymi.

## **7.2. POZOSTAŁE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE**

---

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji oprócz podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidziano również realizację przedsięwzięć uzupełniających, które mają mniejszy zasięg oddziaływania lub/i nie są jeszcze tak zaawansowane lub dookreślone jak przedsięwzięcia podstawowe. Mimo tego mają potencjał do ograniczenia zjawisk kryzysowych wynikających z diagnozy oraz wpisują się w cele i kierunki działań GPR, co przedstawia poniższa tabela. W ramach przedsięwzięć uzupełniających dopuszczalna jest również realizacja działań zlokalizowanych poza obszarem rewitalizacji, jeżeli

wynika to z ich specyfiki i będzie stanowić niezbędne uzupełnienie działań podejmowanych w podobszarach rewitalizacji.

Generalnie na etapie opracowania GPR nie były znane szczegółowe zakresy oraz koszty działań uzupełniających. Jednak ich realizacja przyczyni się do zintegrowania działań rewitalizacyjnych na danym obszarze, a przede wszystkim zaktywizuje dodatkowo mieszkańców, co będzie miało pozytywny skutek we wszystkich zdiagnozowanych sferach kryzysowych.

TABELA 23. POZOSTAŁE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE REALIZUJĄCE KIERUNKI DZIAŁAŃ

Przedsięwzięcia uzupełniające	Cel operacyjny I: Eliminacja zjawisk kryzysowych poprzez aktywizację społeczności lokalnej			Cel operacyjny II: Poprawa warunków i jakości życia oraz zrównoważony rozwój obszaru.		
	I.1.	I.2.	I.3.	II.1.	II.2.	II.3.
Modernizacje komunalnych budynków mieszkalnych						
Modernizacja lub budowa obiektów rekreacyjno-sportowych, kulturalnych, edukacyjnych i turystycznych						
Zagospodarowywanie przestrzeni publicznych na cele społeczne						
Wprowadzanie zielono-niebieskiej infrastruktury i działań retencyjnych						
Modernizacja obiektów na cele społeczne lub gospodarcze						
Poprawa dostępności obiektów i przestrzeni publicznych, w tym osobom ze szczególnymi potrzebami						
Realizacja działań aktywizujących osoby zagrożone wykluczeniem lub marginalizacją						
Wsparcie lokalnych organizacji pozarządowych						
Organizacja działań integracyjnych i edukacyjnych						
Wsparcie lokalnej przedsiębiorczości						
Organizacja aktywnych form spędzania czasu wolnego						

Źródło: opracowanie własne



Zakłada się, że przedsięwzięcia uzupełniające będą realizowane zarówno przez instytucje publiczne, jak i organizacje pozarządowe. Ważnym czynnikiem będzie także zawiązywanie partnerstw wszystkich sektorów oraz realizacja wspólnie zaplanowanych przedsięwzięć z uwzględnieniem czynnego zaangażowania mieszkańców poszczególnych podobszarów.

## 8. MECHANIZMY INTEGROWANIA DZIAŁAŃ


Działania w GPR zostały zaplanowane i będą realizowane w sposób kompleksowy, zintegrowany i komplementarny z uwzględnieniem różnych sektorów i obszarów, m.in. takich jak kultura, sport i rekreacja, edukacja, problemy społeczne, środowisko, infrastruktura czy gospodarka lokalna. Współpraca i koordynacja działań jest kluczowa dla osiągnięcia sukcesu w procesie rewitalizacji. Działania i inicjatywy zostały zaplanowane w sposób zgodny ze zidentyfikowanymi problemami, potrzebami oraz potencjałami, aby wprowadzić wszechstronną zmianę na obszarze rewitalizacji i ograniczyć niepożądane zjawiska społeczne.




### KOMPLEMENTARNOŚĆ I INTEGROWANIE NA POZIOMIE KIERUNKÓW DZIAŁAŃ ORAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH


Kierunki działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych są komplementarne w stosunku do siebie, ponieważ kierunki działań zostały zaplanowane z uwzględnieniem problemów, potrzeb i potencjałów w sferze społecznej i poszczególnych sferach: gospodarczych, środowiskowych, technicznych i funkcjonalno-przestrzennych, a przedsięwzięcia realizują wyznaczone kierunki działań. Dzięki kompleksowemu podejściu możliwe będzie osiągnięcie najlepszych efektów i korzyści dla wszystkich mieszkańców i interesariuszy lokalnych.

Poniżej przedstawione są najważniejsze powiązania i oddziaływania między poszczególnymi sferami, a kierunkami działań i przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi. Większość kierunków działań integruje dwie lub więcej stref, podobnie niektóre przedsięwzięcia rewitalizacyjne realizujące kilka kierunków działań.

TABELA 24. KOMPLEMENTARNOŚĆ I INTEGROWANIE KIERUNKÓW DZIAŁAŃ Z PRZEDSIĘWZIĘCIAMI REWITALIZACYJNYMI W POSZCZEGÓLNYCH SFERACH

SFERA	KIERUNKI DZIAŁAŃ	PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE
	I.1. Działania aktywizujące grupy zagrożone wykluczeniem i marginalizacją oraz młode osoby, w tym wsparcie organizacji pozarządowych	Rewitalizacja centrum aktywności społecznej w Tułach Integracja międzypokoleniowa w Tułach Bezpieczeństwo i pierwsza pomoc – zajęcia dla dzieci i młodzieży w Laskowicach
	I.2. Wspieranie integracji i współpracy lokalnej, w tym rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjno-sportowej oraz edukacji	

SFERA	KIERUNKI DZIAŁAŃ	PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE
	I.3. Wsparcie osób starszych, samotnych, potrzebujących opieki oraz rodzin, w tym poprawa dostępu do usług	Rewitalizacja centrum integracji w Ciarce Integracja w Ciarce – spotkania dla mieszkańców Przyjaźni dla dzieci – budowa żłobka w Lasowicach Wielkich
	I.1. Działania aktywizujące grupy zagrożone wykluczeniem i marginalizacją oraz młode osoby, w tym wsparcie organizacji pozarządowych	Rewitalizacja centrum aktywności społecznej w Tułach
	I.3 Wsparcie osób starszych, samotnych, potrzebujących opieki oraz rodzin, w tym poprawa dostępu do usług	Rewitalizacja centrum integracji w Ciarce Przyjaźni dla dzieci – budowa żłobka w Lasowicach Wielkich
	II.1. Adaptacja i budowa obiektów i terenów wspierających aktywizację mieszkańców, w tym grup zagrożonych wykluczeniem	Integracja w Ciarce – spotkania dla mieszkańców
	I.2. Wspieranie integracji i współpracy lokalnej, w tym rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjno-sportowej oraz edukacji	Rewitalizacja centrum aktywności społecznej w Tułach Integracja międzypokoleniowa w Tułach
	II.3. Poprawa jakości środowiska oraz ochrona i rozwój zielonej infrastruktury i adaptacja do zmian klimatu	Bezpieczeństwo i pierwsza pomoc – zajęcia dla dzieci i młodzieży w Laskowicach Rewitalizacja centrum integracji w Ciarce Integracja w Ciarce – spotkania dla mieszkańców Przyjaźni dla dzieci – budowa żłobka w Lasowicach Wielkich
	II.1. Adaptacja i budowa obiektów i terenów wspierających aktywizację mieszkańców, w tym grup zagrożonych wykluczeniem	Rewitalizacja centrum aktywności społecznej w Tułach Rewitalizacja centrum integracji w Ciarce
	II.3. Poprawa jakości środowiska oraz ochrona i rozwój zielonej infrastruktury i adaptacja do zmian klimatu	Przyjaźni dla dzieci – budowa żłobka w Lasowicach Wielkich
	I.3. Wsparcie osób starszych, samotnych, potrzebujących opieki oraz rodzin, w tym poprawa dostępu do usług	Rewitalizacja centrum aktywności społecznej w Tułach
	II.1. Adaptacja i budowa obiektów i terenów wspierających aktywizację	Rewitalizacja centrum integracji w Ciarce

SFERA	KIERUNKI DZIAŁAŃ	PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE
	mieszkańców, w tym grup zagrożonych wykluczeniem	Przyjaźni dla dzieci – budowa żłobka w Lasowicach Wielkich
	II.3. Poprawa jakości środowiska oraz ochrona i rozwój zielonej infrastruktury i adaptacja do zmian klimatu	

[Źródło: Opracowanie własne]

### KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA

Gminny program rewitalizacji dla gminy Lasowice Wielkie koncentruje się na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Przedsięwzięcia podstawowe, stanowiące odpowiedź na zidentyfikowane na obszarze kwestie problemowe, będą realizowane na wyznaczonym obszarze rewitalizacji i poza nim, przy czym należy mieć na uwadze, że ich zasięg oddziaływania będzie szerszy. Terytorialne skoncentrowanie większości interwencji zaplanowanej w niniejszym dokumencie, doprowadzi do osiągnięcia postawionych dla obszaru rewitalizacji celów i kierunków działań, a ostatecznie także wizji.

Komplementarność przestrzenna w procesie rewitalizacji objawia się osiągnięciem wspólnego celu przez wszystkie uzupełniające się działania / przedsięwzięcia realizowane na tym samym obszarze – rewitalizacji i poza nim, jednak oddziałujące na ten sam obszar. Wzajemne dopełnianie się projektów podstawowych i przedsięwzięć uzupełniających oraz zaangażowanie lokalnej społeczności na poszczególnych podobszarach pozwoli na osiągnięcie efektu rewitalizacji widocznego na całym obszarze i uniknięcie wybiórczości prowadzenia działań czy realizowania inwestycji, dzięki czemu efekty ich realizacji nie będą widoczne punktowo w pojedynczych miejscach, a na całym obszarze objętym kryzysem. Projekty/przedsięwzięcia podstawowe zostały zaplanowane w taki sposób, aby odpowiadały na problemy mieszkańców, a przede wszystkim nie skutkowały przenoszeniem problemów w inne miejsce. W tym celu zawarto zarówno przedsięwzięcia inwestycyjne, jak i społeczne, które zapobiegą prowadzeniu do niepożądanych efektów społecznych, w tym konfliktów międzyludzkich i „dziedziczenia biedy”. Dostępność do powstałej infrastruktury oraz działań społecznych i kulturalnych dla wszystkich użytkowników zamieszkujących dany teren spowoduje, że z pozytywnych efektów rewitalizacji korzystać będą wszyscy mieszkańcy, bez względu na sytuację materialną.

### KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTITUCJONALNA

Dla zagwarantowania, że przyjęte postanowienia będą konsekwentnie realizowane, zapewnione zostały warunki organizacyjne i instytucjonalne do ich wdrażania oraz weryfikacji.

Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie założeń dokumentu jest Wójt Gminy przy pomocy Koordynatora ds. rewitalizacji, który posiada wiedzę i doświadczenie w zakresie zarządzania projektami oraz zasobami ludzkimi. Jednocześnie jest to efekt osadzenia rewitalizacji w ramach istniejących struktur organizacyjnych Urzędu i jego jednostek organizacyjnych, z zachowaniem obowiązujących procedur i przepisów prawa.

Wyznaczony koordynator będzie współpracował z innymi pracownikami Urzędu Gminy, a także jednostek organizacyjnych gminy, będących specjalistami w danych dziedzinach i mającymi wiedzę na temat problemów społecznych w poszczególnych podobszarach rewitalizacji oraz możliwych do wykonania działań. W ramach tworzenia, zarządzania i wdrażania GPR zastosowano poniższe mechanizmy integrowania działań:

- komunikacja i współpraca między różnymi referatami i pracownikami w urzędzie oraz jednostkach podległych i organizacyjnych,
- ustanawianie wspólnych celów i strategii działania,
- tworzenie zespołów projektowych składających się z pracowników z różnych referatów i jednostek,
- wdrażanie systemów zarządzania procesami i projektami,
- organizowanie regularnych spotkań i warsztatów,
- stworzenie struktur organizacyjnych sprzyjających współpracy.

GPR został opracowany w oparciu o zasadę partnerstwa i partycypacji społecznej, na podstawie której interesariusze procesu rewitalizacji mieli możliwość włączenia się w prace na każdym etapie procesu rewitalizacji (od wyboru obszaru rewitalizacji po opracowanie dokumentu GPR i jego wdrażanie).

Udział poszczególnych interesariuszy w pracach nad GPR zapewniono w następujący sposób:

- **władze regionalne i lokalne oraz inne instytucje publiczne** - udział w działaniach partycypacyjnych typu konsultacje indywidualne (urząd gminy, GOPS itp.). Ponadto udział władz regionalnych oraz instytucji publicznych zapewniony jest poprzez procedurę opiniowania projektu GPR zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt. 4 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji,
- **mieszkańcy, właściciele / podmioty zarządzający nieruchomościami i podmioty prowadzące działalność gospodarczą** – w procesie partycypacji i konsultacji społecznych poprzez uczestnictwo w spotkaniach otwartych na terenie podobszarów oraz wypełnianie ankiety/formularza do zgłaszania projektów,
- **NGOs** – w ramach partycypacji (wypełnianie ankiety/formularza do zgłaszania projektów) oraz udział w konsultacjach - stowarzyszenia i podmioty współtworzące przedsięwzięcia kulturalno-oświatowe i sportowe, zajmujące się realizacją działań integrujących oraz aktywizujących społeczność czy zadań związanych z ochroną środowiska naturalnego, a także prowadzących działania pod kątem włączenia społecznego, ochrony praw obywatelskich i niedyskryminacji.

#### KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA

Wytypowane przedsięwzięcia, które znalazły się w GPR opracowano w oparciu o wyniki pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji, z uwzględnieniem wniosków płynących z działań partycypacyjnych oraz eksperckich. Odpowiadają one na zidentyfikowane kluczowe problemy i potrzeby podobszarów rewitalizacji. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne dopełniają się wzajemnie, w związku z czym ich oddziaływanie jest kompleksowe oraz wykraczające poza obszar rewitalizowany.

W poniższej tabeli przedstawiono powiązania problemów i potrzeb zdiagnozowanych w procesie prac nad GPR z podstawowymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi.

**TABELA 25. KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA I ZINTEGROWANIE KLUCZOWYCH PROBLEMÓW I POTRZEB Z ZAPLANOWANYMI PRZEDSIĘWZIĘCIAMI - PODOBSZAR REWITALIZACJI CIARKA**

<b>PROBLEMY/POTRZEBY</b>	<b>PRZEDSIĘWZIĘCIE</b>
<b>PROBLEMY</b>	
Starzenie się mieszkańców, wzrost zapotrzebowania na aktywizację i usługi dedykowane osobom starszym	Rewitalizacja centrum integracji w Ciarce Integracja w Ciarce – spotkania dla mieszkańców
Depopulacja, mała liczba urodzeń i migracje, w tym zagraniczne	Przyjazni dla dzieci – budowa żłobka w Lasowicach Wielkich
Występowanie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją	Rewitalizacja centrum integracji w Ciarce Integracja w Ciarce – spotkania dla mieszkańców
Słaba integracja i więzi społeczne, słaba aktywność społeczna mieszkańców i zaangażowanie w sprawy lokalne, w szczególności osób młodych	Rewitalizacja centrum integracji w Ciarce Integracja w Ciarce – spotkania dla mieszkańców Przyjazni dla dzieci – budowa żłobka w Lasowicach Wielkich
Słaba dostępność do usług publicznych i komercyjnych	Rewitalizacja centrum integracji w Ciarce Integracja w Ciarce – spotkania dla mieszkańców Przyjazni dla dzieci – budowa żłobka w Lasowicach Wielkich
Niska świadomość ekologiczna mieszkańców	Rewitalizacja centrum integracji w Ciarce Integracja w Ciarce – spotkania dla mieszkańców
<b>POTRZEBY</b>	
Kompleksowe wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	Rewitalizacja centrum integracji w Ciarce Integracja w Ciarce – spotkania dla mieszkańców Przyjazni dla dzieci – budowa żłobka w Lasowicach Wielkich
Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne oraz integracji we współdziałaniu na rzecz obszaru rewitalizacji	Rewitalizacja centrum integracji w Ciarce Integracja w Ciarce – spotkania dla mieszkańców Przyjazni dla dzieci – budowa żłobka w Lasowicach Wielkich
Zapewnienie udziału w życiu społecznym seniorom oraz innym osobom ze specjalnymi potrzebami	Rewitalizacja centrum integracji w Ciarce Integracja w Ciarce – spotkania dla mieszkańców
Tworzenie atrakcyjnych obiektów i przestrzeni publicznych sprzyjających aktywności mieszkańców	Rewitalizacja centrum integracji w Ciarce Przyjazni dla dzieci – budowa żłobka w Lasowicach Wielkich
Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców	Rewitalizacja centrum integracji w Ciarce Integracja w Ciarce – spotkania dla mieszkańców

[Źródło: Opracowanie własne]

TABELA 26. KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA I ZINTEGROWANIE KLUCZOWYCH PROBLEMÓW I POTRZEB Z ZAPLANOWANYMI PRZEDSIĘWZIĘCIAMI - PODOBSZAR REWITALIZACJI LASKOWICE

PROBLEMY/POTRZEBY	PRZEDSIĘWZIĘCIE
<b>PROBLEMY</b>	
Słaba aktywność społeczna mieszkańców i zaangażowanie w sprawy lokalne, w szczególności osób młodych	Bezpieczeństwo i pierwsza pomoc – zajęcia dla dzieci i młodzieży w Laskowicach
Depopulacja, mała liczba urodzeń i migracje, w tym zagraniczne	Bezpieczeństwo i pierwsza pomoc – zajęcia dla dzieci i młodzieży w Laskowicach Przyjaźni dla dzieci – budowa żłobka w Lasowicach Wielkich
Występowanie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją	Bezpieczeństwo i pierwsza pomoc – zajęcia dla dzieci i młodzieży w Laskowicach
Słaba integracja i więzi społeczne,	Bezpieczeństwo i pierwsza pomoc – zajęcia dla dzieci i młodzieży w Laskowicach Przyjaźni dla dzieci – budowa żłobka w Lasowicach Wielkich
Słaba dostępność do usług publicznych i komercyjnych	Przyjaźni dla dzieci – budowa żłobka w Lasowicach Wielkich
Niska świadomość ekologiczna mieszkańców	Bezpieczeństwo i pierwsza pomoc – zajęcia dla dzieci i młodzieży w Laskowicach
<b>POTRZEBY</b>	
Kompleksowe wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	Bezpieczeństwo i pierwsza pomoc – zajęcia dla dzieci i młodzieży w Laskowicach Przyjaźni dla dzieci – budowa żłobka w Lasowicach Wielkich
Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne oraz integracji we współdziałaniu na rzecz obszaru rewitalizacji	Bezpieczeństwo i pierwsza pomoc – zajęcia dla dzieci i młodzieży w Laskowicach Przyjaźni dla dzieci – budowa żłobka w Lasowicach Wielkich
Zapewnienie udziału w życiu społecznym seniorom oraz innym osobom ze specjalnymi potrzebami	Bezpieczeństwo i pierwsza pomoc – zajęcia dla dzieci i młodzieży w Laskowicach
Tworzenie atrakcyjnych obiektów i przestrzeni publicznych sprzyjających aktywności mieszkańców	Przyjaźni dla dzieci – budowa żłobka w Lasowicach Wielkich
Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców	Bezpieczeństwo i pierwsza pomoc – zajęcia dla dzieci i młodzieży w Laskowicach

[Źródło: Opracowanie własne]

TABELA 27. KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA I ZINTEGROWANIE KLUCZOWYCH PROBLEMÓW I POTRZEB Z ZAPLANOWANYMI PRZEDSIĘWZIĘCIAMI - PODOBSZAR REWITALIZACJI TUŁY

PROBLEMY/POTRZEBY	PRZEDSIĘWZIĘCIE
<b>PROBLEMY</b>	
Starzenie się mieszkańców, wzrost zapotrzebowania na aktywizację i usługi dedykowane osobom starszym	Rewitalizacja centrum aktywności społecznej w Tułach Integracja międzypokoleniowa w Tułach



PROBLEMY/POTRZEBY	PRZEDSIĘWZIĘCIE
Depopulacja, mała liczba urodzeń i migracje, w tym zagraniczne	Rewitalizacja centrum aktywności społecznej w Tułach Integracja międzypokoleniowa w Tułach Przyjaźni dla dzieci – budowa żłobka w Lasowicach Wielkich
występowanie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją	Rewitalizacja centrum aktywności społecznej w Tułach Integracja międzypokoleniowa w Tułach
Brak atrakcyjnych i nowoczesnych obiektów na miejsce spotkań, integracji i aktywizacji mieszkańców	Rewitalizacja centrum aktywności społecznej w Tułach
Obiekty gminne niedostosowane do potrzeb społecznych, osób z niepełnosprawnościami, w złym stanie technicznym, nie spełniające standardów efektywności energetycznej	Rewitalizacja centrum aktywności społecznej w Tułach
Słaba dostępność do usług publicznych i komercyjnych	Rewitalizacja centrum aktywności społecznej w Tułach Integracja międzypokoleniowa w Tułach Przyjaźni dla dzieci – budowa żłobka w Lasowicach Wielkich
Niska świadomość ekologiczna mieszkańców	Rewitalizacja centrum aktywności społecznej w Tułach Integracja międzypokoleniowa w Tułach
<b>POTRZEBY</b>	
Kompleksowe wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	Rewitalizacja centrum aktywności społecznej w Tułach Integracja międzypokoleniowa w Tułach Przyjaźni dla dzieci – budowa żłobka w Lasowicach Wielkich
Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne oraz integracji we współdziałaniu na rzecz obszaru rewitalizacji	Rewitalizacja centrum aktywności społecznej w Tułach Integracja międzypokoleniowa w Tułach Przyjaźni dla dzieci – budowa żłobka w Lasowicach Wielkich
Zapewnienie udziału w życiu społecznym seniorom oraz innym osobom ze specjalnymi potrzebami	Rewitalizacja centrum aktywności społecznej w Tułach Integracja międzypokoleniowa w Tułach
Zatrzymanie postępującej degradacji technicznej i/lub poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej oraz budynków komunalnych i prywatnych	Rewitalizacja centrum aktywności społecznej w Tułach Integracja międzypokoleniowa w Tułach
Tworzenie atrakcyjnych obiektów i przestrzeni publicznych sprzyjających aktywności mieszkańców	Rewitalizacja centrum aktywności społecznej w Tułach Przyjaźni dla dzieci – budowa żłobka w Lasowicach Wielkich
Wprowadzanie zielonej infrastruktury	Rewitalizacja centrum aktywności społecznej w Tułach Przyjaźni dla dzieci – budowa żłobka w Lasowicach Wielkich
Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców	Rewitalizacja centrum aktywności społecznej w Tułach Integracja międzypokoleniowa w Tułach Przyjaźni dla dzieci – budowa żłobka w Lasowicach Wielkich

[Źródło: Opracowanie własne]

## KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA

W GPR zwrócono również uwagę na zachowanie ciągłości programowej w odniesieniu do przedsięwzięć o charakterze infrastrukturalnym i społecznym, które zostały już zrealizowane w latach 2014–2020, a projektami planowanymi do wdrażania w ramach polityki spójności 2021–2027. Ma to kluczowe znaczenie dla efektywności procesu rewitalizacji i oddziaływania na sytuację kryzysową występującą na danym obszarze. Komplementarność międzyokresowa polega na wykorzystaniu efektów osiągniętych przez projekty zrealizowane w poprzedniej perspektywie finansowej UE. W okresie programowania 2014-2020 samorząd gminny zrealizował wiele projektów z naciskiem na rozwiązanie problemów w sferze społecznej lub na podniesienie poziomu życia mieszkańców.

TABELA 28. ZREALIZOWANE W OSTATNIH LATACH PROJEKTY KOMPLEMENTARNE

Nazwa projektu	Zakres	Termin realizacji	Wartość projektu	Źródło finansowania
Rozbudowa sali wiejskiej wraz rozbiórką budynków gospodarczych w miejscowości Laskowice	Rozbudowa sali wiejskiej	2022-2023	1 769 546,93 zł	Budżet gminy Rządowy Fundusz Polski Ład
Zagospodarowanie placu zabaw w Laskowicach	Zagospodarowanie placu zabaw w Laskowicach.	2023	15 000,00 zł.	Fundusz sołecki
Utwardzenie kostką terenu na plac zabaw w Ciarce	Utwardzenie kostką terenu na plac zabaw w Ciarce	2023	23 500,00 zł.	Fundusz sołecki
Zmiana systemu ogrzewania w starej części sali wiejskiej w Laskowicach	Zmiana systemu ogrzewania w starej części Sali wiejskiej w Laskowicach	2023	13 000,00 zł.	Fundusz sołecki
Opracowano dokumentację projektową „Kanalizacja wsi Ciarca”	Przygotowano projekt na inwestycję związaną z kanalizacją wsi Ciarca	2023	110 000,00	Budżet gminy RPO WO 2014-2020
„Bliskie spotkanie z legendami i historią”	Spotkania autorskie, podczas których przedstawiono uczestnikom legendy i bogatą historię miejscowości Laskowice	2023	5000	Budżet gminy Stowarzyszenie Przyjaciół Wsi Laskowice

[Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji Urzędu Gminy w Lasowicach Wielkich]

## KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Gminny program rewitalizacji odznacza się także komplementarnością w zakresie źródeł finansowania. Dla przedsięwzięć podstawowych i uzupełniających ujętych w GPR możliwe są źródła finansowania z wykorzystaniem:

- środków unijnych krajowych – krajowych programów operacyjnych, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, Fundusz Odbudowy,
- środków unijnych regionalnych (m.in. Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych: EFRR, EFS+ i Funduszu Spójności, w ramach Funduszy Europejskich dla Opolszczyzny),
- Fundusze EOG i Fundusze Norweskie,
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- państwowych funduszy celowych, pożyczek, kredytów i dotacji,
- środków własnych gminy,
- środków prywatnych.

## 9. FINANSOWANIE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACYJNEGO

Niniejszy rozdział przedstawia ramowy plan finansowy dla *Gminnego programu rewitalizacji dla gminy Lasowice Wielkie*. Zakłada się, że gminny program rewitalizacji będzie wdrażany z wykorzystaniem zróżnicowanych źródeł finansowania, co pozwoli na skuteczniejszy i efektywniejszy proces realizacji zaplanowanych przedsięwzięć. Ponieważ projekty mogą być realizowane przez różne podmioty z każdego z trzech sektorów (publicznego, prywatnego i społecznego), także finansowanie może pochodzić z różnych źródeł. Koszt wszystkich planowanych przedsięwzięć podstawowych został oszacowany na poziomie: **7 806 000 zł**. Największe znaczenie w finansowaniu przedsięwzięć mają środki własne budżetu gminy, środki budżetu państwa, fundusze europejskie oraz inne środki krajowe i zagraniczne. Realizacja danego przedsięwzięcia, jego ostateczny kształt i termin wykonania, w szczególności projektów inwestycyjnych, będzie uzależniony od wysokości zewnętrznych źródeł dofinansowania.

TABELA 29. PLAN FINANSOWY PRZEDSIĘWZIĘĆ PODSTAWOWYCH PLANOWANYCH DO REALIZACJI W RAMACH GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY LASOWICE WIELKIE

Nr	Nazwa Przedsięwzięcia/projektu	Wartość [PLN]	Planowany termin realizacji	Możliwe źródła finansowania
<b>PODOBSZAR REWITALIZACJI CIARKA</b>				
1.	Rewitalizacja centrum integracji w Ciarce	2 500 000	2025-2026	Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027 (w tym Priorytet 10), budżet gminy, KPO, środki prywatne, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, Fundusz Odbudowy, fundusze europejskie w ramach programów krajowych, środki WFOŚiGW w Opolu
	Integracja w Ciarce – spotkania dla mieszkańców	2 000		Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027, budżet gminy, PROW, środki NGO, programy krajowe, środki prywatne
<b>PODOBSZAR REWITALIZACJI LASKOWICE</b>				

Nr	Nazwa Przedsięwzięcia/projektu	Wartość [PLN]	Planowany termin realizacji	Możliwe źródła finansowania
2.	Bezpieczeństwo i pierwsza pomoc – zajęcia dla dzieci i młodzieży w Laskowicach	2 000	2025-2026	Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027, budżet gminy, PROW, środki NGO, programy krajowe, środki prywatne
<b>PODOB SZAR REWITALIZACJI TUŁY</b>				
3.	Rewitalizacja centrum aktywności społecznej w Tułach 2500 000 zł	2500 000	2025-2026	Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027 (w tym Priorytet 10), budżet gminy, KPO, środki prywatne, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, Fundusz Odbudowy, fundusze europejskie w ramach programów krajowych, środki WFOŚiGW w Opolu
4.	Integracja międzypokoleniowa w Tułach	2000	2025-2026	Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027, budżet gminy, PROW, środki NGO, programy krajowe, środki prywatne
<b>POZA OBSZAREM REWITALIZACJI</b>				
5.	Przyjaźni dla dzieci – budowa żłobka w Lasowicach Wielkich	5 300 000	2025-2026	Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027 (w tym Priorytet 10), budżet gminy, KPO, środki prywatne, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, Fundusz Odbudowy, fundusze europejskie w ramach programów krajowych, środki WFOŚiGW w Opolu
<b>Razem</b>		<b>7 806 000 zł</b>		

[Źródło: Opracowanie własne]

## 10. SPÓJNOŚĆ GPR Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

### 10.1. DOKUMENTY EUROPEJSKIE I KRAJOWE

Niniejszy program rewitalizacji wykazuje również silne powiązanie z celami strategicznymi europejskich i krajowych dokumentów strategicznych.

TABELA 30. SPÓJNOŚĆ CELÓW I KIERUNKÓW DZIAŁAŃ GPR Z DOKUMENTAMI SZCZEBŁA WSPÓLNOTOWEGO I KRAJOWEGO

CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE dokumentów szczebla wspólnotowego i krajowego	CELE OPERACYJNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ W GRP GMINY LASOWICE WIELKIE					
	I			II		
	I.1.	I.2.	I.3.	II.1.	II.2.	II.3.
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)						
Cel szczegółowy I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną						

CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE dokumentów szczebla wspólnotowego i krajowego	CELE OPERACYJNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ W GRP GMINY LASOWICE WIELKIE					
	I			II		
	I.1.	I.2.	I.3.	II.1.	II.2.	II.3.
Cel szczegółowy II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony						
Cel szczegółowy III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu						
Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności						
1. Jakościowy, innowacyjny rozwój gospodarki prowadzący do zwiększenia jej produktywności, uwzględniający transformację cyfrową kraju i społeczeństwa						
2. Zielona transformacja gospodarki oraz rozwój zielonej, inteligentnej mobilności						
3. Wzrost kapitału społecznego i jakości życia, w szczególności poprzez zapewnienie poprawy stanu zdrowia obywateli oraz wyższej jakości edukacji i umiejętności dostosowanych do potrzeb nowoczesnej gospodarki						
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030						
Cel szczegółowy 1 – Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych						
Cel szczegółowy 1 – Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów						
Cel szczegółowy 2 – Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych 2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego						
Cel szczegółowy 2 – Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych 2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym						
Cel szczegółowy 3 – Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie 3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych						

CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE dokumentów szczebla wspólnotowego i krajowego	CELE OPERACYJNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ W GRP GMINY LASOWICE WIELKIE					
	I			II		
	I.1.	I.2.	I.3.	II.1.	II.2.	II.3.
Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu						
INTELIĞENTNY ROZWÓJ INNOWACJE - „Unia innowacji”						
INTELIĞENTNY ROZWÓJ EDUKACJA - „Młodzież w drodze”						
ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ KLIMAT, ENERGIA I MOBILNOŚĆ - Europa efektywnie korzystająca z zasobów”						
ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ KONKURENCYJNOŚĆ - Polityka przemysłowa w erze globalizacji”						
ROZWÓJ SPRZYJAJĄCY WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU ZATRUDNIENIE I UMIEJĘTNOŚCI - „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia”						
ROZWÓJ SPRZYJAJĄCY WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU WALKA Z UBÓSTWEM - „Europejski program walki z ubóstwem”						

[Źródło: Opracowanie własne]

## 10.2. DOKUMENTY REGIONALNE

Zapisy wspierające osoby zagrożone wykluczeniem społecznym i marginalizacją, ze specjalnymi potrzebami, rozwojem przedsiębiorczości itp. oraz związane z modernizacją infrastruktury czy porządkowaniem struktury przestrzenno-funkcjonalnej znajdujemy w dokumentach regionalnych, a w szczególności w *Strategii rozwoju województwa opolskiego Opolskie 2030*, *Planie zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego* oraz w dokumentach regionalnych związanych z wydatkowaniem środków europejskich (FEO 2021-2027). Wiele celów w powyższych dokumentach związanych jest także z ochroną i zrównoważonym wykorzystaniem zasobów naturalnych, zmniejszeniem niskiej emisji i efektywnością energetyczną.

*Strategia rozwoju województwa opolskiego Opolskie 2030* wskazuje obszar gminy Lasowice Wielkie jako obszar strategicznej interwencji (OSI Subregionu Północnego): jako jedną z gmin o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług. Gmina Lasowice Wielkie wchodzi w obręb obszaru funkcjonalnego Subregionu Północnego Opolszczyzny oraz wiejskiego i przyrodniczego obszaru funkcjonalnego. Gminny program rewitalizacji gminy Lasowice Wielkie poprzez cele i kierunki działań uwzględnia te uwarunkowania, a odpowiednie zapisy je realizują.

TABELA 31. SPÓJNOŚĆ GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY LASOWICE WIELKIE Z CELAMI STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO OPOLSKIE 2030 I PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

Cel strategiczny i operacyjny	Powiązanie i sposób realizacji przez GPR założeń strategicznego dokumentu
Strategia rozwoju województwa opolskiego <i>Opolskie 2030</i>	
<p>GPR Gminy Lasowice Wielkie zakłada m.in. rewitalizację obiektów i przestrzeni publicznych, integrację i aktywizację społeczną, przeciwdziałanie wykluczeniu i marginalizacji oraz podnoszenie kwalifikacji mieszkańców i jest zgodny oraz realizuje Cel strategiczny 1: Człowiek i relacje – mieszkańcy gotowi na wyzwania i tworzący otwartą wspólnotę oraz poniższe cele operacyjne Strategii Opolskie 2030:</p> <p>Cel strategiczny 1: Człowiek i relacje – mieszkańcy gotowi na wyzwania i tworzący otwartą wspólnotę</p> <p>1. Trwałe więzi społeczne</p>	<p>GPR poprzez realizację poniższych celów operacyjnych i kierunków działań wpisuje się w założenia Strategii Opolskie 2030:</p> <p>I. Eliminacja zjawisk kryzysowych poprzez aktywizację społeczności lokalnej</p> <p>I.1. Działania aktywizujące grupy zagrożone wykluczeniem i marginalizacją oraz wsparcie organizacji pozarządowych</p> <p>I.2. Wspieranie integracji i współpracy lokalnej, w tym rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjno-sportowej oraz edukacji</p> <p>I.3. Wsparcie osób starszych, samotnych, potrzebujących opieki oraz rodzin, w tym poprawa dostępu do usług</p> <p>II. Poprawa warunków i jakości życia oraz zrównoważony rozwój obszaru</p> <p>II.1. Adaptacja i budowa obiektów i terenów wspierających aktywizację mieszkańców, w tym grup zagrożonych wykluczeniem</p> <p>II.2. Wspieranie przedsiębiorczości, w tym rozwój infrastruktury i atrakcji turystycznych</p>
<p>Cel strategiczny 1: Człowiek i relacje – mieszkańcy gotowi na wyzwania i tworzący otwartą wspólnotę</p> <p>2. Wykwalifikowani mieszkańcy</p>	<p>I. Eliminacja zjawisk kryzysowych poprzez aktywizację społeczności lokalnej</p> <p>I.1. Działania aktywizujące grupy zagrożone wykluczeniem i marginalizacją oraz wsparcie organizacji pozarządowych</p> <p>I.2. Wspieranie integracji i współpracy lokalnej, w tym rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjno-sportowej oraz edukacji</p> <p>I.3. Wsparcie osób starszych, samotnych, potrzebujących opieki oraz rodzin, w tym poprawa dostępu do usług</p>
<p>Cel strategiczny 1: Człowiek i relacje – mieszkańcy gotowi na wyzwania i tworzący otwartą wspólnotę</p> <p>3. Rozwinięte i dostępne usługi</p>	<p>I. Eliminacja zjawisk kryzysowych poprzez aktywizację społeczności lokalnej</p> <p>I.1. Działania aktywizujące grupy zagrożone wykluczeniem i marginalizacją oraz wsparcie organizacji pozarządowych</p> <p>I.2. Wspieranie integracji i współpracy lokalnej, w tym rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjno-sportowej oraz edukacji</p> <p>I.3. Wsparcie osób starszych, samotnych, potrzebujących opieki oraz rodzin, w tym poprawa dostępu do usług</p> <p>II. Poprawa warunków i jakości życia oraz zrównoważony rozwój obszaru</p> <p>II.1. Adaptacja i budowa obiektów i terenów wspierających aktywizację mieszkańców, w tym grup zagrożonych wykluczeniem</p>



Cel strategiczny i operacyjny	Powiązanie i sposób realizacji przez GPR założeń strategicznego dokumentu
<p>Cel strategiczny 1: Człowiek i relacje – mieszkańcy gotowi na wyzwania i tworzący otwartą wspólnotę</p> <p>1. Bezpieczny region</p>	<p>I. Eliminacja zjawisk kryzysowych poprzez aktywizację społeczności lokalnej</p> <p>I.1. Działania aktywizujące grupy zagrożone wykluczeniem i marginalizacją oraz wsparcie organizacji pozarządowych</p> <p>II. Poprawa warunków i jakości życia oraz zrównoważony rozwój obszaru</p> <p>II.1. Adaptacja i budowa obiektów i terenów wspierających aktywizację mieszkańców, w tym grup zagrożonych wykluczeniem</p> <p>II.3. Poprawa jakości środowiska oraz ochrona i rozwój zielonej infrastruktury i adaptacja do zmian klimatu</p>
<p>Cel strategiczny 2: Środowisko i rozwój – środowisko odporne na zmiany klimatyczne i sprzyjające rozwojowi</p> <p>1. Opolskie zeroemisyjne</p>	<p>I. Eliminacja zjawisk kryzysowych poprzez aktywizację społeczności lokalnej</p> <p>I.3. Wsparcie osób starszych, samotnych, potrzebujących opieki oraz rodzin, w tym poprawa dostępu do usług</p> <p>II. Poprawa warunków i jakości życia oraz zrównoważony rozwój obszaru</p> <p>II.1. Adaptacja i budowa obiektów i terenów wspierających aktywizację mieszkańców, w tym grup zagrożonych wykluczeniem</p> <p>II.3. Poprawa jakości środowiska oraz ochrona i rozwój zielonej infrastruktury i adaptacja do zmian klimatu</p>
<p>Cel strategiczny 2: Środowisko i rozwój – środowisko odporne na zmiany klimatyczne i sprzyjające rozwojowi</p> <p>2. Przyjazne środowisko i racjonalna gospodarka zasobami</p>	<p>II. Poprawa warunków i jakości życia oraz zrównoważony rozwój obszaru</p> <p>II.3. Poprawa jakości środowiska oraz ochrona i rozwój zielonej infrastruktury i adaptacja do zmian klimatu</p>
<p>Cel strategiczny 2: Środowisko i rozwój – środowisko odporne na zmiany klimatyczne i sprzyjające rozwojowi</p> <p>3. Wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe</p>	<p>II. Poprawa warunków i jakości życia oraz zrównoważony rozwój obszaru</p> <p>II.3. Poprawa jakości środowiska oraz ochrona i rozwój zielonej infrastruktury i adaptacja do zmian klimatu</p> <p>GPR zakłada realizację powyższych celów poprzez przywracanie bioróżnorodności, ochronę i kształtowanie krajobrazu, wprowadzanie zieleni.</p>
<p>Cel strategiczny 3: Silna gospodarka – gospodarka inteligentna wzmacniająca konkurencyjność regionu</p> <p>1. Gospodarka otwarta na współpracę</p>	<p>I. Eliminacja zjawisk kryzysowych poprzez aktywizację społeczności lokalnej</p> <p>I.2. Wspieranie integracji i współpracy lokalnej, w tym rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjno-sportowej oraz edukacji</p> <p>I.3. Wsparcie osób starszych, samotnych, potrzebujących opieki oraz rodzin, w tym poprawa dostępu do usług</p> <p>II. Poprawa warunków i jakości życia oraz zrównoważony rozwój obszaru</p> <p>II.1. Adaptacja i budowa obiektów i terenów wspierających aktywizację mieszkańców, w tym grup zagrożonych wykluczeniem</p> <p>II.2. Wspieranie przedsiębiorczości, w tym rozwój infrastruktury i atrakcji turystycznych</p> <p>II.3. Poprawa jakości środowiska oraz ochrona i rozwój zielonej infrastruktury i adaptacja do zmian klimatu.</p>

Cel strategiczny i operacyjny	Powiązanie i sposób realizacji przez GPR założeń strategicznego dokumentu
	GPR zakłada realizację powyższych celów poprzez wspieranie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i współpracy publiczno-prywatnej.
<p>Cel strategiczny 3: Silna gospodarka – gospodarka inteligentna wzmacniająca konkurencyjność regionu</p> <p>2. Silne branże</p>	<p>I. Eliminacja zjawisk kryzysowych poprzez aktywizację społeczności lokalnej</p> <p>I.3. Wsparcie osób starszych, samotnych, potrzebujących opieki oraz rodzin, w tym poprawa dostępu do usług</p> <p>II. Poprawa warunków i jakości życia oraz zrównoważony rozwój obszaru</p> <p>II.1. Adaptacja i budowa obiektów i terenów wspierających aktywizację mieszkańców, w tym grup zagrożonych wykluczeniem</p> <p>II.2. Wspieranie przedsiębiorczości, w tym rozwój infrastruktury i atrakcji turystycznych</p> <p>II.3. Poprawa jakości środowiska oraz ochrona i rozwój zielonej infrastruktury i adaptacja do zmian klimatu.</p> <p>GPR zakłada realizację powyższych celów poprzez wspieranie powstawania miejsc pracy. Poprawę klimatu inwestycyjnego.</p>
<p>Cel strategiczny 3: Silna gospodarka – gospodarka inteligentna wzmacniająca konkurencyjność regionu</p> <p>1. Ceniona marka regionu</p>	<p>II. Poprawa warunków i jakości życia oraz zrównoważony rozwój obszaru</p> <p>II.1. Adaptacja i budowa obiektów i terenów wspierających aktywizację mieszkańców, w tym grup zagrożonych wykluczeniem</p> <p>II.2. Wspieranie przedsiębiorczości, w tym rozwój infrastruktury i atrakcji turystycznych</p> <p>II.3. Poprawa jakości środowiska oraz ochrona i rozwój zielonej infrastruktury i adaptacja do zmian klimatu.</p> <p>GPR zakłada realizację powyższych celów poprzez dbałość o zachowanie i rozwój dziedzictwa kulturowego, rozwój produktów turystycznych.</p>
<p>GPR zakłada również realizację celów polityki przestrzennej i rekomendacji dla OSI Subregion Północny.</p> <p>Cele polityki przestrzennej i rekomendacje – OSI Subregion północny</p>	<p>II. Poprawa warunków i jakości życia oraz zrównoważony rozwój obszaru</p> <p>II.1. Adaptacja i budowa obiektów i terenów wspierających aktywizację mieszkańców, w tym grup zagrożonych wykluczeniem</p> <p>II.2. Wspieranie przedsiębiorczości, w tym rozwój infrastruktury i atrakcji turystycznych</p> <p>II.3. Poprawa jakości środowiska oraz ochrona i rozwój zielonej infrastruktury i adaptacja do zmian klimatu.</p>
<p><b>Plan zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego (PZPWO)</b></p>	
<p>GPR Gminy Lasowice Wielkie zakłada m.in. rewitalizację obiektów i przestrzeni publicznych, w tym zabytkowych, poprawę ładu przestrzennego i krajobrazu lokalnego oraz ochronę środowiska, co jest zgodne oraz realizuje strategiczny cel polityki przestrzennej województwa opolskiego tj.: kształtowanie struktury przestrzennej odznaczającej się wysokim poziomem ładu przestrzennego, która będzie umożliwiała wykorzystanie jego zróżnicowanych terytorialnie potencjałów, zapewniała konkurencyjność w stosunku do otoczenia zewnętrznego i eliminowała niekorzystne różnice w</p>	<p>GPR zakłada intensyfikację integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego.</p> <p>Zgodnie z PZPWO Gmina Lasowice Wielkie to jedna z gmin o relatywnie najgorszym dostępie do usług publicznych w województwie opolskim obok gmin tj. Brzeg, Domaszowice, Nysa, Reńska Wieś, Gorzów Śląski i Jemielnica. Zatem gmina należy do obszaru o</p>

Cel strategiczny i operacyjny	Powiązanie i sposób realizacji przez GPR założeń strategicznego dokumentu
<p>warunkach życia wewnątrz regionu, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.</p> <p>Szczegółowe zasady gospodarowania przestrzenią:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• zasada zachowania ładu przestrzennego - prowadzenie efektywnej i racjonalnej polityki przestrzennej i planistycznej na wszystkich poziomach planowania przestrzennego;</li> <li>• zasada racjonalnego kształtowania sieci osadniczej - dążenie do spójności struktury funkcjonalno-przestrzennej, zwartości struktury przestrzennej wiejskich jednostek osadniczych oraz uzyskaniu równowagi terenów zabudowanych i terenów zieleni;</li> <li>• zasada preferencji intensyfikacji zabudowy na terenach zainwestowanych wraz z ich regeneracją (odnową);</li> <li>• zasada budowania tożsamości regionalnej poprzez zachowanie dziedzictwa kulturowego;</li> <li>• zasada spójności i ciągłości przestrzennej przy wyznaczaniu obszarów planistycznych i ich strefowaniu, polegająca na wskazaniu, poszanowaniu i ochronie obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo;</li> <li>• zasada poprawy dostępności przestrzennej i stymulowania rozwoju;</li> <li>• zasada rozwoju infrastruktury społecznej – zaspokajającej potrzeby zwłaszcza w dziedzinie ochrony zdrowia, edukacji i mieszkalnictwa, a także kultury i sportu;</li> <li>• zasada racjonalnego kształtowania stref aktywizacji gospodarczej;</li> <li>• zasada racjonalnego zagospodarowania;</li> <li>• zasada wyznaczania obszarów funkcjonalnych i problemowych.</li> </ul>	<p>najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe.</p> <p>GPR gminy Lasowice Wielkie jest spójny z wyzwaniami rozwoju przestrzennego określonymi w PZPWO, w szczególności z poprawą ładu przestrzennego oraz dostosowaniem do skutków zmian klimatycznych. Jednocześnie stwierdza się, że zachowano spójność dokumentu z ustalonymi w PZPWO zasadami gospodarowania przestrzenią i kierunkami zagospodarowania przestrzennego, w szczególności poprzez poniższe cele i kierunki działań:</p> <p>I. Eliminacja zjawisk kryzysowych poprzez aktywizację społeczności lokalnej</p> <p>I.1. Działania aktywizujące grupy zagrożone wykluczeniem i marginalizacją oraz wsparcie organizacji pozarządowych</p> <p>I.2. Wspieranie integracji i współpracy lokalnej, w tym rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjno-sportowej oraz edukacji</p> <p>I.3. Wsparcie osób starszych, samotnych, potrzebujących opieki oraz rodzin, w tym poprawa dostępu do usług</p> <p>II. Poprawa warunków i jakości życia oraz zrównoważony rozwój obszaru</p> <p>II.1. Adaptacja i budowa obiektów i terenów wspierających aktywizację mieszkańców, w tym grup zagrożonych wykluczeniem</p> <p>II.2. Wspieranie przedsiębiorczości, w tym rozwój infrastruktury i atrakcji turystycznych</p> <p>II.3. Poprawa jakości środowiska oraz ochrona i rozwój zielonej infrastruktury i adaptacja do zmian klimatu</p>

Źródło: Opracowanie własne

### 10.3. DOKUMENTY LOKALNE

Gminny program rewitalizacji realizuje również założenia innych dokumentów strategicznych i planistycznych na szczeblu lokalnym stanowiąc istotny element całościowej wizji rozwoju gminy Lasowice Wielkie. Komplementarność z celami, działaniami czy priorytetami innych dokumentów wpływa na skuteczność i efektywność procesu rewitalizacji. Niniejszy program zakłada realizację celów innych dokumentów strategicznych i planistycznych gminy Lasowice Wielkie poprzez realizację celów operacyjnych i kierunków działań zawartych w GPR.

TABELA 32. POWIĄZANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY LASOWICE WIELKIE Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI GMINY

Dokument strategiczny	Powiązanie i sposób realizacji przez GPR założeń strategicznego dokumentu
<b>Strategia rozwoju gminy Lasowice Wielkie na lata 2024 – 2030</b>	
Cele rozwojowe:	GPR Gminy Lasowice Wielkie zakłada m.in. rewitalizację obiektów i przestrzeni publicznych, integrację i aktywizację

Dokument strategiczny	Powiązanie i sposób realizacji przez GPR założeń strategicznego dokumentu
<p>I. Gmina przyjazna dla mieszkańców</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Dostosowanie usług do potrzeb mieszkańców</li> <li>• Zwiększenie aktywności, świadomości i współpracy mieszkańców</li> </ul> <p>II. Gmina atrakcyjna dla turystów i inwestorów</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Wykorzystanie potencjału turystycznego</li> <li>• Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej</li> </ul> <p>III. Gmina dbająca o środowisko i odporna na zmiany klimatu</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Ochrona środowiska i zdrowia mieszkańców</li> <li>• Zwiększenie odporności na zmiany klimatu</li> </ul>	<p>społeczną, przeciwdziałanie wykluczeniu i marginalizacji oraz podnoszenie kwalifikacji mieszkańców i rozwój warunków dla przedsiębiorczości, co jest zgodne oraz realizuje Strategię rozwoju gminy Lasowice Wielkie poprzez następujące cele operacyjne i kierunki działań:</p> <p>I. Eliminacja zjawisk kryzysowych poprzez aktywizację społeczności lokalnej</p> <p>I.1. Działania aktywizujące grupy zagrożone wykluczeniem i marginalizacją oraz wsparcie organizacji pozarządowych</p> <p>I.2. Wspieranie integracji i współpracy lokalnej, w tym rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjno-sportowej oraz edukacji</p> <p>I.3. Wsparcie osób starszych, samotnych, potrzebujących opieki oraz rodzin, w tym poprawa dostępu do usług</p> <p>II. Poprawa warunków i jakości życia oraz zrównoważony rozwój obszaru</p> <p>II.1. Adaptacja i budowa obiektów i terenów wspierających aktywizację mieszkańców, w tym grup zagrożonych wykluczeniem</p> <p>II.2. Wspieranie przedsiębiorczości, w tym rozwój infrastruktury i atrakcji turystycznych</p> <p>II.3. Poprawa jakości środowiska oraz ochrona i rozwój zielonej infrastruktury i adaptacja do zmian klimatu.</p>
<b>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lasowice Wielkie</b>	
<p>Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów:</p> <p>1) ochrona środowiska i jego zasobów poprzez:</p> <p>a) ochronę wód powierzchniowych i podziemnych,</p> <p>b) ochronę lasów i zadrzewień śródpolnych oraz dolesienia z zachowaniem na całym obszarze gminy funkcji lasów ochronnych,</p> <p>c) ochronę złóż surowców mineralnych,</p> <p>d) ochronę areału rolnego o I - III klasie bonitacji,</p> <p>e) uporządkowanie gospodarki wodno – ściekowej.</p> <p>2) budowa i przebudowa układu komunikacyjnego gminy, poprzez:</p> <p>a) budowę nowych ulic i ciągów pieszo-jezdnych dla obsługi istniejącej i projektowanej zabudowy mieszkaniowej oraz budowę układu tras rowerowych komunikacyjnych i rekreacyjnych.</p> <p>3) budowa i przebudowa systemów infrastruktury technicznej, poprzez:</p> <p>a) remonty i rozbudowę sieci wodociągowej oraz kontynuację budowy kanalizacji sanitarnej w obszarach skoncentrowanej zabudowy,</p> <p>c) budowę kompleksowego systemu odprowadzania wód opadowych i roztopowych dla całej gminy,</p>	<p>GPR Gminy Lasowice Wielkie zakłada m.in. rewitalizację obiektów i przestrzeni publicznych, w tym zabytkowych, poprawę ładu przestrzennego i krajobrazu lokalnego oraz ochronę środowiska, co jest zgodne oraz realizuje Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lasowice Wielkie poprzez następujące cele operacyjne i kierunki działań:</p> <p>I. Eliminacja zjawisk kryzysowych poprzez aktywizację społeczności lokalnej</p> <p>I.3. Wsparcie osób starszych, samotnych, potrzebujących opieki oraz rodzin, w tym poprawa dostępu do usług</p> <p>II. Poprawa warunków i jakości życia oraz zrównoważony rozwój obszaru</p> <p>II.1. Adaptacja i budowa obiektów i terenów wspierających aktywizację mieszkańców, w tym grup zagrożonych wykluczeniem</p> <p>II.2. Wspieranie przedsiębiorczości, w tym rozwój infrastruktury i atrakcji turystycznych</p> <p>II.3. Poprawa jakości środowiska oraz ochrona i rozwój zielonej infrastruktury i adaptacja do zmian klimatu</p>

Dokument strategiczny	Powiązanie i sposób realizacji przez GPR założeń strategicznego dokumentu
<p>d) rozbudowę sieci zaopatrzenia w gaz oraz dopuszczenie lokalizowania odnawialnych źródeł energii o mocy nie przekraczającej 100 kW.</p> <p>4) wzrost atrakcyjności gminy, poprzez:</p> <p>a) wyznaczenie terenów pod budownictwo mieszkaniowo – usługowe,</p> <p>b) wyznaczenie terenów pod działalności produkcyjne i usługowe,</p> <p>c) wyznaczenie terenów usług turystyki i sportu,</p> <p>d) wyznaczenie przestrzeni publicznych.</p>	
<b>Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lasowice Wielkie</b>	
<p><b>Cel strategiczny 1. Wsparcie na rzecz osób bezrobotnych.</b></p> <p>Kierunki działania:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Integracja podmiotów podejmujących działania na rzecz osób bezrobotnych;</li> <li>2. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitorowania i zmniejszania zjawiska bezrobocia na terenie gminy;</li> <li>3. Opracowanie i wdrażanie programów i działań aktywizacyjnych;</li> <li>4. Rozpoznanie środowisk zagrożonych dziedziczeniem bezrobocia;</li> <li>5. Tworzenie na terenie gminy sprzyjającego klimatu dla potencjalnych inwestorów mogących tworzyć nowe miejsca pracy;</li> <li>6. Objęcie pracą socjalną osób długotrwale bezrobotnych w ten sposób, by zachęcać je do systematycznego poszukiwania oferty pracy;</li> <li>7. Współdziałanie w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przez instytucje rynku pracy;</li> </ol> <p>Cel strategiczny 2. Integracja i aktywizacja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p> <p>Kierunki działania:</p>	<p>GPR Gminy Lasowice Wielkie zakłada m.in. rewitalizację obiektów i przestrzeni publicznych, integrację i aktywizację społeczną, przeciwdziałanie wykluczeniu i marginalizacji oraz opiekę nad seniorami, wsparcie rodzin i osób bezrobotnych, co jest zgodne oraz realizuje Strategię rozwiązywanie problemów społecznych gminy Lasowice Wielkie poprzez następujące cele operacyjne i kierunki działań:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>I. Eliminacja zjawisk kryzysowych poprzez aktywizację społeczności lokalnej             <ol style="list-style-type: none"> <li>I.1. Działania aktywizujące grupy zagrożone wykluczeniem i marginalizacją oraz wsparcie organizacji pozarządowych</li> <li>I.2. Wspieranie integracji i współpracy lokalnej, w tym rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjno-sportowej oraz edukacji</li> <li>I.3. Wsparcie osób starszych, samotnych, potrzebujących opieki oraz rodzin, w tym poprawa dostępu do usług</li> </ol> </li> <li>II. Poprawa warunków i jakości życia oraz zrównoważony rozwój obszaru             <ol style="list-style-type: none"> <li>II.1. Adaptacja i budowa obiektów i terenów wspierających aktywizację mieszkańców, w tym grup zagrożonych wykluczeniem</li> </ol> </li> </ol>



Dokument strategiczny	Powiązanie i sposób realizacji przez GPR założeń strategicznego dokumentu
<p>1. Zmniejszenie skutków ubóstwa poprzez systematyczną pomoc finansową i rzeczową realizowaną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i współpracujące z nim organizacje pozarządowe;</p> <p>2. Rozwój działań wspierających aktywność zawodową i edukacyjną osób najuboższych;</p> <p>Cel operacyjny 3 Zintegrowany system wsparcia rodzin.</p> <p>Kierunki działania:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Diagnozowanie i monitorowanie deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, wydolności opiekuńczo-wychowawczej, zaniedbań względem dzieci;</li> <li>2. Ocena sytuacji dziecka w rodzinie, środowisku szkolnym, rówieśniczym;</li> <li>3. Prowadzenie interwencji w sytuacjach kryzysowych w środowisku domowym;</li> <li>4. Rozwój form pracy socjalnej ze szczególnym uwzględnieniem dzieci ze środowisk niewydolnych wychowawczo;</li> </ol> <p>Cel strategiczny 4 Rozwijanie zintegrowanego systemu wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych.</p> <p>Kierunki działania:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Aktywizacja osób niepełnosprawnych i starszych;</li> <li>2. Udzielanie poradnictwa i wsparcia dla osób niepełnosprawnych;</li> <li>3. Upowszechnianie informacji o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych oraz dostępnych formach pomocy;</li> <li>4. Rozwój wolontariatu;</li> <li>5. Podnoszenie jakości usług opiekuńczych dla osób starszych i niepełnosprawnych poprzez szkolenie kadr;</li> <li>7. Podejmowanie działań zmierzających do systematycznego łamania barier dla osób niepełnosprawnych ruchowo;</li> <li>8. Wsparcie materialne dla osób samotnych, w podeszłym wieku i osób niepełnosprawnych.</li> </ol>	

Źródło: Opracowanie własne

#### 10.4. ZGODNOŚĆ GPR Z FUNKCJĄ STRATEGII IIT

Gminny program rewitalizacji dla gminy Lasowice Wielkie pełni funkcję strategii IIT w odniesieniu do przewidzianych w nim działań finansowanych ze środków polityki spójności. Zakres GPR obejmuje zarówno elementy określone w art. 15 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, jak i podstawowe elementy strategii IIT zgodnie z art. 36 ust. 8 tzw. ustawy wdrożeniowej oraz został opracowany z uwzględnieniem *Zasad realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027* i zawiera:

- syntezę diagnozy obszaru realizacji IIT wraz z analizą problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych,
- cele, jakie mają być zrealizowane w ramach IIT, ze wskazaniem wykorzystanego podejścia zintegrowanego, oczekiwanych wskaźników rezultatu i produktu powiązanych z realizacją właściwego programu,
- listę projektów realizujących wyznaczone cele wraz z informacją na temat sposobu ich wskazania oraz powiązania z innymi projektami,
- opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych (art. 29 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 w powiązaniu z art. 8).

## 11. OPIS STRUKTURY ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

### 11.1. STRUKTURA ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ GPR WRAZ Z KOSZTAMI I HARMONOGRAMEM

Gminny program rewitalizacji to dokument, który wyznacza cele oraz służące ich osiągnięciu kierunki działań na obszarze rewitalizacji. Za wdrażanie zapisów dokumentu oraz prowadzenie całego procesu rewitalizacji na wskazanych podobszarach, jako zadania własnego gminy, odpowiadać będzie **Wójt gminy Lasowice Wielkie**. Jednakże realizacja planowanych przedsięwzięć w ramach „Gminnego programu rewitalizacji dla gminy Lasowice Wielkie” będzie wymagała zaangażowania zarówno ze strony samorządu, jak i pozostałych interesariuszy, bowiem proces ten będą wspierać także podmioty i jednostki niepodległe gminie oraz społeczność lokalna.

W celu koordynacji całości procesu realizacji działań i kontroli osiągniętych efektów w ramach wdrażania GPR zakłada się powierzenie tego obowiązku koordynatorowi lub zespołowi koordynującemu. Do zadań **koordynatora lub zespołu koordynującego**, będzie należało prowadzenie, koordynowanie i nadzór spraw związanych z wdrażaniem Programu. Do najważniejszych zadań w tym zakresie należeć będzie:

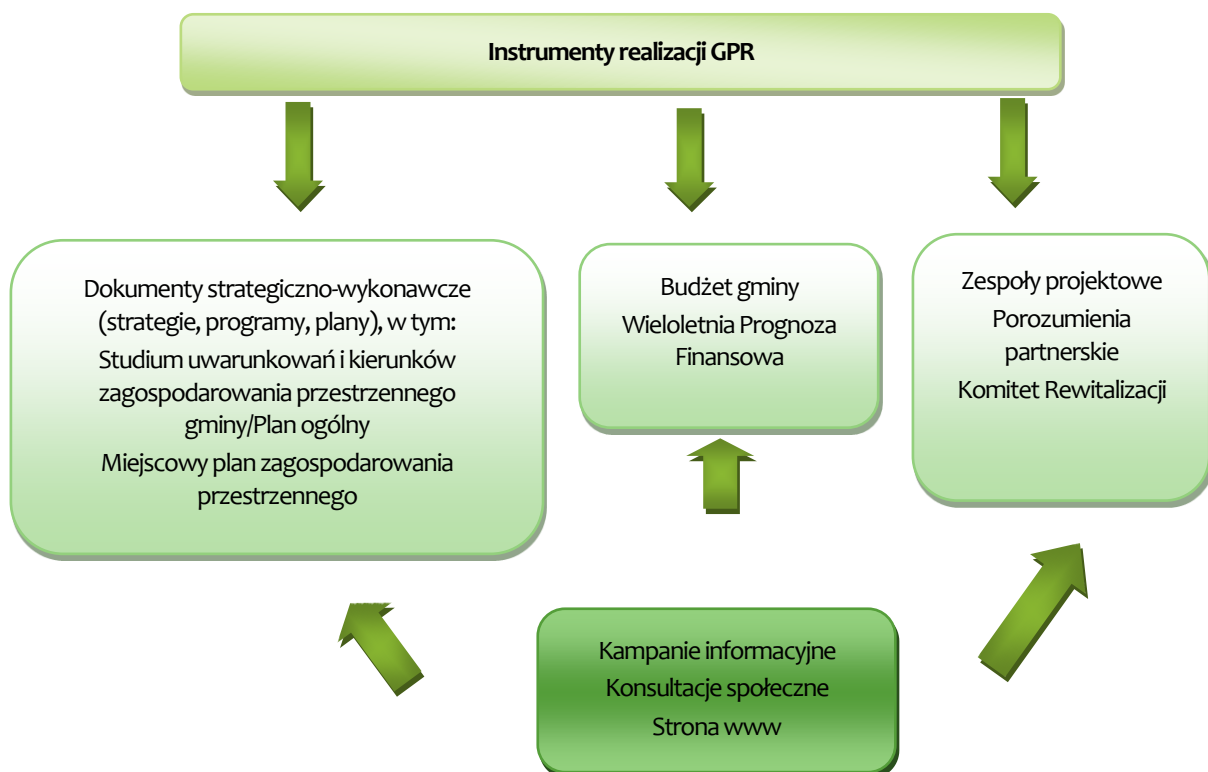
- nawiązywanie kontaktów i współpraca z interesariuszami oraz Komitetem Rewitalizacji,
- analizowanie i zgłaszanie potrzeb związanych z przygotowaniem lub aktualizacją dokumentów wykonawczych,
- monitorowanie dostępności zewnętrznych środków finansowych umożliwiających realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- informowanie opinii publicznej o osiągniętych rezultatach i budowanie współpracy oraz poparcia społecznego dla realizowanych przedsięwzięć – kontakt z mieszkańcami, organizacjami społecznymi i przedsiębiorcami działającymi na obszarach rewitalizacji, zdegradowanych i całej gminy,
- zbieranie danych i raportowanie postępów z realizacji Programu,



- analizowanie prowadzonych działań przez gminę pod kątem zgodności z Programem i w razie potrzeby zgłaszanie konieczności przygotowania korekty Programu lub jego aktualizacji.

W przypadku potrzeby wsparcia merytorycznego Koordynatora, wszyscy kierownicy referatów i pracownicy urzędu gminy oraz kierownicy jednostek organizacyjnych, zobowiązani są do ścisłej współpracy i udzielania niezbędnych informacji. W ramach swoich kompetencji każda z komórek urzędu i/lub jednostek organizacyjnych gminy będzie wdrażała działania, dostosowując w sposób elastyczny swoje zasoby osobowe do określonych aktualnie potrzeb. Do realizacji poszczególnych przedsięwzięć mogą być tworzone zespoły projektowe lub zawiązywane partnerstwa.

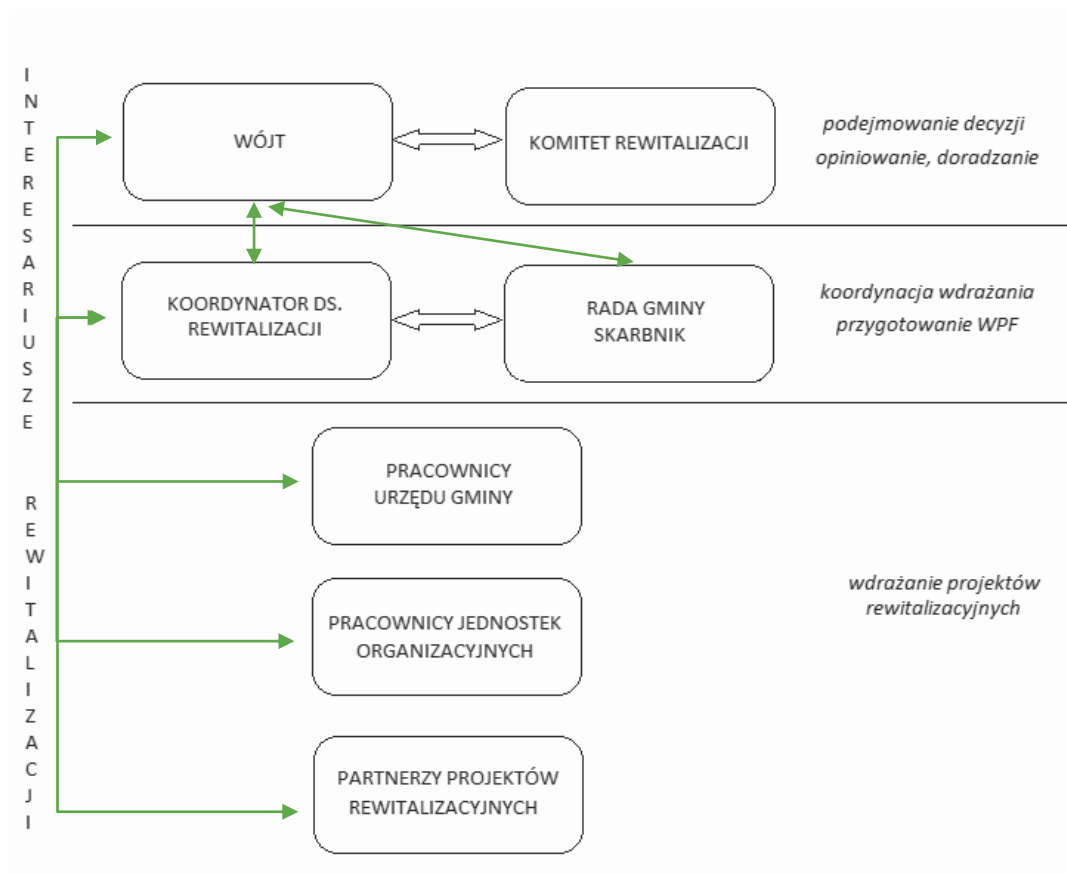
Wyznaczony koordynator będzie ściśle współpracował z **Komitetem Rewitalizacji**, powołanym jako organ opiniotawczo-doradczy Wójta w zakresie rewitalizacji. Głównym zadaniem Komitetu Rewitalizacji będzie opiniowanie oceny aktualności i stopnia realizacji GPR ale także dokumentów i inicjatyw związanych z rewitalizacją. Dodatkowo gmina będzie dążyć do wprowadzenia rozwiązań wykorzystujących nowoczesne technologie i modele informacyjno-komunikacyjne. Narzędzia te pomogą zapewnić sprawną pracę urzędu gminy oraz jednostek podległych, a także wpłyną na poziom informowania mieszkańców.



RYSUNEK 7. INSTRUMENTY WDRAŻANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI [ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE].

Koszty związane z zarządzaniem rewitalizacją sfinansowane zostaną z budżetu gminy w ramach funkcjonowania urzędu i istniejącej struktury organizacyjnej. Nie przewiduje się dodatkowych kosztów na wdrażanie Programu. Praca w ramach Komitetu Rewitalizacyjnego będzie miała charakter społeczny, nieodpłatny. Wszystkie przedsięwzięcia rewitalizacyjne realizujące zadania własne gminy będą wdrażane zgodnie z uchwaloną przez radę gminy **Wieloletnią Prognozą Finansową** (WPF) oraz budżetami rocznymi, zapewniając efektywną realizację zaplanowanych

działań. Do zadań **rady gminy** należy także uchwalenie zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji oraz podejmowanie wszelkich innych uchwał związanych z rewitalizacją, a w szczególności dotyczących zmian czy aktualizacji GPR.



RYSUNEK 8. STRUKTURA ZARZĄDZANIA I WDRAŻANIA REWITALIZACJI [ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE].

Gminny program rewitalizacji będzie dokumentem długookresowym. Nie określono jego terminu obowiązywania, w związku z tym opracowano harmonogram na najbliższe lata, zgodnie z bieżącym okresem obowiązywania dokumentów strategicznych na poziomie regionalnym i lokalnym tj. do roku 2030.

TABELA 33. HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU

Lp.	Nazwa działania	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
ETAP DIAGNOZOWANIA										
1.	Delimitacja									
2.	Konsultacje społeczne uchwały ws. wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji									
3.	Podjęcie uchwały ws. wyznaczenia obszaru									

Lp.	Nazwa działania	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
	zdegradowanego i obszaru rewitalizacji									
ETAP PROGRAMOWANIA										
4.	Podjęcie uchwały ws. przystąpienia do opracowania GPR									
5.	Partycypacja społeczna									
6.	Opracowanie GPR									
7.	Konsultacje społeczne projektu GPR									
8.	Opiniowanie projektu GPR									
9.	Powołanie Komitetu Rewitalizacji									
10.	Uchwalenie GPR									
ETAP WDRAŻANIA										
11.	Zawiązywanie partnerstw									
12.	Przygotowanie dokumentacji do realizacji projektów									
13.	Aplikowanie o dofinansowanie do realizacji projektów									
14.	Posiedzenia Komitetu Rewitalizacji									
15.	Promocja działań									
ETAP MONITOROWANIA										
16.	Gromadzenie informacji									
17.	Sporządzenie raportu									
18.	Zaopiniowanie raportu przez Komitet Rewitalizacji									
19.	Ocena stopnia realizacji GPR									

[Źródło: Opracowanie własne]

## 12. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA W PROCESIE REWITALIZACJI

Partycypacja społeczna procesu rewitalizacji w gminie Lasowice Wielkie obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy. W niniejszym rozdziale opisano sposób zapewnienia interesariuszy (partnerów społeczno-gospodarczych) w procesie rewitalizacji, w tym w ramach Komitetu Rewitalizacji.

Założono, że partycypacja społeczna przy opracowaniu i wdrażaniu Gminnego programu rewitalizacji dla gminy Lasowice Wielkie polega przede wszystkim na:

- poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami,
- prowadzeniu skierowanych do interesariuszy działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji wynikających z ustawy oraz o przebiegu tego procesu,
- inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji,
- zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowywaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności gminnego programu rewitalizacji,
- wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w procesie rewitalizacji,
- zapewnieniu możliwości wypowiedzenia się interesariuszy w czasie przygotowywania, prowadzenia i oceny rewitalizacji.

### **12.1. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA PRZY OPRACOWANIU GPR**

Gminny program rewitalizacji dla gminy Lasowice Wielkie został opracowany w sposób partycypacyjny, z zapewnieniem aktywnego udziału interesariuszy na każdym etapie prowadzenia prac. W czasie przygotowania i opracowywania Programu dążono, aby dać możliwość wypowiedzenia się społeczności lokalnej, w tym potencjalnym partnerom prowadzącym lub zamierzającym prowadzić działalność społeczną lub gospodarczą.

Udział interesariuszy przy pracach nad tworzeniem dokumentu przebiegał następujących etapach:

- konsultacje społeczne projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy Lasowice Wielkie

Na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, zgodnie z art.6 ust. 2 w dniu 17 stycznia 2024 r. Wójt gminy Lasowice Wielkie ogłosił o rozpoczęciu konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy Lasowice Wielkie. O sposobach, miejscach i terminach prowadzenia konsultacji społecznych Wójt Gminy Lasowice Wielkie ogłosił:

- 1) przez publikację w prasie w rozumieniu art. 7 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 1914);
- 2) przez wywieszenie w widocznym miejscu na terenie objętym dokumentem poddawanych konsultacjom oraz w siedzibie urzędu gminy w Lasowicach Wielkich;
- 3) przez udostępnienie informacji na stronie podmiotowej gminy Lasowice Wielkie w Biuletynie Informacji Publicznej oraz na swojej stronie internetowej,
- 4) w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości.

Konsultacje odbyły się w terminie od 17.01.2024 r. do 22.02.2024 r. Projekt przedmiotowej uchwały został umieszczony na stronie internetowej gminy oraz [www.bip.lasowicewielkie.pl](http://www.bip.lasowicewielkie.pl) a także był wyłożony w siedzibie urzędu gminy: Lasowice Wielkie 99A, 46-282 Lasowice Wielkie w pokoju nr 19.

Spotkanie konsultacyjne, na które zapraszano wszystkich interesariuszy rewitalizacji, a w szczególności: mieszkańców, organizacje pozarządowe i przedsiębiorców z terenu gminy odbyło się w dniu 7 lutego 2024 r. o godzinie 15:00 w Urzędzie Gminy Lasowice Wielkie (pok. nr 19)

W ramach konsultacji społecznych udostępnia się ankietę do wypełnienia on-line, pod linkiem: <https://forms.gle/NV8HHDzVvr732D58A>

Wszyscy interesariusze rewitalizacji, w szczególności mieszkańcy gminy oraz lokalne podmioty społeczne i gospodarcze mogły zgłaszać uwagi i wnioski do wyżej wymienionego projektu uchwały, w terminie 35 dni od daty niniejszego ogłoszenia. Uwagi i wnioski mogły być wnoszone:

ustnie do protokołu w Urzędzie Gminy Lasowice Wielkie: 46-282 Lasowice Wielkie 99A, Referat Gospodarki Komunalnej w pokoju nr 19 w godzinach pracy urzędu oraz na spotkaniu konsultacyjnym, które odbyło się 7 lutego 2024 r. o godzinie 15:00 w Urzędzie Gminy Lasowice Wielkie (pok. nr 19)

w formie pisemnej, na adres: Urząd Gminy Lasowice Wielkie 99A, 46-282 Lasowice Wielkie na specjalnie przygotowanym i udostępnionym na stronie internetowej gminy oraz [bip.lasowicewielkie.pl](http://bip.lasowicewielkie.pl) formularzu,

za pomocą środków komunikacji elektronicznej bez konieczności opatrywania ich bezpiecznym podpisem elektronicznym, na adres: [ds\\_rgk@lasowicewielkie.pl](mailto:ds_rgk@lasowicewielkie.pl) na specjalnie przygotowanym i udostępnionym na stronie [bip.lasowicewielkie.pl](http://bip.lasowicewielkie.pl) formularzu.

Wyniki konsultacji zostały opublikowane za pośrednictwem strony internetowej gminy i [www.bip.lasowicewielkie.pl](http://www.bip.lasowicewielkie.pl)

- partycypacja społeczna na etapie przystąpienia do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji i tworzenia dokumentu

Uchwałą nr II/14/24 Rady Gminy Lasowice Wielkie z dnia 29 maja 2024 r. przystąpiono formalnie do sporządzenia *Gminnego programu rewitalizacji dla gminy Lasowice Wielkie*. Wójt Gminy Lasowice Wielkie zapewnił uspołecznienie tego etapu poprzez poinformowanie interesariuszy o podjęciu uchwały o przystąpieniu do sporządzenia dokumentu:

przez publikację w prasie w rozumieniu art. 7 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 1914);

przez wywieszenie w widocznym miejscu na terenie objętym dokumentem poddawany konsultacjom oraz w siedzibie urzędu gminy w Lasowicach Wielkich;

przez udostępnienie informacji na stronie podmiotowej gminy Lasowice Wielkie w Biuletynie Informacji Publicznej oraz na swojej stronie internetowej,

w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości.

Ponadto Wójt Gminy Lasowice Wielkie ogłosił nabór przedsięwzięć rewitalizacyjnych do Gminnego programu rewitalizacji dla gminy Lasowice Wielkie. Nabór projektów do GPR prowadzony był od 6 do 20 czerwca 2024 r. Propozycje przedsięwzięć rewitalizacyjnych można było zgłaszać poprzez wypełnienie formularza zgłoszeniowego dostępnego na stronie internetowej gminy lub w Urzędzie Gminy Lasowice Wielkie:

- w formie elektronicznej na adres mailowy: ds\_rgk@lasowicewielkie.pl lub
- w formie pisemnej, na adres: Urząd Gminy Lasowice Wielkie 99A, 46-282 Lasowice Wielkie lub złożyć osobiście w Urzędzie Gminy Lasowice Wielkie w pok. nr 19 w godzinach pracy urzędu.

Wynikiem prowadzonego naboru było 5 propozycji przedsięwzięć/projektów w złożonych formularzach. Po ich zweryfikowaniu pod kątem możliwości realizacji oraz stwierdzonych problemów i zgłoszonych potrzeb wybrane działania wpisano na listę przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

W ramach partycypacji społecznej przeprowadzono także ankietyzację mieszkańców w celu pogłębienia diagnozy podobszarów rewitalizacji poprzez rozpoznanie problemów, potrzeb i potencjałów, a także rozpoznanie oczekiwań mieszkańców potrzebnych do określenia wizji obszaru rewitalizacji.

- konsultacje społeczne projektu Gminnego programu rewitalizacji gminy Lasowice Wielkie

Ostatnim etapem partycypacji społecznej w ramach tworzenia dokumentu są konsultacje społeczne projektu Gminnego programu rewitalizacji gminy Lasowice Wielkie prowadzone zgodnie z art.6 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

W dniu 22 lipca 2024 r. Wójt gminy Lasowice Wielkie ogłosił o rozpoczęciu konsultacji społecznych projektu GPR i Uchwały ustalającej zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji, wskazując jednocześnie 35-dniowy termin na składanie uwag i wniosków.

O sposobach, miejscach i terminach prowadzenia konsultacji społecznych Wójt Gminy Lasowice Wielkie ogłosił:

- 5) przez publikację w prasie w rozumieniu art. 7 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 1914);
- 6) przez wywieszenie w widocznym miejscu na terenie objętym dokumentem poddawanych konsultacjom oraz w siedzibie urzędu gminy w Lasowicach Wielkich;
- 7) przez udostępnienie informacji na stronie podmiotowej gminy Lasowice Wielkie w Biuletynie Informacji Publicznej oraz na swojej stronie internetowej,
- 8) w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości.

## **12.2. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA PRZY WDRAŻANIU I OCENIE REWITALIZACJI**

Wdrażanie projektów rewitalizacyjnych nie ma szans powodzenia bez udanej współpracy ze wszystkimi interesariuszami tj. efektywnego współdziałania oraz wzajemnego uzupełniania się działań różnych podmiotów z sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego. W związku z tym określenie zasad i sposobów współuczestnictwa interesariuszy jest kluczowym elementem

osiągnięcia zgodności podejmowanych działań z potrzebami i oczekiwaniami społeczności lokalnej, ograniczenia występowania konfliktów oraz kosztów ich rozwiązywania, a także jest podstawą tworzenia się współczesnych form samoświadomości społecznej.

Skuteczność proponowanych działań będzie zależała od poziomu zrozumienia treści GPR oraz skali aktywności i zintegrowania wielu środowisk, dlatego realizację dokumentu opiera się o zdefiniowane poniżej zasady i mechanizmy:

- **partycypacja i partnerstwo**, czyli współpraca i równorzędne traktowanie reprezentantów różnych środowisk i instytucji, przy zachowaniu ich suwerenności, z założeniem stałego dążenia do wzajemnego rozumienia się,
  - **otwartość**, pozwalająca uczestniczyć jak największej liczbie osób i organizacji we wdrażaniu Programu, gwarantująca jego zróżnicowany skład (jeden z kluczowych warunków kreatywności i innowacyjności),
  - **zintegrowana aktywność**, będącą efektem dzielenia wspólnej wizji rewitalizacji,
  - **transparentność**, czyli przejrzystość działań, założenie dialogu, informowanie i konsultowanie decyzji oraz rozwiązań rozwojowych,
  - **determinacja**, rozumiana jako konsekwencja i odpowiedzialność we wdrażaniu przyjętych priorytetów i działań,
  - **elastyczność reagowania**, zakładająca możliwość modyfikacji i dostosowania Programu w zależności od zmian zachodzących w gminie i jej otoczeniu,
  - **efektywność**, oznaczająca dokonywanie takich wyborów sposobu wykorzystania zasobów, który zapewni celowość i oszczędność realizacji działania, przy uzyskaniu najlepszych efektów z poniesionych nakładów,
  - **priorytet finansowania dla przedsięwzięć** wpisanych wprost do Programu oraz tych, które wynikają z przyjętych celów i kierunków działań, dotyczący zarówno budżetu gminy, jak i źródeł zewnętrznych.

Wieloszczeblowa i harmonijna współpraca z administracją rządową, samorządem szczebla wojewódzkiego i powiatowego oraz sąsiednimi gminami, a także różnymi jednostkami i instytucjami publicznymi to kolejny element związany z narzędziami i instrumentami wdrażania strategii w znaczący sposób wpływający na skuteczność i efektywność działań w ramach lokalnej polityki rozwoju.

W przypadku realizacji przedsięwzięć przez podmioty/jednostki nie podległe gminie, tam gdzie gmina nie jest bezpośrednio zaangażowana ani organizacyjnie ani finansowo, często rozpoczęcie wdrażania konkretnych działań zależy od aktywności władz gminy przy wsparciu przez inne jednostki czy instytucje.

Istotną rolę odgrywa także na współpracy z organizacjami pozarządowymi, które wspierają samorząd w realizacji zadań publicznych i realizują je w możliwie największej bliskości z mieszkańcami gminy, a także podmioty prywatne, które gotowe są do podjęcia współpracy z administracją samorządową w partnerskiej relacji, w której obie strony zyskują wymierne korzyści i działają na rzecz harmonijnego wzrostu społeczno-gospodarczego gminy.



Przewidziano następujące sposoby zapewnienia udziału interesariuszy w procesie rewitalizacji:

- komunikacja, opierająca się na informowaniu jako podstawowy poziom budowania relacji z interesariuszami. Komunikacja będzie dotyczyła zarówno interesariuszy wewnętrznych (pracowników urzędu i jednostek podległych), jak i zewnętrznych (mieszkańców, organizacji społecznych, przedsiębiorców itp.). Komunikacja będzie prowadzona wielokanałowo, z wykorzystaniem różnych narzędzi, języka i kanałów komunikacji dopasowanych do grupy odbiorców – interesariuszy. Do komunikacji wewnętrznej przewiduje się: szkolenia pracowników, newslettery mailowe i strony internetowe. Komunikacja zewnętrzna będzie prowadzona przez: strony internetowe gminy, w szczególności stronę BIP, portale społecznościowe, a także otwarte spotkania i informacje prasowe (np. w ramach procesów rewitalizacji), planuje się również wykorzystywać tablice ogłoszeniowe zlokalizowane we wszystkich sołectwach,
- konsultacje jako bardziej zaawansowane narzędzie angażowania interesariuszy, których celem jest uzyskanie opinii interesariuszy na określony temat. Przewidywane, używane narzędzia na tym etapie angażowania to w szczególności: badania ankietowe, sondaże internetowe, spotkania z interesariuszami (np. zebrania wiejskie, Komitet Rewitalizacji) i dyskusje,
- partnerstwo jako sposób największego angażowania w celu wspólnej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, podejmowanie wspólnych inicjatyw oraz współpracy, m.in. poprzez angażowanie liderów lokalnych w przygotowanie i organizację przedsięwzięć lub zbieranie pomysłów, pomoc w realizacji i współpraca przy inicjatywach oddolnych,
- dialog z interesariuszami jako najbardziej zaawansowana forma angażowania (w tym procesie gmina będzie brała pod uwagę opinie interesariuszy i modyfikowała swoje działania). Zakłada się następujące formy dialogu: badania ankietowe, spotkania, wywiady, konsultacje społeczne, także w ramach zebrań Komitetu Rewitalizacji. Przewiduje się, że dialog będzie współdecydowaniem i umożliwi: wyjście naprzeciw potrzebom i oczekiwaniom interesariuszy, edukowanie ich, a także uczenie się od siebie nawzajem.

Dużą rolę w zapewnieniu udziału interesariuszy w procesach rewitalizacji będzie odgrywał **Komitet Rewitalizacji**, który pełni rolę forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji.

Zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji określone zostaną przez Radę Gminy Lasowice Wielkie w drodze uchwały przed uchwaleniem gminnego programu rewitalizacji. Zapewniony zostanie przejrzysty i sprawiedliwy mechanizm wyłaniania przedstawicieli interesariuszy do Komitetu. Podjęcie uchwały w tej sprawie wymaga przeprowadzenia konsultacji społecznych. Wójt Gminy Lasowice Wielkie niezwłocznie po podjęciu uchwały powoła w drodze zarządzenia Komitet Rewitalizacji.

### 13. SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY GPR

Kluczowe znaczenie dla prawidłowej i efektywnej realizacji założeń Gminnego Programu Rewitalizacji ma system monitorowania skuteczności działań, oceny oraz wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany. System monitorowania GPR Gminy Lasowice Wielkie składa się z bieżącego monitoringu oraz ewaluacji - zgodnie z ustawą o rewitalizacji gminny program rewitalizacji będzie podlegał ocenie aktualności i stopnia realizacji co najmniej raz na 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny.

Monitorowanie będzie prowadzone na dwóch poziomach:

- operacyjnym, gdzie ocena będzie dotyczyła poszczególnych przedsięwzięć,
- strategicznym, gdzie będzie oceniany postęp w realizacji całego programu.

Monitoring służy bieżącemu zarządzaniu wdrażaniem i oceną, czy realizacja Programu postępuje zgodnie z planem. Wdrażanie GPR będzie się odbywało w oparciu o monitoring mierzący do oceny stopnia realizacji celów rewitalizacji poprzez wskaźniki zaplanowanych projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Monitorowaniem, mającym na celu zapewnienie zgodności realizacji postanowień z wcześniej zatwierdzonymi założeniami, zajmować się będzie Koordynator ds. rewitalizacji we współpracy z referatami urzędu i jednostkami podległymi. Monitoring polegać będzie na systematycznym zbieraniu oraz analizowaniu ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych projektów, a także założonych celów dokumentu na podstawie danych gromadzonych i przekazywanych przez poszczególne referaty urzędu gminy, jednostki organizacyjne gminy oraz inne instytucje zewnętrzne i podmioty realizujące projekty na obszarze rewitalizacji i/lub będące partnerami w realizacji określonych działań. Monitoring będzie bazował przede wszystkim na przyjętych wskaźnikach produktu i rezultatu.

Zakres monitoringu wdrażania Programu powinien obejmować:

- stopień realizacji przyjętych celów na podstawie wykonania zadań/inwestycji oraz przyjętych wskaźników,
- rozbieżności między przyjętymi celami, kierunkami działań i założonymi rezultatami,
- przyczyny nie wykonania założonych rezultatów działań i celów,
- bieżący monitoring działań w urzędzie i jednostkach organizacyjnych gminy pod kątem realizacji Programu.

Monitoring dostarczy danych na temat aktualnego stanu realizacji GPR, która docelowo umożliwi ocenę postępu i efektywności jego głównych założeń i celów. Wykorzystane zostaną wskaźniki produktu i rezultatu przyporządkowane do konkretnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które będą na bieżąco monitorowane.

Ewaluacja ma na celu oszacowanie rzeczywistych efektów wdrażania Programu i służy poprawie jakości, efektywności i spójności prowadzonych działań w ramach jego realizacji. Za przeprowadzenie ewaluacji wdrażania GPR odpowiada Wójt gminy Lasowice Wielkie. Zadania związane z ewaluacją wykonuje koordynator/zespół koordynujący raz na 3 lata. Wyniki badania

ewaluacyjnego przedstawiane są w formie Raportu/sprawozdania z wnioskami w formie uwag i rekomendacji zmian w sposobie wdrażania Programu, które zapewnią wyższą efektywność działań prowadzonych przez gminę i lepsze osiągnięcie zakładanych celów. Wyniki ewaluacji/oceny Wójt gminy Lasowice Wielkie będzie przedkładał do zaopiniowania na posiedzeniu Komitetu Rewitalizacji, a następnie prezentował na sesji rady gminy.

Koordinator ds. rewitalizacji jako osoba odpowiedzialna za zarządzanie procesem rewitalizacji w gminie, będzie miała następujące zadania związane z monitorowaniem i ewaluacją wdrażania GPR:

- gromadzenie i analizowanie informacji w układzie zestawu wskaźników określonych dla celów i przedsięwzięć oraz informowanie o stwierdzonych nieprawidłowościach Wójta Gminy,
- sporządzanie co 3 lata oceny (raportu/sprawozdania) z postępu w realizacji dokumentu i przedstawianie go do zaopiniowania przez Komitet Rewitalizacji, a następnie przedstawieniu go na sesji rady gminy;
- udostępnianie lokalnej społeczności wyników oceny poprzez ich publikowanie na stronie internetowej gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej, a także przekazywanie informacji wszystkim zainteresowanym podmiotom podczas spotkań z interesariuszami rewitalizacji.

Rada gminy analizować będzie postępy w realizacji głównych założeń GPR poprzez:

- akceptację raportu/sprawozdania z postępu we wdrożeniu celów i przedsięwzięć,
- uwzględnienie i wprowadzanie zmian w zaplanowanych przedsięwzięciach rewitalizacyjnych zawartych w programie lub podjęcie decyzji o aktualizacji GPR lub o wprowadzaniu zmian w Wieloletniej Prognozie Finansowej. Ewentualna zmiana (aktualizacja) gminnego programu rewitalizacji będzie prowadzona w trybie, w jakim Program był przygotowywany i uchwalany.

Monitoring dostarczy danych na temat aktualnego stanu realizacji GPR, natomiast ewaluacja umożliwi ocenę postępu i efektywności jego głównych założeń i celów. Do oceny wykorzystane zostaną wskaźniki produktu i rezultatu przyporządkowane do konkretnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, a także wskaźniki oddziaływania w odniesieniu do celów rewitalizacji, które wykorzystane zostały na etapie diagnostycznym przy wyznaczaniu obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji. Wskaźniki te posłużą do przedstawienia skali i charakteru zmian czy tendencji zachodzących na obszarze rewitalizacji w porównaniu do stanu sprzed realizacji oraz w porównaniu do terenu całej gminy. Wszystkie wskaźniki gromadzone będą na bieżąco w miarę postępu prac w ramach monitoringu, natomiast stan ich osiągnięcia będzie upubliczniany cyklicznie, co 3 lata w ramach ewaluacji Programu. Punktem odniesienia w procesie weryfikacji będą dane bazowe wykorzystane na etapie opracowania diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Podstawowym zadaniem systemu monitorowania i oceny jest wykrywanie zdarzeń i tendencji, które osłabiają skalę i tempo realizacji przyjętych celów i kierunków rewitalizacji. Proces ten składa się z następujących etapów:

- zbieranie danych i informacji,

- analiza zgromadzonych danych,
- zestawienie wartości wskaźników z założeniami,
- identyfikacja przyczyn i następstw odchyień,
- przygotowywanie okresowego raportu/sprawozdania (raz na 3 lata) wraz z ewentualnymi, sugerowanymi korektami procesu wdrażania i monitorowania GPR.

**TABELA 34. WSKAŹNIKI ODDZIAŁYWANIA - OCENA REALIZACJI CELU STRATEGICZNEGO**

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Gmina	Obszar rewitalizacji	Kierunek zmian
<b>Cel strategiczny: OBSZAR REWITALIZACJI – PRZYJAZNYM I ATRAKCYJNYM MIEJSCEM DLA MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORCÓW I TURYSTÓW, GDZIE OGRANICZONO NEGATYWNE ZJAWISKA I PROCESY</b>					
<b>Wskaźniki oddziaływania</b>					
1.	Liczba mieszkańców	osoba			↑
2.	Obciążenie demograficzne	os. w wieku poprodukcyjnym / os. w wieku produkcyjnym			↓
3.	Liczba osób w starszym wieku (65 lat i więcej) na 100 mieszkańców	osoba			↓
4.	Liczba urodzeń na 100 mieszkańców	osoba			↑
5.	Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w PUP na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba			↓
6.	Liczba bezrobotnych powyżej 50 roku życia na 100 mieszkańców	osoba			↓
7.	Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców	osoba			↓
8.	Liczba osób, którym przyznano świadczenia na 100 mieszkańców	osoba			↓
9.	Liczba osób, dla których przyznano świadczenia z uwagi na niepełnosprawność	osoba			↓
10.	Liczba osób, dla których przyznano świadczenia z uwagi na bezradność na 100 mieszkańców	osoba			↓
11.	Liczba podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców	podmiot			↑

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Gmina	Obszar rewitalizacji	Kierunek zmian
12.	Emisja pyłu zawieszono PM10	µg/m <sup>3</sup>			↓

[Źródło: Opracowanie własne]

TABELA 355. WSKAŹNIKI PRODUKTU I REZULTATU - MONITOROWANIE REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ I CELÓW OPERACYJNYCH

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Wartość rok ..../ % realizacji
<b>Wskaźniki produktu</b>					
1.	Liczba obiektów poddanych rewitalizacji	sztuk	0	2	
2.	Liczba obiektów użyteczności publicznej poddanych rewitalizacji	sztuk	0	2	
3.	Liczba wybudowanych obiektów użyteczności publicznej w ramach rewitalizacji	sztuk	0	1	
4.	Liczba przedsięwzięć z zakresu efektywności energetycznej	sztuk	0	2	
5.	Liczba przedsięwzięć edukacyjnych w ramach prowadzonej rewitalizacji	osoba	0	3	
6.	Liczba przedsięwzięć integracyjnych w ramach prowadzonej rewitalizacji	osoba	0	6	
<b>Wskaźniki rezultatu</b>					
1.	Liczba osób korzystających z wybudowanej lub zmodernizowanej infrastruktury	osób/rok	0	224	
2.	Liczba osób biorących udział w zajęciach/spotkaniach angażujących m.in. seniorów/osoby z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją	osoba	0	180	
3.	Liczba osób biorących udział w innych inicjatywach rewitalizacyjnych	osoby	0	60	

[Źródło: Opracowanie własne]

## 14. ZMIANY PRZEPISÓW PRAWA LOKALNEGO

Zgodnie z art. 15 ust.1 pkt 10 ustawy o rewitalizacji zapisy Gminnego programu rewitalizacji dla gminy Lasowice Wielkie, w tym zakres planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych przeanalizowano pod kątem zgodności z przepisami prawa lokalnego, a w szczególności uchwał, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 725) i nie stwierdzono konieczności niezbędnych zmian w tym zakresie.

Komitet Rewitalizacji zostanie powołany po uchwaleniu GPR, w związku z czym nie ma konieczności określenia w programie niezbędnych zmian w uchwale o zasadach wyznaczenia składu oraz zasadach działania Komitetu Rewitalizacji.

#### **14.1. WSKAZANIE SPOSOBU REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI W ZAKRESIE PLANOWANIA I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO**

---

Planowane przedsięwzięcia i ich zakres zawarte w *Gminnym programie rewitalizacji dla gminy Lasowice Wielkie* przeanalizowano pod kątem zgodności z dokumentami planistycznymi gminy.

Nie stwierdzono konieczności zmian w obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lasowice Wielkie (uchwała nr XXXIII-232/2009 Rady Gminy Lasowice Wielkie z dnia 11 grudnia 2009 r. wraz z ostatnią zmianą – uchwała nr LXI/461/24 Rady Gminy Lasowice Wielkie z dnia 28 lutego 2024 r.). Gmina Lasowice Wielkie nie posiada planu ogólnego.

Nie stwierdzono także potrzeby uchwalenia bądź wprowadzenia zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego obowiązujących na terenie gminy Lasowice Wielkie.

Nie stwierdzono również konieczności uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji, o którym mowa w art. 37f ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

### **15. SPECJALNA STREFA REWITALIZACJI**

*Gminny program rewitalizacji gminy dla gminy Lasowice Wielkie*, w tym zakres planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych przeanalizowano pod kątem potrzeby ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji. Stwierdzono, że nie ma takiej konieczności, w związku z tym nie przewiduje się ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji, o której mowa w art. 25 ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji (t.j. Dz.U. 2024 r. poz. 278) w niniejszym Programie.

## 16. SPIS TABEL

Tabela 1.	Podsumowanie analizy wskaźnikowej sfery społecznej.....	10
Tabela 2.	Podsumowanie analizy wskaźnikowej pozostałych sfer w wydzielonych jednostkach w gminie Lasowice Wielkie.....	11
Tabela 3.	Analiza wskaźnikowa - wyznaczenie obszarów rewitalizacji.....	12
Tabela 4.	Podstawowe dane dotyczące powierzchni i liczby ludności na obszarze rewitalizacji w podziale na podobszary.....	13
Tabela 5.	Kluczowe Problemy w podobszarze Ciarka oraz ich przyczyny, w tym w opinii interesariuszy .....	20
Tabela 6.	Wybrane potencjały w podobszarze Ciarka, w tym w opinii interesariuszy .....	21
Tabela 7.	Kluczowe czynniki kryzysowe w podobszarze Laskowice oraz ich przyczyny, w tym w opinii interesariuszy .....	23
Tabela 8.	Wybrane potencjały podobszaru rewitalizacji Laskowice, w tym w opinii interesariuszy.....	25
Tabela 9.	Kluczowe czynniki kryzysowe w podobszarze Tuły oraz ich przyczyny, w tym w opinii interesariuszy .....	27
Tabela 10.	Wybrane potencjały w podobszarze Tuły, w tym w opinii interesariuszy .....	28
Tabela 11.	Zidentyfikowane kluczowe problemy występujące w podobszarach rewitalizacji.....	29
Tabela 12.	Schemat celów i kierunków działań Gminnego programu rewitalizacji gminy Lasowice Wielkie .....	34
Tabela 13.	Kierunki działań w powiązaniu z kluczowymi problemami, potrzebami i potencjałami.....	34
Tabela 14.	Wybrane do realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjne pogrupowane według podobszarów .....	36
Tabela 15.	Wybrane do realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjne pogrupowane podobszarami w powiązaniu ze zdiagnozowanymi problemami i potrzebami .....	36
Tabela 16.	Wybrane do realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjne realizujące cele operacyjne rewitalizacji.....	39
Tabela 17.	Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr 1 “Rewitalizacja centrum aktywności społecznej w Tułach” .....	40
Tabela 18.	Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr 2 “Rewitalizacja centrum integracji w ciarce” .....	43
Tabela 19.	Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr 3 “Integracja międzypokoleniowa w Tułach” .....	46
Tabela 20.	Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr 4 “Integracja w Ciarce – spotkania dla mieszkańców” .....	48
Tabela 21.	Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr 5 “Bezpieczeństwo i pierwsza pomoc – zajęcia dla dzieci i młodzieży w Laskowicach” .....	50
Tabela 22.	Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr 6 “Przyjaźni dla dzieci – budowa żłobka w Lasowicach Wielkich” .....	52
Tabela 23.	Pozostałe przedsięwzięcia rewitalizacyjne realizujące kierunki działań.....	58
Tabela 24.	Komplementarność i Integrowanie kierunków działań z przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi w poszczególnych sferach.....	59
Tabela 25.	Komplementarność problemowa i zintegrowanie kluczowych problemów i potrzeb z zaplanowanymi przedsięwzięciami - Podobszar Rewitalizacji Ciarka .....	63
Tabela 26.	Komplementarność problemowa i zintegrowanie kluczowych problemów i potrzeb z zaplanowanymi przedsięwzięciami - Podobszar Rewitalizacji Laskowice .....	64
Tabela 27.	Komplementarność problemowa i zintegrowanie kluczowych problemów i potrzeb z zaplanowanymi przedsięwzięciami - Podobszar Rewitalizacji Tuły .....	64
Tabela 28.	Zrealizowane w ostatnich latach projekty komplementarne.....	66



Tabela 29.	Plan finansowy przedsięwzięć podstawowych planowanych do realizacji w ramach Gminnego programu rewitalizacji dla Gminy Lasowice Wielkie .....	67
Tabela 30.	Spójność celów i kierunków działań gpr z dokumentami szczebla wspólnotowego i krajowego .....	68
Tabela 31.	Spójność Gminnego programu rewitalizacji gminy Lasowice Wielkie z celami Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030 i Planu zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego .....	71
Tabela 32.	Powiązania gminnego programu rewitalizacji Gminy Lasowice Wielkie z dokumentami strategicznymi gminy.....	74
Tabela 33.	Harmonogram realizacji programu .....	80
Tabela 34.	Wskaźniki oddziaływania - ocena realizacji celu strategicznego.....	89
Tabela 35.	Wskaźniki produktu i rezultatu - monitorowanie realizacji przedsięwzięć i celów operacyjnych.....	90

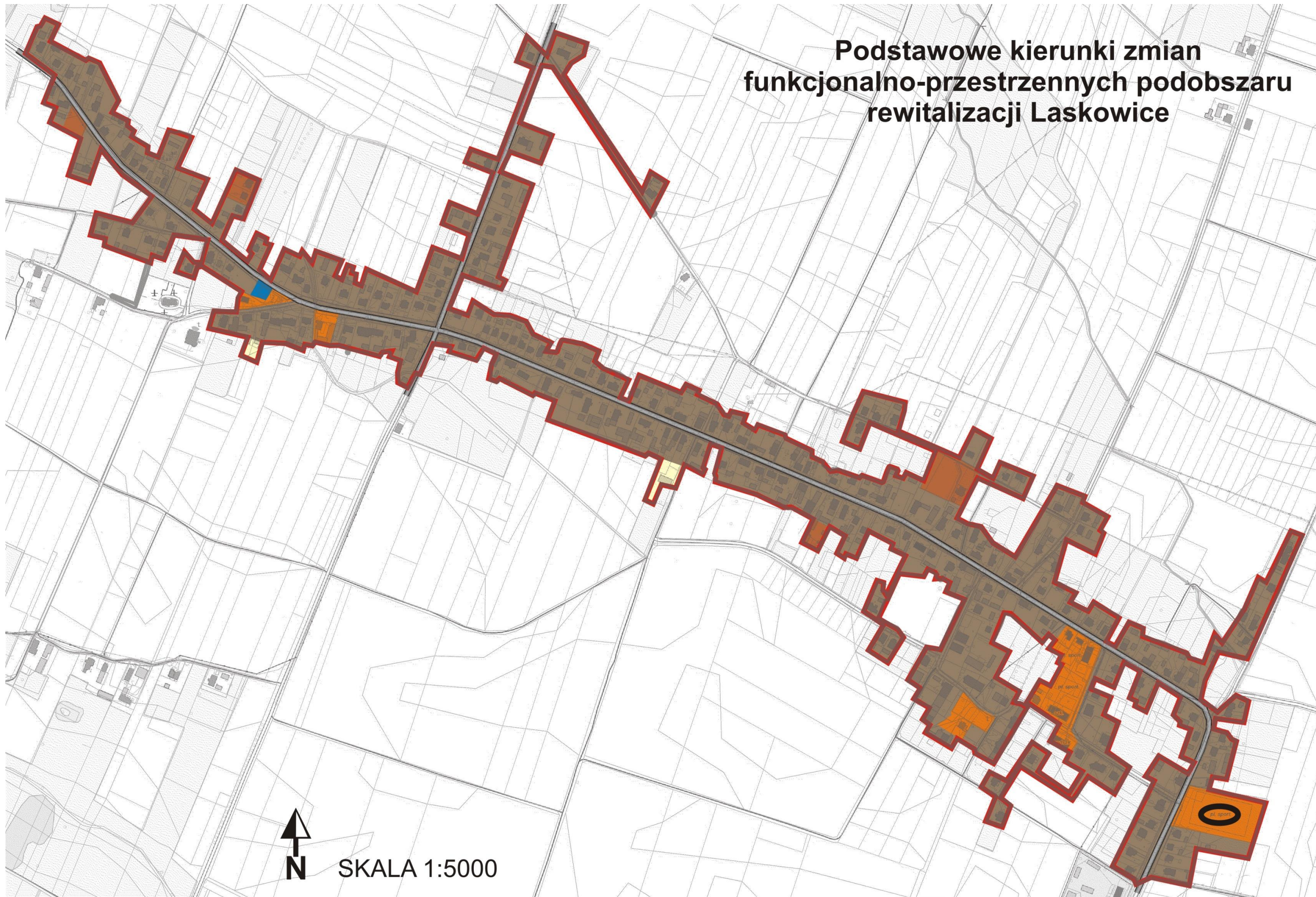
## 17. SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1.	Lokalizacja Gminy Lasowice Wielkie .	8
Rysunek 2.	Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.	9
Rysunek 3.	Obszar rewitalizacji na tle obszarów zdegradowanych.	12
Rysunek 4.	Podobszar rewitalizacji Ciarka na tle obszaru zdegradowanego	19
Rysunek 5.	Podobszar rewitalizacji Laskowice na tle obszaru zdegradowanego.	22
Rysunek 6.	Podobszar rewitalizacji Tuły na tle obszaru zdegradowanego.	26
Rysunek 7.	Instrumenty wdrażania gminnego programu rewitalizacji.	79
Rysunek 8.	Struktura zarządzania i wdrażania rewitalizacji	80

## 18. ZAŁĄCZNIK GRAFICZNY



**Podstawowe kierunki zmian  
funkcjonalno-przestrzennych podobszaru  
rewitalizacji Laskowice**



SKALA 1:5000



# Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych podobszaru rewitalizacji Tuły



## Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych podobszaru rewitalizacji Ciarka





# LEGENDA

## Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne:



Rewitalizacja centrum aktywności społecznej w Tułach



Rewitalizacja centrum integracji w Ciarce

## Docelowa struktura funkcjonalno-przestrzenna wg Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lasowice Wielkie:



tereny zabudowy mieszkaniowej



tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej



tereny usług



tereny produkcyjno-usługowe



tereny rolnicze



tereny obsługi i ośrodków rolniczych



tereny łąk i pastwisk



granica obszaru rewitalizacji



wody powierzchniowe



podstawowe drogi



Obszar Chronionego Krajobrazu "Lasy Stobrowsko-Turawskie"  
(cały obszar rewitalizacji)



ważniejsze zabytki, boiska



strefy konserwatorskie